

EXPUNERE DE MOTIVE

**la măsurile Autorității Naționale pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia
Informației de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante
corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele
publice de telefonie**

CUPRINS

CAPITOLUL I Introducere.....	3
1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie. Perioada de timp acoperită de analiza de piață ..	3
1.2. Considerații cu privire la metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante.....	6
1.3. Prezentare generală a etapelor parcurse pentru revizuirea pieței accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului comutat al apelurilor.....	7
1.4. Scurtă descriere a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România. Principalii indicatori de caracterizare a pieței.....	9
CAPITOLUL II Piețele relevante de gros corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie	14
2.1. Descrierea serviciilor analizate la nivelul pieței de gros și a serviciilor corespunzătoare la nivelul pieței cu amănuntul.....	14
2.2. Delimitarea și definirea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de originare, tranzit și terminare a apelurilor în rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe.....	15
2.3. Identificarea pieței relevante a produsului	20
2.3.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numere geografice sau numere independente de locație și serviciile de terminare a apelurilor către numere naționale nongeografice sau către numere scurte pentru servicii furnizate de terți	20
2.3.2. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe la numere geografice sau numere independente de locație	29
2.3.3. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere naționale nongeografice și numere scurte pentru servicii furnizate de terți.....	40
2.3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante ale produsului identificate de ANRCTI	43
2.4. Piața geografică relevantă	43
2.5. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate	44
CAPITOLUL III Analiza situației concurențiale pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie și a serviciilor de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. și determinarea eventualelor furnizori cu putere semnificativă pe aceste piețe	46
3.1. Cadrul legal.....	46
3.2. Prezentarea metodologiei analizei situației concurențiale în vederea determinării eventualelor operatori cu putere semnificativă de piață.....	46
3.3. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate	46
3.3.1. Piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie operate de fiecare furnizor	46
3.3.2. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.	62
CAPITOLUL IV Impunerea obligațiilor specifice în sarcina operatorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante identificate	63
4.1. Cadrul legal.....	63
4.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorilor cu putere semnificativă	64
4.2.1. Obligațiile impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.	64
4.2.2. Obligațiile impuse în sarcina S.C. RCS & RDS S.A.	65
4.3. Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie.....	66
4.3.1. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua operată de S.C. Romtelecom S.A.....	66
4.3.2. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele operate de furnizorii alternativi	67
4.4. Identificarea și impunerea obligațiilor specifice în vederea remedierii problemelor identificate	69
4.4.1. Principiile aplicate de ANRCTI pentru stabilirea remediilor.....	69
4.4.2. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.....	70
4.4.3. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina operatorilor alternativi	75
4.5. Concluzii cu privire la obligațiile specifice impuse operatorilor cu putere semnificativă.....	82

CAPITOLUL I Introducere

1.1. Cadrul legislativ. Scopul demersului de identificare și analiză a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie. Perioada de timp acoperită de analiza de piață

Ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană la data de 1 ianuarie 2007, Autoritatea Națională pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației (ANRCTI) are obligația, în conformitate cu prevederile art. 15 și 16 din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (*Directiva-cadru*), transpuse în dreptul intern prin dispozițiile Capitolului V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 privind cadrul general de reglementare a comunicațiilor, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 591/2002, cu modificările și completările ulterioare, de a proceda la definirea și analizarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice din România susceptibile de a fi reglementate *ex ante*. În acest demers, ANRCTI trebuie să țină seama de recomandarea Comisiei Europene privind piețele relevante ale produselor și serviciilor din sectorul comunicațiilor electronice susceptibile de a fi reglementate *ex ante* în conformitate cu Directiva-cadru, adoptată în temeiul art. 15 alin. (1) din Directiva-cadru, precum și de instrucțiunile Comisiei Europene pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice, adoptate în temeiul art. 15 alin. (2) din Directiva-cadru (*Instrucțiunile CE*). Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, adoptată în anul 2003 în temeiul articolului menționat din Directiva-cadru, a fost înlocuită de Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (*Recomandarea CE*), publicată în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 28 decembrie 2007. Instrucțiunile Comisiei Europene 2002/C 165/03 pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar pentru rețele și servicii de comunicații electronice (*Instrucțiunile CE*) au fost adoptate în anul 2002 și publicate în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 11 iulie 2002.

Până la data de 1 ianuarie 2007, ANRCTI a identificat și a analizat, pe baza Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 136/2002, cu completările ulterioare, precum și a Regulamentului pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață, aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 137/2002, 14 dintre cele 18 piețe relevante menționate în Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE și anume piețele nr.1-6, nr.8-14 și, respectiv, nr.16. Aceste demersuri s-au concretizat în identificarea și analizarea, la nivelul sectorului comunicațiilor electronice din România, a 9 piețe relevante specifice¹ la nivel de gros² și a 10 piețe relevante specifice la nivel cu amănuntul³.

¹ În înțelesul Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice, o piață relevantă specifică reprezintă o piață relevantă din sectorul comunicațiilor electronice, ale cărei caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă pe piață.

² (1) Piața accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului apelurilor; (2-5) piețele accesului la rețelele publice de telefonie mobilă în vederea terminării apelurilor; (6) piața furnizării accesului necondiționat, total sau partajat, la bucla locală constituită dintr-o pereche de fire metalice torsadate, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă și de servicii de telefonie destinate publicului la puncte fixe; (7) piața furnizării accesului de tip „bitstream” la bucla locală constituită dintr-o pereche de fire

Analizele de piață realizate de ANRCTI au reflectat situația concurențială existentă pe piața de comunicații electronice din România în perioada scursă de la liberalizare și au ținut cont de Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE și Instrucțiunile CE. Măsurile de reglementare *ex ante* aplicate furnizorilor cu putere semnificativă identificați pe aceste piețe au fost impuse în conformitate cu legislația națională armonizată cu prevederile cadrului de reglementare comunitar pentru sectorul comunicațiilor electronice, urmărind atingerea obiectivelor fundamentale stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr.79/2002: promovarea concurenței, încurajarea investițiilor eficiente în infrastructură și protecția drepturilor și a intereselor utilizatorilor.

Începând cu anul 2007, ANRCTI a reluat analizele de piață în sectorul comunicațiilor electronice, demers care cuprinde revizuirea definițiilor piețelor relevante existente sau definirea unor noi piețe relevante, analizarea situației concurențiale pe aceste piețe în sensul determinării eventualilor furnizori cu putere semnificativă și revizuirea măsurilor de reglementare (ceea ce implică, după caz, menținerea, retragerea sau modificarea obligațiilor impuse sau impunerea de noi obligații). Suplimentar față de parcurgerea la nivel național a procedurii de consultare publică stabilite prin dispozițiile art. 50 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.79/2002, adoptarea deciziilor ANRCTI pe baza analizelor de piață urmează să se realizeze cu respectarea procedurii de consultare europeană prevăzute la art. 34¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, care transpune dispozițiile art. 7 din Directiva-cadru. Astfel, după încheierea perioadei de consultare publică națională, ANRCTI urmează să notifice Comisiei Europene și autorităților naționale de reglementare din celelalte state membre ale Uniunii Europene măsura propusă în cazul fiecărei analize de piață efectuate, care va cuprinde definiția/definițiile piețelor relevante identificate, concluziile analizei de piață, în sensul existenței sau inexistenței unor furnizori cu putere semnificativă, precum și măsurile pe care intenționează să le adopte pe piața/piețele în cauză. Comisia Europeană și celelalte autorități de reglementare pot transmite ANRCTI comentarii și observații în termen de o lună de la data notificării. Comisia Europeană analizează măsura propusă și transmite ANRCTI opinia sa, care se publică și pe pagina de internet a Comisiei. ANRCTI are obligația ca, la adoptarea măsurii propuse, să țină seama de observațiile și comentariile primite. Mai mult, dacă măsura notificată are ca obiect identificarea unei piețe relevante diferite de cele prevăzute în Recomandarea CE sau determinarea situației concurențiale pe o piață relevantă și această măsură ar afecta comerțul între statele membre, iar Comisia Europeană consideră că măsura propusă ar crea o barieră pentru piața unică sau că există rezerve serioase în privința compatibilității acesteia cu dreptul comunitar, în special cu obiectivele autorității de reglementare, atunci ANRCTI nu va putea adopta măsura notificată pentru o perioadă de două luni. În această perioadă, Comisia Europeană poate adopta o decizie prin care să solicite ANRCTI retragerea măsurii propuse.

Printre primele piețe supuse reanalizării se numără *pieța accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului comutat al apelurilor*, care cuprinde în prezent accesul la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării la puncte fixe, terminării la puncte fixe și tranzitului comutat al apelurilor pentru serviciile de telefonie destinate publicului și pentru serviciile dial-up, ISDN BRA, fax și telefax⁴. Această piață a fost identificată ca fiind relevantă și a fost analizată la sfârșitul anului 2002.

Pornind de la condițiile concrete existente pe piață în preajma datei liberalizării complete a pieței de comunicații electronice din România (S.C. Romtelecom S.A. deține o cotă de piață de 100%; existau bariere legale la intrarea pe piață, în sensul că S.C. Romtelecom S.A. avea dreptul exclusiv de a furniza servicii de telefonie vocală fixă destinate publicului, servicii de telegrafie și telex, locale interurbane și

metalice torsadate, fibră optică sau cablu coaxial și la bucla locală radio, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în bandă largă; (8) piața furnizării serviciilor de linii închiriate–segmente terminale; (9) piața furnizării serviciilor de linii închiriate–segmente de trunchi.

³ (1) Piața furnizării accesului la un punct fix la o rețea publică de telefonie pentru persoane fizice, respectiv (2) pentru persoane juridice; (3) piața apelurilor locale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (4) pentru persoane juridice; (5) piața apelurilor naționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (6) pentru persoane juridice; (7) piața apelurilor internaționale la puncte fixe pentru persoane fizice, respectiv (8) pentru persoane juridice; (9) piața apelurilor la puncte fixe către rețele publice de telefonie mobilă pentru persoane fizice, respectiv (10) pentru persoane juridice.

⁴ Corespunzătoare piețelor nr. 8, 9 și 10 din Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE.

internaționale, până la data de 31 decembrie 2002; niciun alt competitor nu era prezent pe piață la data realizării analizei de piață astfel încât nu era previzibil ca într-un orizont de timp de 3 ani situația să se schimbe fundamental în ceea ce privește concluziile analizei), ANRCTI (atunci ANRC) a desemnat S.C. Romtelecom S.A. ca având putere semnificativă pe piață în ceea ce privește originarea, terminarea și tranzitul apelurilor în rețelele publice de telefonie fixă. Conform prevederilor legale și bunelor practici europene, prin Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002 privind principiile și condițiile ofertei de referință pentru interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă, cu modificările și completările ulterioare, S.C. Romtelecom S.A. i s-au impus obligații de transparență (publicare a unei oferte de referință pentru interconectare), nediscriminare, evidență contabilă separată, de furnizare a unor servicii și acces la anumite facilități, precum și de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor de interconectare⁵.

În plus față de măsurile de reglementare impuse S.C. Romtelecom S.A., în anul 2007, în urma primirii de către ANRCTI a unui număr mare de plângeri din partea furnizorilor de rețele publice de comunicații electronice prin care se solicita obligarea S.C. RCS & RDS S.A. la negocierea și încheierea unor acorduri de interconectare cu rețeaua sa publică de telefonie fixă, precum și stabilirea condițiilor de interconectare, ANRCTI a adoptat, în data de 6 august 2007, Decizia președintelui ANRCTI nr. 2.849/2007 privind interconectarea cu rețeaua publică de telefonie operată de Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A., în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor. Această decizie a fost adoptată cu respectarea procedurii de consultare europeană și a avut ca bază legală prevederile art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare, care implementează în legislația națională art. 5 din Directiva 2002/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora (*Directiva privind accesul*), urmărind asigurarea conectivității între utilizatorii finali. Comisia Europeană a transmis, în cadrul procedurii prevăzute de art. 7 din Directiva-cadru, un comentariu general, referitor la sfera de aplicare și scopul deciziei, respectiv justificarea aplicării art. 5 din Directiva privind accesul. Comisia a subliniat că orice constatări preliminare care stau la baza măsurilor luate în acest caz (pe o piață ce corespundea pieței nr. 9 din Recomandarea Comisiei Europene 2003/311/CE) nu ar trebui să aducă atingere concluziilor analizei de piață efectuate în conformitate cu art.15 și 16 din Directiva-cadru. ANRCTI a ținut seama de aceste comentarii și, în cadrul procesului de analiză a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, a reevaluat obligațiile impuse S.C. RCS & RDS S.A. prin Decizia președintelui ANRCTI nr. 2849/2007. În prezent, în temeiul acestei decizii, S.C. RCS & RDS S.A. are următoarele obligații în ceea ce privește interconectarea cu rețeaua sa publică de telefonie, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor: obligația de transparență (publicarea pe pagina de internet a informațiilor referitoare la comutatoarele unde se realizează interconectarea cu rețeaua pe care o operează, precum și tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate interconectării), obligația de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, precum și obligația de control al tarifelor (respectarea unui plafon maxim de 1,15 eurocenți/minut pentru tariful de interconectare perceput celorlalți operatori).

Scopul realizării prezentei analize de piață este evaluarea necesității definirii și, după caz, definirea unor piețe relevante susceptibile de a fi reglementate *ex ante* în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe⁶, precum și analizarea situației

⁵ În baza unui model de calculație a costurilor incrementale pe termen lung (model hibrid rezultat din reconcilierea între modelul de tip „top-down” dezvoltat de S.C. Romtelecom S.A. și modelul „bottom-up” dezvoltat de ANRCTI), tarifele au scăzut în două etape, începând cu data de 1 ianuarie 2006, și, respectiv, începând cu data de 1 ianuarie 2007, panta de ajustare fiind stabilită prin Decizia președintelui ANRC nr. 1459/2005. Nivelurile țintă atinse în 2007 sunt următoarele: 1,02/0,56 eurocenți/minut pentru interconectarea la nivel local în orele de vârf/în afara orelor de vârf; 1,18/0,65 eurocenți/minut pentru interconectarea la nivel regional (simplu tranzit); 1,29/0,71 eurocenți/minut pentru interconectarea la nivel național (dublu tranzit). Aceste valori sunt mai mici față de cele aferente anului 2005 în medie cu 16% pentru interconectarea la nivel local, 51,5% pentru interconectarea la nivel regional (simplu tranzit) și 55,8% pentru interconectarea la nivel național (dublu tranzit).

⁶ Corespunzătoare pieței nr. 3 din Recomandarea CE.

concurențiale pe piețele astfel definite, în sensul determinării eventualilor furnizori cu putere semnificativă, și stabilirea măsurilor de reglementare necesare pe piețele analizate, în lumina evoluțiilor înregistrate la nivelul sectorului comunicațiilor electronice din România în perioada 2002 – 2007.

Perioada de timp avută în vedere de ANRCTI până la efectuarea următoarei revizuiți a definiției pieței relevante și analizei de piață (orizontul de timp al analizei) în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie este de cel mult 3 ani de la data adoptării și intrării în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

ANRCTI va monitoriza periodic evoluția piețelor relevante, activitatea furnizorilor cu putere semnificativă de piață, precum și respectarea obligațiilor impuse acestora. Dacă în urma monitorizării va constata că situația s-a schimbat în mod semnificativ, Autoritatea va putea realiza o nouă analiză de piață și, pe baza concluziilor acesteia, va putea modifica definițiile formulate sau identifica noi piețe relevante, va putea desemna, dacă este cazul, noi furnizori cu putere semnificativă și/sau va putea decide menținerea, retragerea sau modificarea obligațiilor impuse sau impunerea de noi obligații. În general, revizuirea piețelor relevante după o perioadă relativ scurtă de timp nu este justificată în termeni de eficiență a alocării resurselor și de predictibilitate a mediului de afaceri. Cu toate acestea, în cazul piețelor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, identificarea și analizarea unor noi piețe relevante poate fi necesară după o perioadă mai scurtă de timp. În acest sens, dacă pe baza datelor de piață viitoare se va constata apariția unor noi operatori care să ofere servicii de terminare la puncte fixe a apelurilor și a unor indicii cu privire la potențiale probleme concurențiale, ANRCTI va putea proceda la identificarea și analizarea, după caz, a unor noi piețe relevante corespunzătoare acestor servicii.

1.2. Considerații cu privire la metodologia utilizată pentru identificarea și analiza piețelor relevante

În vederea monitorizării evoluției sectorului comunicațiilor electronice, a definirii piețelor relevante și a evaluării situației concurențiale la nivelul acestora, precum și a stabilirii celor mai potrivite instrumente de reglementare *ex ante* pentru atingerea obiectivelor stabilite de lege, ANRCTI analizează o serie de indicatori (economici, tehnici, statistici, sociali etc.) care permit evaluarea în termeni cantitativi și calitativi a caracteristicilor serviciilor. Pe baza indicatorilor de analiză, sunt evaluate caracteristicile piețelor din sectorul comunicațiilor electronice, din perspectivă statică și dinamică. Astfel, în funcție de caracteristicile serviciilor care fac obiectul analizei, ANRCTI cercetează în perspectivă, pentru un interval de timp de câțiva ani, dacă piața prezintă sau nu caracteristici care să determine evoluția acesteia către concurență efectivă, luând în considerare, de exemplu, aspecte precum convergența tehnologiilor, procesul de tranziție către rețele de generație viitoare (NGN) de tip IP sau evoluția piețelor emergente.

Piețele relevante pe care se analizează situația concurențială sunt delimitate pe baza unor criterii economice stabilite de Comisia Europeană, utilizate de toate autoritățile de reglementare din sectorul comunicațiilor electronice din statele membre, care pornesc de la analiza comportamentului de consum al utilizatorilor de servicii la momentul analizei și a probabilității modificării semnificative a acestuia într-un orizont de timp de câțiva ani. Metodologia, criteriile și instrumentele de identificare a piețelor de produse/servicii din sectorul comunicațiilor electronice, ale căror caracteristici pot justifica impunerea de către ANRCTI a unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață, precum și identificarea propriu-zisă a acestor piețe relevante, sunt prezentate în cele ce urmează.

Astfel, identificarea unei piețe relevante pornește de la analiza pieței relevante a produsului/serviciului, ca urmare a segmentării sectorului comunicațiilor electronice în funcție de anumite criterii. În cadrul fiecărui segment al sectorului comunicațiilor electronice, ANRCTI identifică piețele relevante ale produsului/serviciului pornind de la un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii, la

care vor fi adăugate alte produse/servicii utilizând criteriile substituibilității cererii și ofertei. Ținând seama de convergența tehnologiilor în sectorul comunicațiilor electronice, ANRCTI determină situațiile în care produse/servicii ce aparțin unor segmente diferite pot face parte din aceeași piață relevantă.

Criteriul substituibilității cererii este utilizat pentru determinarea produselor/serviciilor considerate de utilizatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice și funcționale și prețului. Substituibilitatea cererii se determină pe baza comportamentului utilizatorilor în situația unei fluctuații a prețului în trecut și a comportamentului probabil al utilizatorilor în cazul unei fluctuații ipotetice a prețului. Evaluarea substituibilității cererii ține cont de măsura în care consumatorii vor fi dispuși să își asume costurile schimbării unui produs/serviciu cu altul și timpul necesar realizării acestui schimb. Piața relevantă a produsului cuprinde toate produsele/serviciile care sunt substituibile din punctul de vedere al cererii.

Criteriul substituibilității ofertei este utilizat pentru determinarea produselor/serviciilor considerate sau care ar putea fi considerate de utilizatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, caracteristicilor fizice și funcționale și prețului, ce pot fi oferite de furnizori care pot intra pe piața relevantă în cauză, într-o perioadă rezonabilă și fără asumarea unor costuri sau riscuri considerabile. Substituibilitatea ofertei este luată în considerare atunci când efectele sale asupra stabilirii prețului pe piață sunt echivalente cu cele ale substituibilității cererii. În cazul în care oferirea unor produse/servicii substituibile necesită modificări semnificative ale rețelei sau infrastructurii asociate existente, investiții suplimentare importante sau un timp îndelungat, aceste produse/servicii nu vor fi incluse în piața relevantă. Piața relevantă a produsului/serviciului cuprinde toate produsele/serviciile care sunt substituibile din punct de vedere al ofertei.

Identificarea pieței geografice relevante se realizează pe baza următoarelor criterii: aria acoperită de rețea sau de elementele infrastructurii asociate, existența unor limite geografice impuse prin lege sau prin acte administrative, analiza acordurilor de acces și interconectare. Aplicarea acestor criterii se completează, acolo unde este cazul, cu aplicarea criteriilor substituibilității cererii și ofertei.

Evaluarea substituibilității cererii și a ofertei se poate realiza pe baza testului monopolistului ipotetic. Un produs/serviciu sau un grup de produse/servicii determină o piață distinctă dacă un unic furnizor ipotetic al produsului/serviciului sau grupului de produse/servicii ar putea impune o creștere mică, dar semnificativă și de durată, a tarifelor, fără a pierde un volum de vânzări care să conducă la scăderea profiturilor obținute. În cazul în care creșterea tarifelor ar fi neprofitabilă, datorită faptului că utilizatorii vor substitui produsele/serviciile analizate cu alte produse/servicii, atunci piața va fi extinsă prin includerea în cadrul acesteia a produselor/serviciilor primate ca substitut.

Odată definită piața relevantă, ANRCTI analizează, pe baza unui set de criterii cantitative și calitative, dacă piața respectivă este sau nu efectiv concurențială, în sensul inexistenței sau, dimpotrivă, al existenței unor furnizori cu putere semnificativă. În acest scop, ANRCTI ia în considerare unul sau mai multe dintre următoarele criterii: cota de piață și stabilitatea acesteia, integrarea pe verticală, numărul concurenților, puterea de contracarare a utilizatorilor, evoluția prețurilor și nivelul profiturilor, gradul de diversificare a produselor, mărimea furnizorilor, absența concurenților potențiali, controlul asupra unei rețele sau infrastructurii asociate greu de duplicat, economiile de scară, economiile de scop, avantajul tehnologic, accesul facil sau privilegiat la resurse financiare, existența unei rețele dezvoltate de distribuție. În ipoteza determinării unor furnizori cu putere semnificativă, ANRCTI impune acestora obligații menite să răspundă în mod proporțional problemelor concurențiale identificate.

1.3. Prezentare generală a etapelor parcurse pentru revizuirea pieței accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului comutat al apelurilor

Pentru a evalua necesitatea definirii unor piețe relevante în ceea ce privește serviciile de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, serviciile de tranzit în rețelele publice de

telefonie și serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie și pentru a analiza situația concurențială pe aceste piețe, ANRCTI a demarat procesul de analiză a caracteristicilor cererii și ofertei la nivelul piețelor de gros ale acestor servicii, pornind de la analiza caracteristicilor piețelor cu amănuntul corespunzătoare.

Prima dintre analizele realizate de ANRCTI în vederea revizuirii definiției pieței accesului la rețelele publice de telefonie în vederea originării, tranzitului și terminării la puncte fixe a apelurilor vizează serviciile de interconectare furnizate la nivelul pieței de gros în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie. În acest sens, ca parte integrantă a analizei, ANRCTI a cercetat evoluția principalilor indicatori de piață și a efectuat o serie de studii de piață atât în rândul utilizatorilor finali de servicii de telefonie furnizate la puncte fixe⁷, cât și în rândul furnizorilor de rețele și/sau de servicii de telefonie, pentru a obține informații complete și corecte, care să reflecte cu acuratețe realitatea pieței românești de comunicații electronice. Principalele obiective ale studiilor au vizat analiza caracteristicilor cererii și ofertei atât de servicii de telefonie furnizate la puncte fixe, cât și de servicii de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie din România, astfel încât să poată fi stabilite limitele de substituibilitate și geografice ale pieței relevante la nivel de gros, evaluarea capacității pieței de a funcționa pe baza unor mecanisme concurențiale, precum și identificarea problemelor și a eventualelor obstacole în calea stabilirii unui mediu concurențial normal.

Astfel, la baza studiului privind serviciile de la nivelul pieței de gros a stat un chestionar transmis furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice care acționează pe aceste segmente de piață, atât în calitate de cerere, cât și de ofertă⁸. Scopul principal al studiului a fost acela de a culege o serie de informații atât de ordin cantitativ, cât și de ordin calitativ, direct de la surse, astfel încât analiza lor la nivel agregat să permită ANRCTI să obțină o imagine clară și corectă privind serviciile furnizate la nivelul pieței cu amănuntul, respectiv la nivelul pieței de gros, precum și să realizeze delimitarea segmentelor de piață aferente serviciilor de origine, tranzit și terminare, în funcție de arhitectura și caracteristicile rețelelor publice de telefonie fixă din România, în funcție de serviciile de interconectare utilizate în prezent, precum și în funcție de scopul utilizării acestora. Rezultatele studiului realizat de Autoritate în rândul furnizorilor au fost completate sau actualizate cu datele de piață corespunzătoare perioadei 30 iunie - 31 decembrie 2007, astfel încât informațiile privind numărul de furnizori operaționali pe segmentul de piață al serviciilor de terminare la puncte fixe este cel aferent datei de 31 decembrie 2007. Aceste rezultate au fost analizate de către ANRCTI în corelație cu o serie de informații obținute din alte surse, cum ar fi întâlniri avute cu operatorii, litigii deschise sau petiții transmise ANRCTI. În final, informațiile coroborate au permis formularea unui set de concluzii privind situația concurențială pe segmentele de piață analizate și au stat la baza fundamentării măsurilor de reglementare în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie din România.

În funcție de problemele concurențiale identificate, ANRCTI consideră necesară impunerea anumitor obligații în sarcina furnizorilor care controlează accesul la utilizatorii finali și au putere semnificativă pe piață, de care ar putea abuza în relația cu alți furnizori. Conform normelor și practicii europene, aceste obligații pot fi impuse în conformitate cu art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 – transparență, nediscriminare, evidență contabilă separată, furnizarea accesului la rețea și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, recuperarea costurilor și controlul tarifelor.

⁷ Studii privind piața serviciilor de telefonie fixă realizate în rândul utilizatorilor finali, persoane fizice și juridice, de către ANRCTI, în colaborare cu Gallup România, în perioada octombrie - noiembrie 2006, pe eșantioane reprezentative la nivel național.

⁸ Chestionarul a vizat serviciile de terminare la puncte fixe în rețelele publice de telefonie *furnizate* și, respectiv, *achiziționate* de alți furnizori în vederea comercializării către utilizatorii finali a serviciilor de telefonie, precum și categoriile de servicii de telefonie furnizate la puncte fixe, la nivelul piețelor cu amănuntul – atât servicii de acces la rețea și servicii de apeluri, cât și servicii de rețea inteligentă oferite furnizorilor de servicii sau altor persoane juridice în vederea furnizării de servicii diverse și servicii cu tarif special (*Premium Rate*).

1.4. Scurtă descriere a pieței serviciilor de telefonie la puncte fixe din România. Principalii indicatori de caracterizare a pieței.

După cinci ani de la liberalizarea totală a pieței de comunicații electronice din România, numărul furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice activi pe piață a crescut semnificativ, existând alternative viabile la ofertele de servicii de telefonie fixă ale S.C. Romtelecom S.A.

Astfel, la data de 31 decembrie 2007, la nivelul pieței cu amănuntul din România existau 71 de furnizori alternativi care ofereau servicii de telefonie la puncte fixe utilizatorilor finali (atât servicii de acces, cât și servicii de apeluri prin acces indirect la o rețea – prin intermediul procedurii de selectare/preselectare a transportatorului și/sau prin intermediul cartelelor preplătite sau virtuale), utilizând diferite tipuri de tehnologii (TDM și/sau VoIP) și diferite tipuri de suporturi/rețele de transmisie (cablu coaxial, fibră optică, radio, fire metalice torsadate). Dintre aceștia, 37 operau rețele de acces (proprii sau închiriate de la terți), având abonați conectați în mod direct la rețelele operate, dețineau numerotație alocată de ANRCTI pentru servicii furnizate la puncte fixe și aveau încheiate contracte de interconectare cu alți operatori de rețele publice de telefonie, oferind servicii de acces la puncte fixe la nivelul pieței cu amănuntul, și, respectiv, servicii de terminare la nivelul pieței de gros.

Din informațiile deținute de ANRCTI, până la sfârșitul anului 2007, numărul acordurilor de interconectare încheiate cu S.C. Romtelecom S.A. pe baza Ofertei de referință pentru interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă a Societății Comerciale „Romtelecom” – S.A. (ORI), ajunsese la 72, în timp ce numărul acordurilor de acces la bucla locală era de 17. De asemenea, 58 de furnizori încheiaseră acorduri pentru furnizarea de servicii de telefonie prin intermediul procedurii de selectare a transportatorului, iar 4 încheiaseră acorduri pentru furnizarea de servicii de telefonie prin intermediul procedurii de preselectare a transportatorului.

La nivelul pieței de gros, la data de 31 decembrie 2007, 38 de furnizori ofereau servicii de terminare în rețelele publice pe care le operau, 81% din traficul total de voce terminat în rețelele acestora în anul 2007 (indiferent de locație – din România sau din afara României – sau de rețeaua de origine) aparținând S.C. Romtelecom S.A., în scădere cu 6% față de anul anterior (87%), când furnizau servicii de terminare un număr de 30 operatori. Din analiza datelor disponibile, s-a mai observat faptul că, din punctul de vedere al originii traficului terminat la puncte fixe, creșterea numărului de minute originare în alte rețele publice fixe decât rețelele de origine a reprezentat principala cauză a creșterii cu 20% a numărului de minute terminate în rețelele fixe operate de furnizori; astfel, în anul 2007, față de anul 2006, traficul originat în alte rețele publice fixe a crescut cu 37%, iar traficul originat în rețele publice mobile terestre din România a crescut cu 23%.

Din punct de vedere al volumului de trafic și al veniturilor realizate din serviciile de terminare în anul 2007, pe baza datelor de piață analizate⁹, a rezultat faptul că S.C. Romtelecom S.A. deținea aproximativ 80% din totalul veniturilor și 81%, respectiv 83% (dacă se include și traficul originat de abonații proprii – din servicii de terminare „autofurnizate”) din traficul de minute de voce terminate în rețele publice de telefonie fixă din România¹⁰.

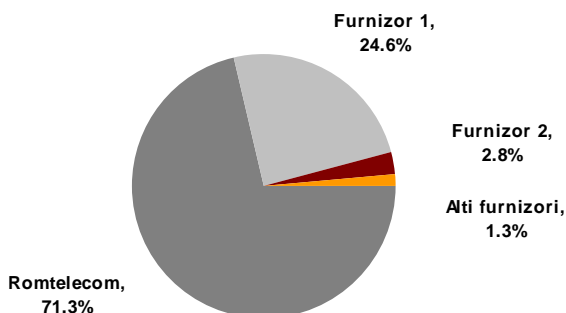
În ceea ce privește principalii indicatori de caracterizare a pieței cu amănuntul a serviciilor de telefonie fixă, se observă faptul că numărul abonamentelor a înregistrat o evoluție ușor ascendentă, astfel încât, față de 4,22 milioane de linii instalate la sfârșitul anului 2002, în luna decembrie 2007 s-au înregistrat 4,26 milioane de linii. În timp ce S.C. Romtelecom S.A. a pierdut în medie peste 110.000 de linii în fiecare semestru din acest interval, 37 dintre furnizorii alternativi care au avut abonați conectați

⁹ Conform răspunsurilor la chestionarul ANRCTI adresat furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice în luna aprilie 2007, precum și a datelor statistice transmise ANRCTI, în mod periodic, de către furnizori.

¹⁰ Exclusiv traficul către numere naționale nongeografice și numere scurte, inclusiv traficul din apeluri originare în rețele din afara României.

prin rețelele proprii la sfârșitul anului 2007¹¹ au reușit să acumuleze în total peste 1,2 milioane linii de acces instalate, în creștere cu 50% față de aceeași perioadă a anului 2006, ajungând astfel la o cotă de piață de 29% (Figura nr.1). De asemenea, în anul 2007, cota de piață calculată în funcție de traficul de voce corespunzător furnizorilor alternativi era de aproximativ 29% față de 21% în anul 2006. Conform datelor financiare disponibile, cota de piață a furnizorilor alternativi calculată în funcție de veniturile obținute din vânzarea serviciilor de telefonie fixă în anul 2007 era de aproximativ 12%.

Fig. nr. 1 Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de telefonie fixă, în funcție de numărul de linii de acces instalate la data de 31 decembrie 2007

La nivelul pieței cu amănuntul din România acționează, de asemenea, furnizori alternativi care oferă servicii de telefonie prin intermediul procedurii de selectare sau preselecție a transportatorului ori prin intermediul cartelelor preplătite sau virtuale. Numărul de utilizatori care beneficiau de servicii de telefonie fixă prin intermediul procedurii de selectare/preselecție a transportatorului era de peste 82.000 în luna decembrie a anului 2007. Traficul total de voce realizat în anul 2007 de către utilizatorii furnizorilor alternativi (prin acces direct sau indirect) a crescut cu 43% față de anul 2006.

Se remarcă, de asemenea, creșterea numărului de furnizori de servicii de telefonie prin intermediul tehnologiei VoIP (oferite atât independent de existența unei conexiuni de acces la internet în locația utilizatorului, cât și exclusiv prin intermediul conexiunilor de acces dedicat la internet), unele dintre aceste oferte reprezentând soluții alternative viabile la serviciile de telefonie la puncte fixe tradiționale. Astfel, la data de 31 decembrie 2007, au fost raportate peste 1,2 milioane linii conectate prin intermediul tehnologiei VoIP prin rețele proprii (28% din totalul liniilor de acces prin rețele proprii și prin rețelele altor persoane) și, respectiv un număr de peste 78.000 de linii conectate prin VoIP, furnizate prin intermediul rețelelor de acces la internet aparținând unor terți (2% din totalul liniilor de acces prin rețele proprii și prin rețelele altor persoane). Este important de menționat că, deși rata de penetrare a accesului dedicat la internet în bandă largă este relativ scăzută în România, rata de creștere este foarte accelerată ceea ce creează pe termen scurt premisele utilizării pe scară largă a serviciilor de telefonie prin VoIP¹².

În urma analizării informațiilor disponibile privind tehnologiile utilizate de operatori pentru a furniza servicii de telefonie la puncte fixe, a rezultat faptul că, în România, la data de 31 decembrie 2007, acționau pe piață un număr de 38 de furnizori care ofereau servicii de acces la un punct fix prin intermediul rețelei publice proprii de telefonie, utilizând una sau mai multe tehnologii de comutație/rutare (TDM/ IP). Cotele de piață, în funcție de numărul de linii de acces instalate la sfârșitul anului 2007, respectiv volumele de trafic aferente, precum și evoluțiile în perioada 2005 – 31.12.2007, sunt prezentate în tabelul nr. 1.

¹¹ Conform datelor statistice raportate în baza Deciziei președintelui ANRC nr. 151/2006 privind raportarea unor date statistice de către furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice.

¹² Rata de penetrare a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în România era de aproximativ 10% la nivel de populație, respectiv de aproximativ 25% la nivel de gospodării, la 31 decembrie 2007..

Tab. nr. 1. Cotele de piață ale furnizorilor alternativi în funcție de liniile de acces instalate la puncte fixe, respectiv în funcție de traficul de voce efectuat prin rețele proprii la nivelul pieței cu amănuntul

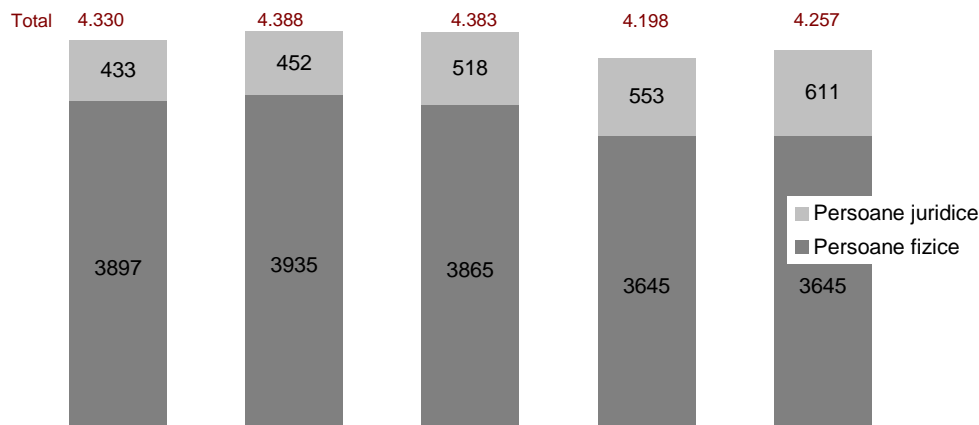
Furnizor	Cota de piață (nr. linii) 31.12.2005	Cota de piață (trafic voce) 2005	Furnizor	Cota de piață (nr. linii) 31.12.2006	Cota de piață (trafic voce) 2006	Furnizor	Cota de piață (nr. linii) 31.12.2007	Cota de piață (trafic voce) 2007
Romtelecom	90,3%	91,4%	Romtelecom	80,6%	78,9%	Romtelecom	71,3%	71,1%
Furnizor 1	8,8%	4,0%	Furnizor 1	17,1%	13,6%	Furnizor 1	24,6%	19,4%
Furnizor 2	0,5%	1,9%	Furnizor 2	1,6%	3,5%	Furnizor 2	2,8%	6,2%
Furnizor 3	0,3%	0,3%	Furnizor 3	0,3%	0,3%	Furnizor 3	0,4%	0,3%
Alți furnizori	0,1%	3,5%	Furnizor 4	0,2%	0,2%	Furnizor 4	0,4%	0,3%
-	-	-	Alți furnizori	0,2%	3,5%	Furnizor 5	0,2%	0,2%
-	-	-	-	-	-	Furnizor 6	0,1%	0,1%
-	-	-	-	-	-	Alți furnizori	0,4%	2,4%

Din punct de vedere al segmentării între utilizatorii persoane fizice și utilizatorii persoane juridice, se observă faptul că, în timp ce cota de piață a furnizorilor alternativi calculată în funcție de numărul liniilor instalate persoanelor fizice a crescut în ultimul an cu 10 puncte procentuale, cea calculată în funcție de numărul liniilor instalate persoanelor juridice a crescut în ultimul an cu numai 6 puncte procentuale (la 31 decembrie 2007, cotele de piață erau de 30% în cazul utilizatorilor persoane fizice, respectiv 23% în cazul utilizatorilor persoane juridice).

Ofertele „la pachet” conținând servicii de programe audiovizuale, acces la internet în bandă largă și telefonie fixă („triple play”) au reprezentat motorul principal al creșterii segmentului rezidențial, S.C. RCS & RDS S.A. fiind în prezent furnizorul cel mai bine poziționat, oferind în prezent inclusiv servicii de telefonie mobilă.

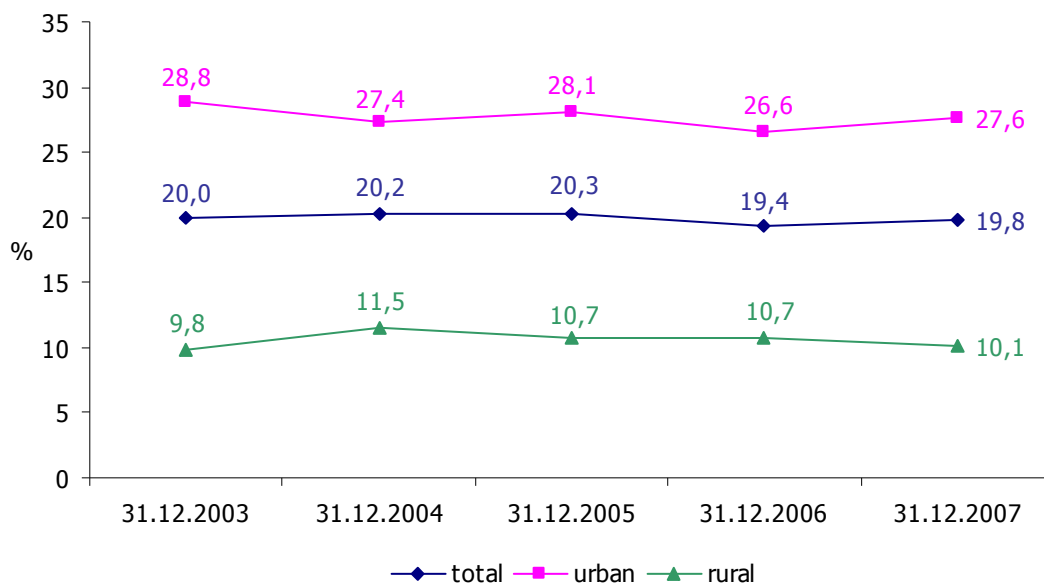
Pe de altă parte, deși utilizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe a cunoscut un regres în ultimii ani, acestea continuă să joace un rol esențial pentru activitatea utilizatorilor persoane juridice, în cazul cărora numărul conexiunilor la puncte fixe a înregistrat o creștere de aproximativ 34% (aproximativ 180.000 de linii adăugate în perioada 2003 – 2007), spre deosebire de trendul descrescător înregistrat de numărul total de linii (Figura nr. 2).

Fig. nr. 2 Linii de acces conectate – în perioada 31.12.2003 - 31.12.2007 (mii linii)

Din punct de vedere geografic, se menține decalajul între mediul urban și mediul rural: în condițiile în care consumatorii de servicii de telefonie fixă din mediul rural sunt deserviți aproape în exclusivitate de un singur furnizor, consumatorii din mediul urban beneficiază de mai multe opțiuni în ceea ce privește furnizorii de servicii de telefonie fixă (Figura nr. 3).

Fig. nr. 3 Rata de penetrare la nivel de populație a serviciilor de telefonie fixă în perioada 31.12.2003 - 31.12.2007

Sub aspectul comportamentului de consum, se observă așadar faptul că serviciile de telefonie furnizate la puncte fixe înregistrează un declin din punctul de vedere al numărului de conexiuni instalate și al gradului de utilizare (în ultimii 4 ani, mai mult de 220.000 de abonați persoane fizice au renunțat la serviciile de telefonie la puncte fixe, astfel încât la sfârșitul anului 2007 49,8% dintre gospodăriile din România beneficiau de acces la telefonia fixă, iar volumul anual de trafic de voce a scăzut cu aproximativ 470 milioane minute în intervalul 2003 – 2007). Pe de altă parte însă, este de așteptat ca pachetele de servicii, în special cele de tip „triple play”, precum și ofertele de servicii de telefonie la puncte fixe lansate pe piață de furnizorii de servicii de telefonie mobilă și creșterea pe scară largă a ofertelor de servicii de tip VoIP, să devină din ce în ce mai populare și să frâneze rata declinului.

Deși sub aspectul tehnologiilor utilizate, PSTN continuă să reprezinte platforma cea mai răspândită pentru furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe, este de așteptat ca rețelele IP să devină platformele principale pentru furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe, reprezentând practic o facilitare suplimentară oferită odată cu achiziționarea serviciilor de acces la internet și transmisiuni de date.

CAPITOLUL II

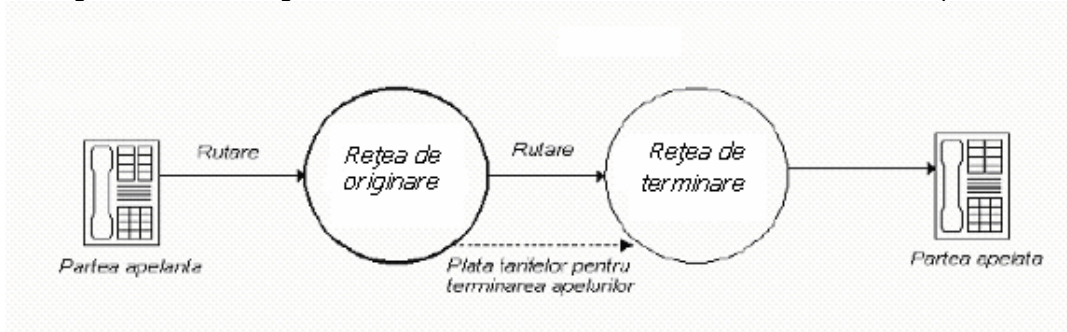
Piețele relevante de gros corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie

2.1. Descrierea serviciilor analizate la nivelul pieței de gros și a serviciilor corespunzătoare la nivelul pieței cu amănuntul

Serviciul de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor în rețeaua unui operator este serviciul care, alături de serviciile de interconectare în vederea originării și tranzitului comutat, achiziționate la nivelul pieței de gros, reprezintă elementele esențiale necesare furnizării de apeluri naționale și internaționale la nivelul pieței cu amănuntul. Accesul la rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe la nivelul pieței cu amănuntul este necesar oricărui furnizor în vederea asigurării conectivității între utilizatorii finali aparținând unor rețele diferite, datorită faptului că, din punctul de vedere al unui utilizator, accesul la o rețea publică de telefonie este echivalent cu posibilitatea de a primi și origina apeluri.

Furnizarea, pe piața cu amănuntul, a serviciilor de apeluri în afara rețelei de origine, necesită achiziționarea, la nivel de gros, a serviciului de terminare a apelurilor de la operatorul care furnizează părții apelate serviciul de acces. Specificul acestui segment constă în faptul că nu există alternativă la terminarea apelului către un anumit număr. Pe astfel de piețe, în condițiile aplicării principiului „*partea apelantă plătește*”, teoriile economice prevalente și experiența în materie de reglementare au indicat necesitatea reglementării tarifelor, fiecare rețea constituind un segment omogen distinct lipsit de concurență (Figura nr. 4).

Fig. nr. 4 Prezentare generală a serviciului de interconectare în vederea terminării apelurilor

În cazul furnizării de apeluri în interiorul aceleiași rețele, serviciile de la nivelul pieței de gros se consideră a fi auto-furnizate, asigurându-se astfel conectivitatea între utilizatorii finali aparținând aceleiași rețele, sau pot fi achiziționate de la terți (alți operatori), astfel încât abonații proprii ai unui furnizor să poată efectua apeluri către abonații altor rețele publice de telefonie.

La nivelul pieței cu amănuntul, un apel către o anumită destinație localizată la un punct fix are ca rezultat un apel transmis către rețeaua de telefonie în care este activat numărul apelat. Având în vedere faptul că fiecare număr asociat unui punct terminal la care se află abonatul apelat este unic, persoana apelantă cunoaște în general locația și persoana apelată, dar există situații în care e posibil să nu dețină informații cu privire la rețeaua în care apelează, asociată numărului apelat. Astfel, este puțin probabil ca partea apelantă să poată exercita vreo influență asupra opțiunii părții apelate în ceea ce privește rețeaua publică de telefonie la care aceasta din urmă alege să se conecteze.

Furnizorii de servicii de telefonie la puncte fixe oferă propriilor abonați o întreagă gamă de servicii de apeluri, sub formă de pachete de servicii, în cadrul cărora serviciile de terminare a apelurilor, necesare finalizării apelurilor originate de către aceștia, nu sunt evidențiate în mod separat. Un abonat al unei anumite rețele publice de telefonie dorește în mod firesc să aibă posibilitatea de a apela orice alt abonat, indiferent de rețeaua la care acesta din urmă este conectat, ceea ce are ca rezultat necesitatea interconectării rețelelor în vederea asigurării conectivității între utilizatorii finali. Conectivitatea presupune atât posibilitatea utilizatorilor aceleiași rețele publice de comunicații electronice de a comunica între ei, cât și posibilitatea utilizatorilor unor rețele diferite de a comunica între ei. Un furnizor care nu reușește să asigure conectivitatea între utilizatorii săi și cei ai altor furnizori va fi mai puțin competitiv și, în consecință, poate pierde clienți. Astfel, în vederea furnizării unor servicii complete abonaților proprii, interconectarea rețelelor reprezintă o necesitate și din punct de vedere al furnizorilor, necesitatea de a achiziționa servicii de terminare a apelurilor în alte rețele fiind determinată în mod direct și nemijlocit de cererea de la nivelul pieței cu amănuntul pentru servicii de apeluri la puncte fixe.

Furnizarea accesului la o rețea publică de telefonie presupune punerea la dispoziția utilizatorilor finali a echipamentelor și serviciilor necesare, astfel încât aceștia să poată beneficia în mod permanent de servicii de telefonie. Din punctul de vedere al utilizatorilor, accesul la o rețea publică de telefonie presupune posibilitatea de a primi și de a iniția apeluri.

În prezent, în România, în funcție de tipul de suport utilizat în vederea inițierii și primirii de apeluri, o persoană poate utiliza următoarele modalități de acces la rețelele publice de telefonie:

a) acces la puncte fixe: prin fire metalice de cupru (linii analogice, prin linii digitale ISDN BRA, prin linii digitale ISDN PRA), prin cablu coaxial, prin unde radio sau prin fibră optică;

b) acces la puncte mobile: prin intermediul rețelelor publice mobile terestre sau prin satelit.

Trebuie precizat că, din punct de vedere al percepției utilizatorilor, nu există caracteristici funcționale care să determine necesitatea segmentării pieței în funcție de mediul de transmisie utilizat pentru asigurarea accesului la rețelele publice de telefonie. Astfel, indiferent de mediul de transmisie (fire metalice torsadate, unde radio, cablu coaxial, fibră optică etc.), se poate asigura o calitate a serviciilor de telefonie destinate publicului suficientă pentru ca utilizatorii să poată substitui mediul de transmisie având în vedere doar tariful acestor servicii.

2.2. Delimitarea și definirea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare a apelurilor în rețelele publice de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe

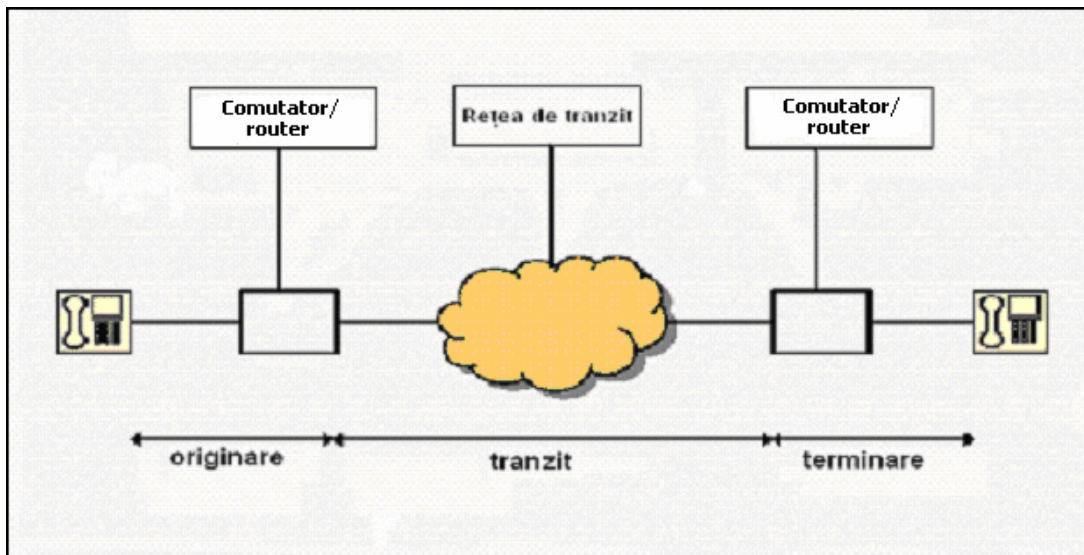
După momentul liberalizării complete a pieței de comunicații electronice din România, pe piață au intrat și alți furnizori de servicii de telefonie la puncte fixe, care fie și-au dezvoltat propriile rețele de acces, fie au închiriat rețele sau părți din rețele de la terți, în funcție de elementele de rețea deținute, precum și în funcție de serviciile pe care au dorit să le ofere publicului.

Serviciile de interconectare în vederea originării, tranzitului și terminării apelurilor la puncte fixe constau în transportul de voce și/sau date între diferite puncte ale unei rețele publice de telefonie. Delimitarea între serviciul de interconectare în vederea originării apelurilor la puncte fixe, serviciul de interconectare în vederea tranzitului comutat al apelurilor în rețele publice de telefonie și, respectiv, serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe ia în considerare faptul că cele trei servicii trebuie să formeze un întreg care să asigure conectivitatea rețelelor și să permită realizarea de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul. Serviciul de origine, respectiv cel de terminare a apelurilor, sunt servicii simetrice, din punctul de vedere al elementelor fizice de rețea utilizate (partea din rețea care asigură legătura între utilizatorul final și comutatorul cel mai apropiat de utilizatorul final), al doilea serviciu fiind practic echivalentul primului serviciu văzut din perspectiva părții apelate.

În ceea ce privește funcționalitatea și utilizarea, cele două servicii sunt achiziționate de către un operator în scopuri diferite: serviciul de origine la puncte fixe într-o rețea publică de telefonie este

necesar pentru ca un furnizor să ofere utilizatorilor săi finali posibilitatea de a *iniția* apeluri (prin intermediul propriei rețele sau prin intermediul rețelei unui terț utilizând procedura de selectare/preselectare a transportatorului), în timp ce serviciul de terminare la puncte fixe este furnizat de un operator ca să asigure abonaților săi posibilitatea de a *primi* apeluri. Prin urmare, odată definite aceste servicii, serviciul de tranzit se definește prin raportare la segmentele deja identificate pentru serviciile de origine și terminare (Figura nr. 5).

Figura nr. 5 Prezentare generală a structurii pieței de interconectare

Pentru stabilirea definițiilor și a limitelor segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare, ANRCTI a luat în considerare topologia și arhitectura rețelei S.C. Romtelecom S.A., a analizat structura și caracteristicile cererii pentru serviciile de interconectare furnizate de S.C. Romtelecom S.A. operatorilor alternativi în perioada 2003 – 2007, în baza ORI, precum și caracteristicile cererii și ofertei de servicii de interconectare puse la dispoziție sau achiziționate de către ceilalți operatori, așa cum au rezultat din răspunsurile acestora.

În prezent, S.C. Romtelecom S.A. operează o rețea publică de telefonie fixă de tip PSTN organizată pe trei niveluri ierarhice (național, regional și local), formată din 97 de comutatoare locale, 10 comutatoare de tranzit național, care deservesc 7 zone diferite, și 2 comutatoare de tranzit internațional (Figura nr.6). Serviciile de interconectare puse la dispoziție de S.C. Romtelecom S.A. celorlalți operatori, în baza ORI, sunt următoarele:

- a) servicii de interconectare în vederea originării la puncte fixe la nivel local/regional/național;
- b) servicii de interconectare în vederea terminării la puncte fixe la nivel local/regional/național;
- c) servicii de interconectare în vederea tranzitului simplu comutat;
- d) servicii de interconectare în vederea tranzitului dublu comutat.

Așadar, în funcție de nivelurile la care se poate interconecta un operator alternativ în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, S.C. Romtelecom S.A. furnizează următoarele tipuri de servicii de interconectare:

a) **interconectare la nivel local**, situație în care un operator alternativ se poate interconecta la oricare comutator local, ce permite traficul cu utilizatorii rețelei S.C. Romtelecom S.A., deserviți direct de acel comutator sau deserviți de alte comutatoare locale aflate în subordinea comutatorului respectiv, potrivit arhitecturii rețelei;

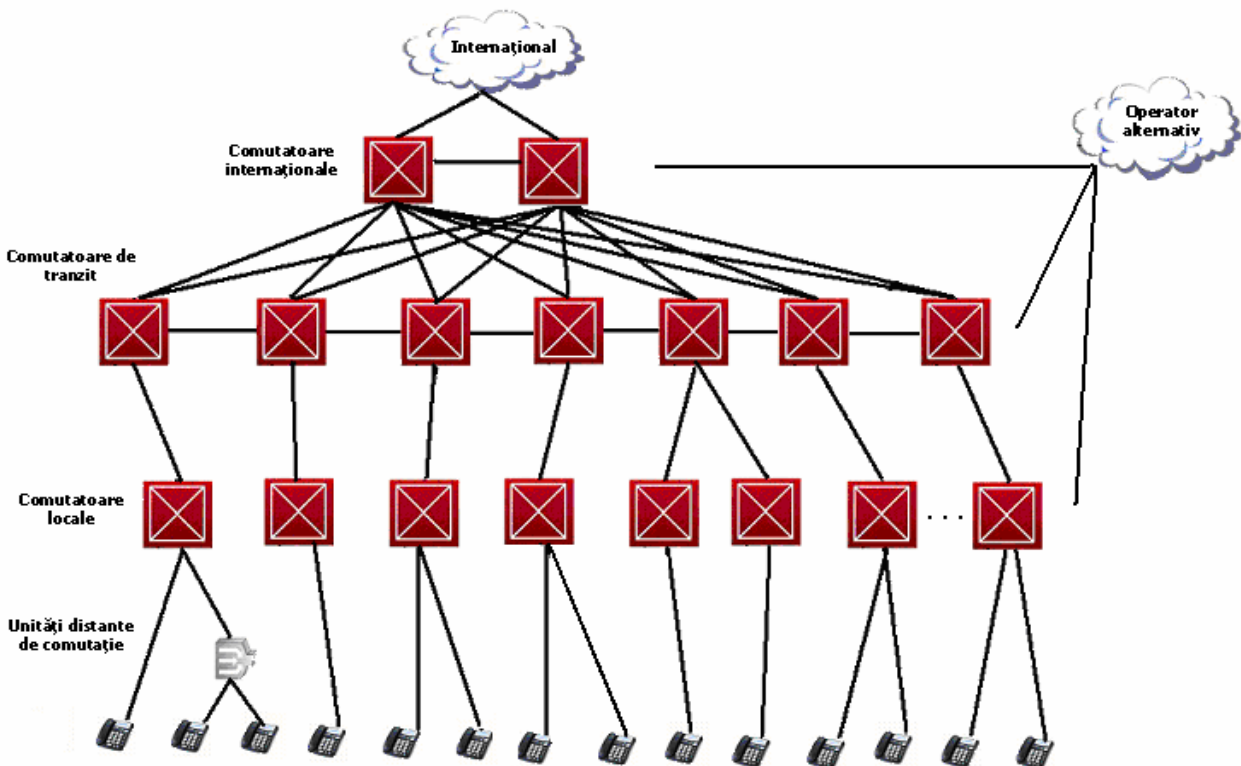
b) **interconectare la nivel regional (simplu tranzit)**, situație în care un operator alternativ se poate interconecta la orice comutator de tranzit, ce permite traficul cu utilizatorii S.C. Romtelecom S.A., deserviți de comutatoarele locale aflate în subordinea comutatorului de tranzit respectiv, conform arhitecturii rețelei;

c) **interconectare la nivel național (dublu tranzit)**, situație în care un operator alternativ se poate interconecta astfel:

- la orice comutator național/internațional, care permite traficul către toți utilizatorii rețelei S.C. Romtelecom S.A., sau,

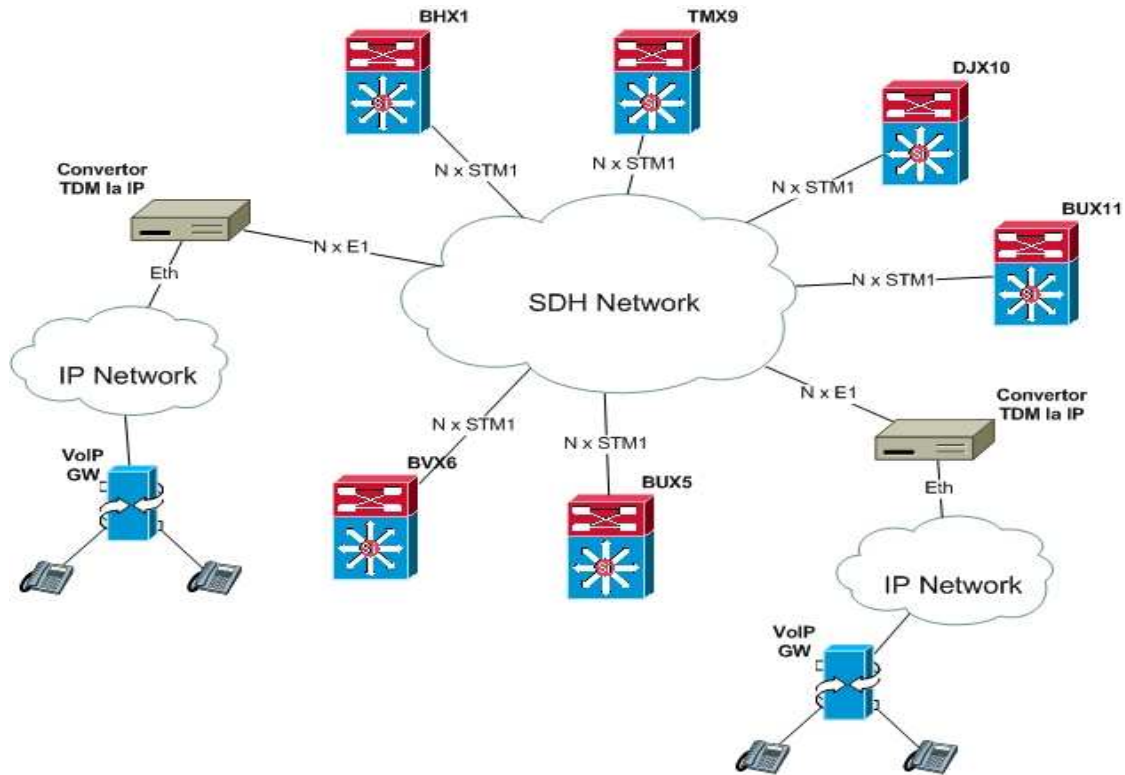
- la orice comutator de tranzit, care permite traficul de la utilizatorii rețelei S.C. Romtelecom S.A., deserviți de comutatoarele locale aflate în subordinea celorlalte comutatoare de tranzit.

Fig. nr. 6 Schema generală a rețelei de comutație operate de S.C. Romtelecom S.A.

În ceea ce privește rețelele publice de telefonie operate de furnizorii alternativi, conform studiului realizat de ANRCTI, a rezultat că majoritatea acestora sunt rețele de tip IP care, spre deosebire de rețelele de tip PSTN, sunt caracterizate prin existența unui singur nivel ierarhic. De asemenea, există rețele de acces care utilizează combinații de mai multe tehnologii (ex. IP, TDM, DECT, ISDN), dar care sunt organizate pe un singur nivel ierarhic (Figura nr.7 prezintă, spre exemplificare, schema generală a rețelei S.C. RCS & RDS S.A.). Astfel, la data de 31 decembrie 2007, dintre cei 52 de furnizori care oferă servicii de telefonie la puncte fixe, la nivelul pieței cu amănuntul (inclusiv apeluri de tip VoIP prin rețele proprii sau prin rețelele unor terți), 35 au afirmat că folosesc o singură tehnologie de acces (IP sau PSTN), în timp ce 17 au declarat că folosesc mai multe tehnologii cum ar fi IP, PSTN/ISDN, DECT, GSM sau FWA.

Fig. nr. 7 Schema generală a rețelei S.C. RCS & RDS S.A.

În ceea ce privește serviciile de interconectare achiziționate de la S.C. Romtelecom S.A., în anul 2007, majoritatea operatorilor alternativi (80%¹³) încheiaseră acorduri cu această companie pentru servicii de interconectare la simplu și/sau la dublu tranzit, în timp ce aproape 75% din traficul total terminat în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. fusese realizat la nivel regional sau național.

Având în vedere numărul mare de rețele de tip IP existente în România, creșterea utilizării acestora pe scară largă (în anul 2007, 16% din traficul de terminare la puncte fixe în rețele publice de telefonie, inclusiv cel originat și terminat în propriile rețele, s-a realizat în rețelele S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L.), precum și intenția declarată a operatorului fost monopolist de a realiza implementarea unei rețele de tip NGN în viitorul apropiat, au reprezentat argumente în favoarea realizării unor definiții ale serviciilor de interconectare care să ia în considerare aceste aspecte pentru orizontul de timp supus analizei.

Astfel, pe baza caracteristicilor cererii și ofertei pentru servicii de interconectare furnizate la puncte fixe, așa cum au fost descrise mai sus, și a evoluțiilor previzibile privind arhitectura viitoare a rețelelor din România, ANRCTI consideră că **segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este delimitat de ultimul comutator¹⁴ prin care sunt transportate apelurile înainte de a se realiza conectarea persoanei apelate, pe de o parte, și de punctul terminal al rețelei la care se conectează echipamentul de abonat, pe de altă parte, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat terminării apelului; în cazul în care punctul de**

¹³ Dintre cei 59 de operatori care au avut încheiate acorduri de interconectare cu S.C. Romtelecom S.A. la data de 31 decembrie 2007, 48 de operatori aveau încheiate contracte de interconectare la nivel național, 11 operatori la nivel regional și 12 operatori la nivel local.

¹⁴ Sau router, în cazul rețelelor IP.

interconectare cu rețeaua beneficiarului se află la un nivel ierarhic superior ultimului comutator din rețea (așa cum a fost identificat mai sus), serviciul de terminare va include și transportul apelurilor de la punctul de interconectare corespunzător serviciului de origine sau tranzit unde se realizează preluarea și transferul apelurilor până la acest ultim comutator.

Includerea în serviciul de terminare a segmentului de transport al apelurilor între un comutator local și un comutator de tranzit și, respectiv, între două comutatoare de tranzit este motivată de faptul că, spre deosebire de situația existentă în alte state membre și în pofida investițiilor realizate de noii operatori, utilizarea infrastructurii proprii sau utilizarea unor servicii furnizate de terți (operatori de tranzit) nu constituie o alternativă viabilă la segmentul de transport al S.C. Romtelecom S.A. oferit în vederea terminării apelurilor. Astfel, în cazul în care serviciul de terminare ar fi delimitat pe baza segmentului de rețea cuprins între ultimul comutator prin care sunt transportate apelurile înainte de a se realiza conectarea persoanei apelate și punctul terminal al rețelei la care se conectează echipamentul de abonat, este puțin probabil ca operatorii alternativi, în special cei de dimensiuni mici, ca răspuns la o creștere cu 5-10% a tarifului pentru serviciile de terminare a apelurilor la nivel național și, respectiv, pentru serviciile de terminare la nivel regional, să stabilească puncte de interconectare în toate cele 7 comutatoare de tranzit și, respectiv, în toate cele 97 de comutatoare locale ale S.C. Romtelecom S.A.. Acest lucru nu ar fi eficient din punct de vedere economic, deoarece ar determina creșterea semnificativă a cheltuielilor de interconectare, în special prin creșterea numărului de legături de interconectare, care ar fi utilizate în mod ineficient în cea mai mare parte a cazurilor. De asemenea, operatorii alternativi care oferă servicii de tranzit către rețeaua S.C. Romtelecom S.A. – și care ar putea, teoretic, să pună la dispoziție servicii de tranzit între comutatoarele de tranzit ale S.C. Romtelecom S.A. – nu sunt interconectați în toate comutatoarele de tranzit cu această companie, fiind nevoiți să achiziționeze, pentru anumite categorii de apeluri, servicii de transport între două comutatoare de tranzit de la S.C. Romtelecom S.A., ca parte a serviciului de terminare. Totodată, cei doi operatori alternativi care dețin puncte de interconectare în majoritatea celor 97 comutatoare locale nu ofereau servicii de tranzit către comutatoarele locale ale S.C. Romtelecom S.A. la data de 31 decembrie 2007 și nici nu există indicii că ar avea intenția să furnizeze asemenea servicii în perioada de timp supusă analizei.

În consecință, ANRCTI consideră că nu există substituibilitatea cererii și ofertei pentru aceste categorii de servicii, astfel încât să existe constrângeri de tarif asupra serviciilor de transport furnizate de S.C. Romtelecom S.A. în vederea terminării apelurilor.

Odată definit segmentul de terminare, segmentul de rețea aferent serviciului de origine a apelurilor la puncte fixe se definește în mod simetric acestuia, iar segmentul delimitat de originarea și terminarea apelurilor reprezintă segmentul aferent serviciului de tranzit.

Descrierea serviciilor de tranzit al apelurilor, precum și analiza detaliată în vederea stabilirii modului de definire și a evaluării situației concurențiale a serviciilor de origine la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și a serviciilor de tranzit al apelurilor se vor realiza în cel mai scurt timp, cu ocazia definirii și analizei piețelor relevante corespunzătoare acestor servicii.

2.3. Identificarea pieței relevante a produsului

2.3.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor către numere geografice sau numere independente de locație și serviciile de terminare a apelurilor către numere naționale nongeografice sau către numere scurte pentru servicii furnizate de terți

Piața cu amănuntul

a) Scurtă descriere a serviciilor de apeluri către numere naționale nongeografice și, respectiv către numere scurte, puse la dispoziție utilizatorilor finali de către furnizorii de servicii de telefonie la puncte fixe din România

La nivelul pieței cu amănuntul, o persoană care are acces la o rețea publică de telefonie poate fie să efectueze apeluri către numere asignate abonaților pentru servicii de comunicații electronice la puncte fixe sau la puncte mobile (apeluri „oricine către oricine”), conectate prin intermediul aceleiași rețele sau prin intermediul altor rețele publice de telefonie, fie să utilizeze servicii cu valoare adăugată, servicii de acces dial-up la internet sau servicii diverse puse la dispoziție de terți (abonați ai unor servicii de rețea inteligentă sau de acces la rețea – „găzduire în rețea” –, puse la dispoziție de operatorii de rețele fixe), prin intermediul unor apeluri către numere nongeografice sau prin intermediul unor numere scurte, implementate în aceeași rețea ori într-o altă rețea publică de telefonie decât cea în care se originează apelul.

Astfel, un furnizor care operează o rețea de acces la puncte fixe, în care se inițiază un apel către un punct terminal fix din altă rețea publică de telefonie, pune la dispoziția utilizatorului final un serviciu de origine, în timp ce operatorul în a cărui rețea se finalizează apelul furnizează, la nivelul pieței de gros, un serviciu de terminare la puncte fixe, fie pentru apelurile către numere naționale geografice, fie pentru apelurile către numere naționale nongeografice implementate în rețeaua sa.

Având în vedere scopul de consum diferit al serviciilor de apeluri către servicii puse la dispoziție de terți, în comparație cu cel al serviciilor de apeluri către numere geografice sau numere independente de locație, ANRCTI a considerat oportun să analizeze dacă aceste două categorii de servicii sunt incluse în aceeași piață cu amănuntul.

În acest sens, în funcție de disponibilitatea pe piață a serviciilor de apeluri către numere nongeografice și către numere scurte la data realizării analizei, de categoria de numerotație alocată, precum și în funcție de caracteristicile funcționale și de preț, ANRCTI a evaluat substituibilitatea la nivelul pieței cu amănuntul între apelurile către numere geografice și numere independente de locație asignate abonaților pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe, în mod individual, și următoarele categorii de apeluri către servicii furnizate la puncte fixe prin intermediul numerelor nongeografice sau al numerelor scurte:

1. Apeluri către numere naționale din domeniul OZ = 09 pentru servicii cu tarif special (Premium rate) furnizate de terți (de exemplu, furnizori de servicii de conținut);

2. Apeluri către numere naționale din domeniul OZ = 08 pentru servicii diverse¹⁵ furnizate de terți, de tipul 0800 – numere cu acces gratuit pentru apelant, 0801/0803 – numere pentru servicii cu costuri

¹⁵ În domeniul OZ = 08, numerele din subdomeniile OZAB = 0802 și OZAB = 0803, nu sunt disponibile în prezent pentru alocare. Dintre celelalte subdomenii definite, destinația subdomeniului OZAB = 0805 a fost redefinită (din televotare în servicii cu trafic atipic), iar a subdomeniului OZAB = 0808 din cartele preplătite în numere pentru accesul indirect la servicii. Numerele de forma OZAB = 0807 (pentru cartele virtuale) nu mai pot fi utilizate de la data de 7 martie 2008, dreptul de utilizare al acestora încetând de drept. Pentru scopurile prezentei analize vor fi avute în vedere numerele din subdomeniile OZAB = 0800 (numere cu acces gratuit pentru apelant), OZAB = 0801 (numere pentru servicii cu costuri partajate (tarif local în interiorul rețelei pentru apelant)/numere de acces universal) și OZAB = 0870 (numere de acces la servicii de transmisiuni de date și la internet).

partajate (tarif local în interiorul rețelei pentru apelant/tarif național în interiorul rețelei pentru apelant); 0802 – numere personale; 0805 – servicii cu trafic atipic; 0808 – numere pentru accesul indirect la servicii, 0870 – numere de acces la servicii de transmisiuni de date și la internet;

3. Apeluri către numere locale scurte de forma 9xy(z) pentru servicii de informații diverse la nivel local oferite de furnizorul de servicii de telefonie (931, 951, 958 – servicii de informații privind abonații, informații diverse, informații privind ora, relații cu clienții etc.);

4. Apeluri către numărul unic pentru apeluri de urgență (112);

5. Apeluri către numere locale scurte de forma 9xy(z) pentru servicii diverse de interes public furnizate de terți – siguranța cetățeanului, servicii de asistență medicală, servicii de urgență (955, 961, 981), deranjamente utilități publice, asistența cetățeanului sau alte servicii de interes public.

Serviciile de apeluri către numere naționale nongeografice din domeniul OZ = 09 pentru servicii cu tarif special reprezintă servicii avansate de comunicații electronice care implică rutarea traficului între locația apelantului și echipamentul terminal al furnizorului de servicii căruia i s-a asignat numărul național nongeografic apelat, în calitate de abonat al serviciului; punctul terminal, la care sunt furnizate serviciile de conținut cu tarif special (Premium Rate) se află în cele mai multe cazuri la locația furnizorului de servicii de conținut. Tarifele acestor servicii sunt suportate în întregime de apelanți, pe baza principiului „partea apelantă plătește”.

Serviciile de apeluri către numere naționale nongeografice pentru servicii cu acces gratuit pentru apelant permit publicului apelarea gratuită a unui număr de forma 0800XXXXXX, indiferent de rețeaua din care se originează apelul, și rutarea apelurilor către destinatar (abonatul serviciului) în funcție de o serie de parametri funcționali predefiniți. Abonatul serviciului va putea furniza diverse informații publicului și va suporta în totalitate tariful aferent apelului. Serviciile de acest tip sunt utilizate, în special, de persoanele juridice care doresc să pună la dispoziție gratuit propriilor clienți servicii de informații, relații cu clienții etc.

Apelurile către numere naționale nongeografice pentru servicii diverse din domeniul OZAB = 0801, utilizate pentru furnizarea de servicii cu costuri partajate, se caracterizează prin faptul că tariful unui apel este suportat atât de utilizatorul apelant cât și de abonatul căruia i s-a asignat numărul respectiv, în vederea furnizării de servicii cu valoare adăugată publicului. Tariful maxim care poate fi perceput unui apelant pentru accesul la numărul din subdomeniul OZAB = 0801 este cel corespunzător unui apel local în interiorul rețelei. Numerele din acest subdomeniu pot fi utilizate și ca numere de acces universal. De asemenea, pentru aceste categorii de numere este permisă reoriginarea unor apeluri, modalitatea de tarifare a apelurilor fiind stabilită de furnizorul care asigură finalizarea apelurilor reoriginale.

Apelurile către numerele din domeniul 0870 sunt destinate accesului de tip dial-up la serviciile oferite de către furnizorii de servicii de transmisiuni de date și/sau furnizorii de servicii de acces la internet utilizatorilor finali.

Numerele locale scurte de forma 9xy(z) pentru servicii de informații diverse sunt alocate preponderent S.C. Romtelecom S.A.¹⁶. Astfel, sunt puse la dispoziția publicului servicii cum ar fi 931/932 – informații privind abonații Romtelecom; 921/922 – deranjamente Romtelecom; 930 – ghidul serviciilor Romtelecom; 951 – informații diverse; 958 – ora exactă. Informațiile furnizate prin intermediul acestor numere au caracter local și prezintă interes pentru publicul dintr-o anumită arie geografică. Ele pot fi accesate atât din rețeaua S.C. Romtelecom S.A., cât și din alte rețele, cu mențiunea că, dacă rețeaua din care se originează apelurile nu este interconectată la nivel local cu S.C. Romtelecom S.A., este necesară introducerea indicativului de arie geografică corespunzător. Majoritatea numerelor scurte alocate S.C. Romtelecom S.A. pot fi apelate și de către abonații altor rețele, dar utilizarea acestor numere preponderent de S.C. Romtelecom S.A. determină un avantaj concurențial pentru această companie. Pe

¹⁶ În prezent, 95% dintre numerele locale scurte din București/județul Ilfov și 94% dintre numerele din celelalte județe sunt alocate S.C. Romtelecom S.A., ceea ce limitează în mod semnificativ posibilitatea altor furnizori de servicii de comunicații electronice destinate publicului de a avea acces la astfel de numere.

de altă parte, închiderea Planului național de numerotație începând cu luna mai 2008 va determina dispariția numerelor locale scurte, acestea fiind înlocuite de numerele naționale geografice de 6 cifre de forma 0219XXXX sau 02AB9XX, de numerele pentru servicii de interes public la nivel național de forma 19vx sau numerele pentru servicii cu tarif special, în funcție de caracteristicile serviciului furnizat în prezent prin intermediul numerelor locale scurte. De asemenea, în cel mai scurt timp, ANRCTI va deschide spre alocare numerele geografice de 6 cifre din domeniul OZ = 03 pentru furnizarea unor servicii de interes general la nivel local, astfel încât și alți furnizori de servicii de comunicații electronice destinate publicului să aibă acces la astfel de resurse de numerotație. Totodată, după finalizarea planului de migrare al S.C. Romtelecom S.A. în privința serviciilor furnizate prin intermediul numerelor locale scurte de 3 și 4 cifre (cel târziu la data de 3 mai 2008), numerele geografice de 6 cifre din domeniul OZ = 02 rămase disponibile vor putea fi alocate și altor furnizori de servicii de comunicații electronice destinate publicului decât S.C. Romtelecom S.A.

Mai mult, ANRCTI intenționează să desemneze în cursul anului 2008 un furnizor de serviciu universal care va avea obligația de a pune la dispoziția utilizatorilor de servicii de telefonie un registru al abonaților și un serviciu de informații privind abonații, care va include numerele de telefon și anumite date de identificare ale abonaților tuturor furnizorilor de servicii de telefonie destinate publicului. Tarifele pentru serviciul de terminare a apelurilor la numărul de forma 118(xyz) alocat în acest scop urmează a fi reglementate în cadrul procesului de desemnare a furnizorului de serviciu universal. De asemenea, toți furnizorii care vor dori să furnizeze servicii de informații privind abonații vor putea solicita ANRCTI alocarea unor numere de forma 118(xyz). Astfel, se vor asigura premisele apariției unei concurențe efective pentru furnizarea serviciilor de informații privind abonații, în timp ce măsura de reglementare a serviciului de terminare a apelurilor la numărul alocat furnizorului de serviciu universal va avea ca efect prevenirea un eventual comportament anticoncurențial al acestuia.

Având în vedere aceste aspecte, ANRCTI consideră că serviciile de terminare a apelurilor la numerele locale scurte nu prezintă relevanță pentru perioada de valabilitate a analizei.

Dintre *numerele naționale scurte*, se utilizează doar numărul unic pentru apeluri de urgență 112. Acest număr asigură furnizarea în mod gratuit a unui serviciu special pentru situații de urgență, fiind accesibil din orice rețea publică de telefonie, și presupune identificarea naturii urgenței părții apelante în vederea repartizării apelului către serviciul public corespunzător (ambulanță, pompieri, poliție, jandarmerie). În prezent, numerele 955, 961 și 981 sunt utilizate în paralel cu numărul unic pentru apeluri de urgență 112, urmând ca în viitor să fie utilizat doar acest număr pentru accesul la astfel de servicii.

Din punctul de vedere al funcționalității și al tarifului, apelurile către numărul unic de urgență 112 se diferențiază de apelurile către numere geografice și numere independente de locație și alte apeluri pentru servicii furnizate de terți.

Astfel, Sistemul național unic pentru apeluri de urgență (SNUAU) deține centre de tip call-center (PSAP – *Public Safety Answering Points*) la nivelul fiecărui județ și al municipiului București și este operat de către Serviciul de Telecomunicații Speciale (STS). Din punct de vedere operațional, apelurile către numărul unic pentru apeluri de urgență 112 se derulează, cu câteva excepții, în următoarele etape:

1. utilizatorul final apelează în mod gratuit numărul unic pentru apeluri de urgență 112;
2. în măsura primirii informației indirecte de localizare, determinată, în cazul numerelor geografice, de locația punctului terminal căruia îi este asignat numărul, S.C. Romtelecom S.A. rutează apelul către PSAP-ul corespunzător, cel mai apropiat de locația respectivă;
3. apelul de urgență se primește la nivelul PSAP ;
4. se verifică identitatea apelului și se coroborează cu informația de localizare;
5. se identifică natura urgenței în vederea repartizării apelului către serviciul public corespunzător (ambulanță, pompieri, poliție, jandarmerie);
6. pe baza localizării și a naturii identificate a urgenței, apelul este transferat unității locale a serviciului public competent să rezolve urgența, în a cărei jurisdicție s-a identificat urgența.

b) Analiza de substituibilitate

Conform informațiilor disponibile, utilizatorii finali pot avea acces la diverse servicii de interes public prin intermediul unor apeluri către numere locale scurte sau prin intermediul unor apeluri obișnuite, către numere naționale geografice sau nongeografice pentru servicii furnizate la puncte fixe sau mobile. În plus, un utilizator final folosește în mod normal același furnizor pentru a iniția apeluri atât către numere geografice, cât și apeluri către numere locale scurte, iar tarifele practicate pentru cele două categorii de apeluri sunt asemănătoare. Totodată, un furnizor poate intra pe piață pentru a oferi astfel de servicii într-un interval scurt de timp și fără costuri considerabile, în cazul unei creșteri cu 5-10% a tarifelor unui furnizor monopolist ipotetic. Astfel, din punct de vedere al substituibilității cererii și al substituibilității ofertei se poate afirma că, **la nivelul pieței cu amănuntul, există un grad ridicat de substituibilitate între serviciile de apeluri către numere geografice și serviciile de apeluri către numere locale scurte pentru accesul la servicii de interes public furnizate de terți, determinând o singură piață a produsului.**

Pe de altă parte, în cazul apelurilor către numere naționale nongeografice pentru servicii cu tarif special și pentru servicii diverse (inclusiv pentru servicii de acces dial-up la internet), precum și în cazul apelurilor către numărul unic de urgență 112, utilizatorii finali nu vor substitui apelurile către destinații individuale cu niciuna dintre aceste categorii de apeluri, în special datorită caracteristicilor diferite, a scopului de consum diferit și a modalității diferite de tarifare, în unele cazuri, în funcție de tipul apelului, nivelul tarifelor fiind mai ridicat. Cu toate că, din punct de vedere al substituibilității ofertei, în cazul unei creșteri cu 5-10% a tarifului unui serviciu dintre cele enumerate mai sus, furnizorii unor astfel de servicii vor putea să intre pe piață într-un interval de timp scurt și la costuri rezonabile pentru a furniza acel serviciu, ANRCTI consideră că, în lipsa îndeplinirii criteriului substituibilității cererii, fiecare din categoriile de servicii analizate formează piețe cu amănuntul distincte, și anume:

- 1) *Piața apelurilor către numere geografice și numere independente de locație de tipul „oricine către oricine”, inclusiv apeluri către numere locale scurte de forma 9xy(z) pentru servicii de interes public furnizate de terți;*
- 2) *Piața apelurilor către numere naționale nongeografice din domeniul 0Z = 09 pentru servicii cu tarif special (Premium Rate) furnizate de terți;*
- 3) *Piața apelurilor către numere naționale nongeografice din subdomeniul 0ZAB = 0800 (numere cu acces gratuit pentru apelant);*
- 4) *Piața apelurilor către numere naționale nongeografice din subdomeniul 0ZAB = 0801 (numere pentru servicii cu costuri partajate (tarif local în interiorul rețelei pentru apelant)/numere pentru acces universal);*
- 5) *Piața apelurilor către numere naționale nongeografice din domeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet;*
- 6) *Piața apelurilor către numărul unic pentru apeluri de urgență (112).*

Piața de gros

Pentru delimitarea piețelor relevante de gros, punctul de plecare al analizei îl reprezintă piețele identificate la nivelul serviciilor cu amănuntul, piețe considerate distincte ca urmare a faptului că serviciile oferite nu sunt substituibile din punctul de vedere al utilizatorilor finali. Oferirea fiecăruia dintre serviciile incluse în piețele cu amănuntul este posibilă numai în condițiile furnizării unui serviciu de terminare a apelurilor, astfel încât să se asigure un serviciu complet utilizatorilor finali.

La nivel de gros, este necesar să se analizeze dacă serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice sau independente de locație, pe de o parte, și, serviciile de terminare a apelurilor către serviciile furnizate de terți (către numărul unic pentru apeluri de urgență 112, către numerele cu

acces gratuit pentru apelant, către numerele pentru servicii cu costuri partajate, către numerele pentru acces dial-up la internet și, respectiv, către numerele pentru servicii cu tarif special oferite de terți), pe de altă parte, aparțin unor piețe distincte.

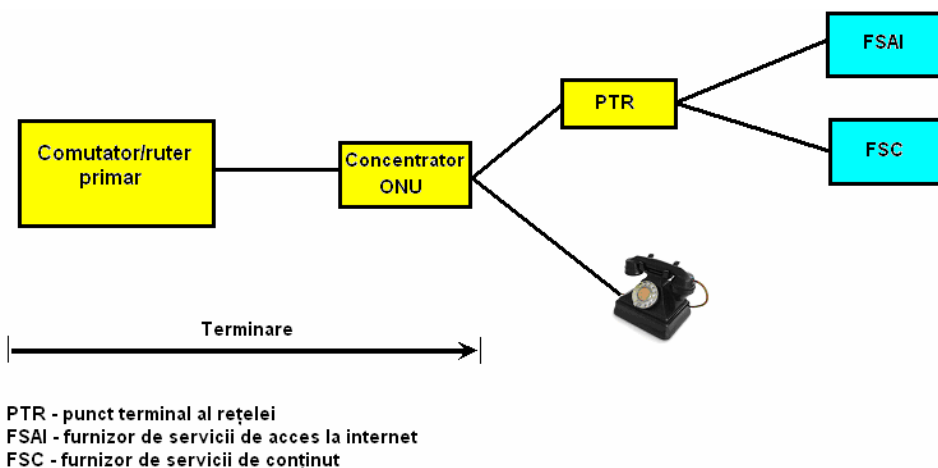
Serviciile oferite de terți prin intermediul apelurilor către numere nongeografice sunt furnizate, de regulă, prin intermediul platformelor inteligente, utilizând un echipament care poate fi instalat/integrat în sau conectat la rețeaua unui operator utilizând sistemul de semnalizare pe canal comun nr. 7 (SS7) sau un alt tip de interfață. Furnizarea acestui serviciu se realizează prin utilizarea funcțiilor unei platforme inteligente, care sunt centralizate și separate de funcția de comutare în cadrul unei rețele de comunicații electronice. În general, furnizarea unui serviciu prin intermediul unei platforme inteligente necesită utilizarea unor numere de rutare care sunt, de obicei, numere geografice. Interconectarea platformelor inteligente cu rețelele clasice face posibilă furnizarea de servicii către utilizatorii finali (public) și de către furnizorii de servicii de comunicații electronice care nu operează rețele de acces. În România există atât furnizori de servicii de comunicații electronice, cât și alte societăți comerciale care oferă servicii de conținut, servicii de acces la internet, servicii diverse sau servicii de interes public, care au încheiat acorduri de abonat pentru a se conecta la rețeaua unui operator în vederea asigurării terminării apelurilor, cât și furnizori de astfel de servicii care, în același timp, au calitatea de furnizori de servicii de comunicații electronice, oferind apeluri de tipul „oricine către oricine”, pe baza unor acorduri de interconectare cu alți operatori de rețele publice de telefonie.

Substituibilitatea cererii

În vederea analizării substituibilității între serviciile de terminare pentru apelurile de tipul „oricine către oricine” și serviciile de terminare pentru apelurile către serviciile furnizate de terți (inclusiv de către furnizorii de acces la internet), este important de subliniat faptul că serviciile de terminare a apelurilor furnizate operatorilor de rețele în care se realizează originarea sau tranzitul apelurilor (în vederea asigurării furnizării de apeluri „oricine către oricine” la nivelul pieței cu amănuntul) reprezintă *servicii de comunicații electronice la nivelul pieței de gros*, diferite de alte categorii de servicii care pot fi oferite de un furnizor de servicii de terminare, cum ar fi servicii de „găzduire” pentru furnizorii de servicii de internet sau servicii de facturare și colectare apeluri pentru furnizorii de servicii de conținut ori de servicii diverse sau pentru alți terți.

Cererea pentru servicii de terminare a apelurilor la numerele geografice sau independente de locație și pentru servicii de terminare a apelurilor la numerele nongeografice pentru servicii furnizate de terți (furnizorii de servicii de conținut, furnizorii de servicii de acces al internet, alți terți) provine din partea operatorilor rețelelor din care se originează/prin care se tranzitează apelurile sau din partea furnizorilor care oferă apeluri prin procedura de selectare/preselectare a transportatorului, în vederea asigurării conectivității utilizatorilor finali și furnizării unor servicii complete abonaților proprii (Figura nr. 8); de asemenea, serviciile de terminare sunt auto-furnizate de operatorii de rețele pentru furnizarea de servicii de apeluri propriilor abonați.

Fig. nr. 8 Descrierea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, în funcție de destinația apelată

Din punct de vedere funcțional, nu există diferențe între serviciile de terminare a apelurilor pentru accesul la serviciile oferite de terți și serviciile de terminare a apelurilor obișnuite, de tipul „oricine către oricine”, între locațiile individuale ale utilizatorilor finali. Factorul principal de diferențiere îl reprezintă faptul că apelurile către utilizatorii finali necesită terminare geografică, în marea majoritate a cazurilor, în timp ce apelurile către furnizorii de servicii implică terminare la numere nongeografice. În cazul furnizorilor de servicii, aceștia achiziționează practic o facilitate diferită de serviciul de terminare pentru a oferi publicului servicii de conținut, servicii de acces la internet sau servicii de informații.

Pe de altă parte, în ceea ce privește condițiile de comercializare, există diferențe semnificative între categoriile de apeluri care formează piețele cu amănuntul identificate, ceea ce influențează în mod direct cererea din partea utilizatorilor finali. Astfel, ca urmare a aplicării unor principii de tarifare diferite în cazul fiecărei categorii de servicii (și anume, „partea apelantă plătește”, „partea apelată plătește” sau partajarea tarifului), structura tarifelor și a fluxului de plăți diferă semnificativ de la un serviciu la altul și determină constrângeri competitive la nivelul piețelor de interconectare.

Astfel, interconectarea în vederea accesului la serviciile de rețea inteligentă sau la numerele de acces dial-up la internet oferite/implementate de alt operator prezintă anumite particularități. Operatorul care termină apelul și care utilizează platforma inteligentă pentru a pune la dispoziție serviciul unui terț este cel care asigură valoarea adăugată a serviciului respectiv. Operatorul care originează apelul va realiza, de regulă, facturarea utilizatorului final.

Având în vedere faptul că ambele categorii de utilizatori – utilizatorii finali, pe de o parte, și abonații serviciilor (furnizorii de servicii de conținut, furnizorii de servicii de acces la internet, alte societăți), pe de altă parte, au nevoie de asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată (numărul individual asignat unui abonat sau un număr nongeografic ori un număr local scurt asignat unui abonat al unui serviciu de rețea inteligentă), fluxurile de plăți specifice fiecărei categorii de apeluri, care pot implica în unele cazuri toate cele trei categorii de servicii de interconectare (originare, tranzit și terminare), vor fi analizate în cele ce urmează.

Astfel, în cazul serviciilor de apeluri către numerele geografice sau numerele independente de locație oferite prin acces direct la rețea, colectarea tarifelor cu amănuntul de la apelanți se realizează de către operatorul în rețeaua căruia se originează apelurile; acesta reține o parte din tariful cu amănuntul și plătește diferența operatorului care termină apelurile provenite din rețeaua sa.

În cazul apelurilor către numerele geografice sau numerele independente de locație oferite prin acces indirect la rețea (prin procedura de selectare sau preselecție), furnizorul care oferă apeluri prin selectarea/preselectarea transportatorului colectează tarifele de la utilizatorii finali apelanți, plătește

tariful de origine operatorului de rețea, reține o parte din tariful cu amănuntul care i se cuvine și plătește diferența operatorului care termină apelurile respective.

În al treilea exemplu, în cazul apelurilor către punctele terminale ale unor abonați la serviciile de rețea inteligentă (furnizori de servicii de conținut, societăți comerciale, instituții, alte persoane juridice), colectarea tarifelor cu amănuntul de la aceștia din urmă se realizează de către operatorul în a cărui rețea se termină apelurile; ulterior, acesta din urmă plătește tariful corespunzător operatorului în rețeaua căruia se originează apelurile și, dacă este cazul, furnizorului de servicii de apeluri prin preselecție și/sau operatorului care tranzitează apelurile.

În timp ce structura tarifelor cu amănuntul pentru apelurile obișnuite (de tipul „oricine către oricine”) realizate de utilizatorii finali, care se bazează pe principiul „partea apelantă plătește”, nu este în măsură să exercite presiuni asupra tarifelor de terminare practicate de operatorii rețelelor de acces, este important de subliniat faptul că tarifele pentru apelurile către serviciile de rețea inteligentă includ sume care nu se referă la serviciile de bază furnizate și care sunt stabilite de către abonatul serviciului de rețea inteligentă, în funcție de tipul serviciului pe care dorește să-l ofere – apeluri gratuite, apeluri cu costuri partajate sau apeluri cu tarif special. Partea din încasările provenite din tarifele practicate pe piața cu amănuntul care se oferă abonatului serviciului respectiv de către operatorul în rețeaua căruia sunt terminate apelurile (furnizorul serviciului de terminare), iar în cazul apelurilor gratuite (tarifate pe baza principiului „partea apelată plătește”), suma datorată de abonatul serviciului de rețea inteligentă sunt rezultatul unor negocieri directe între abonatul serviciului și operatorul rețelei în care se termină apelurile.

Operatorii în rețelele cărora se originează apeluri către serviciile de rețea inteligentă oferite de un alt operator au nevoie de servicii de terminare obișnuite de la operatorul care asigură terminarea către numerele asignate abonaților la serviciile respective de rețea inteligentă. La nivelul pieței de terminare a apelurilor către numerele asignate abonaților la serviciile de rețea inteligentă pot exista fluxuri de plăți diferite, în funcție de tipul de apeluri pentru care sunt necesare servicii de terminare – apeluri pentru servicii cu tarif special, apeluri pentru servicii cu acces gratuit sau apeluri pentru servicii cu tarif partajat.

Serviciile de terminare furnizate pentru apelurile tarifate pe baza principiului „partea apelantă plătește” sunt necesare în cazul apelurilor pentru serviciile de acces la internet sau pentru serviciile cu tarif special. Cu toate că 25 de furnizori de rețele publice de telefonie fixă aveau, la data de 31 decembrie 2007, dreptul de a utiliza resurse de numerotație din domeniul 0ZAB = 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, pe baza licențelor de utilizare a resurselor de numerotație acordate, numai S.C. Romtelecom S.A. oferea furnizorilor de servicii de acces la internet posibilitatea de a se conecta la rețeaua sa pentru a putea oferi servicii de acces dial-up la internet pe piața cu amănuntul prin utilizarea unor numere nongeografice. Acordurile pentru furnizarea serviciilor de *acces dial-up la internet*, utilizând numere nongeografice de forma 0870xxxxxx, se caracterizează prin faptul că tarifele cu amănuntul sunt stabilite de furnizorul de servicii de internet, iar utilizatorul final plătește utilizarea serviciului de internet numai furnizorului serviciului de acces la rețeaua publică de telefonie fixă, în funcție de durata fiecărui apel pentru acces la internet. Furnizorul de acces la rețeaua publică de telefonie fixă (operatorul rețelei în care se termină apelurile) colectează sumele corespunzătoare acestui trafic, urmând ca decontarea cu furnizorul serviciului de internet să se realizeze conform contractului încheiat între cei doi furnizori.

Așadar, pentru a asigura originarea și terminarea traficului aferent apelurilor dial-up la internet, realizat de utilizatorii finali către punctele de acces ale furnizorilor de servicii de acces la internet, aceștia din urmă au la dispoziție doar rețeaua S.C. Romtelecom S.A. și pot încheia numai cu acesta contracte de acces la rețea, pentru numerele care au fost alocate de către ANRCTI în acest scop. În acest caz, spre deosebire de serviciile de terminare la numere geografice sau numere independente de locație, volumul de trafic terminat la punctele de acces ale părții apelate (furnizorul de servicii de acces la internet) este considerabil mai mare, existând diferențe majore din punct de vedere al comportamentului de consum al celor două categorii de utilizatori. De asemenea, în cazul accesului dial-up la internet, tarifele pe care trebuie să le plătească utilizatorii finali sunt mai mari în comparație cu tarifele pentru apelurile de telefonie clasice, iar furnizorii de servicii de acces la internet au posibilitatea, cel puțin teoretic, de a

negocia tarifele pe care le plătesc operatorului în rețeaua căruia se termină apelurile (în acest caz, S.C. Romtelecom S.A.) conform contractelor comerciale încheiate pentru serviciul de terminare a apelurilor dial-up la numerele de acces care le-au fost asignate.

Serviciile cu tarif special sunt servicii furnizate prin intermediul unei platforme inteligente prin care orice utilizator final al unui serviciu de telefonie (apelantul) poate apela un anumit număr național nongeografic, alocat operatorului rețelei inteligente care asigură accesul la serviciul cu valoare adăugată. Utilizatorul final (apelantul) va plăti un tarif mai mare decât tariful normal pentru un apel, incluzând costul apelului, costul aferent utilizării platformei inteligente, precum și costul informației și/sau serviciului obținut prin intermediul apelului. Operatorul rețelei în care se termină apelul percepe operatorului rețelei în care se originează apelul tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor (reglementat în cazul S.C. Romtelecom S.A. și S.C. RDS & RCS S.A.), costurile aferente utilizării platformei inteligente a operatorului rețelei în care se termină apelul, precum și partea din tariful cu amănuntul corespunzătoare valorii adăugate a serviciului respectiv.

Nivelul de concurență în cazul furnizării acestor servicii depinde de puterea de contracarare sau negociere a abonatului serviciului care se manifestă, de regulă, atunci când acesta achiziționează un volum important din produsele oferite de furnizor, când poate migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective (posibilitate strâns legată de numărul de operatori prezenți pe piață care oferă servicii de rețea inteligentă) sau când abonatul serviciului ar putea produce el însuși produsele respective.

Serviciile de terminare a apelurilor pentru serviciile cu costuri partajate sunt necesare pentru a oferi apeluri pentru servicii diverse către un număr al cărui tarif nu poate depăși tariful unui apel local în interiorul rețelei (în cazul numerelor din subdomeniul 0ZAB = 0801), respectiv tariful unui apel național în interiorul rețelei (în cazul numerelor din subdomeniul 0ZAB = 0803).

Serviciile care presupun partajarea costului (shared-cost) sunt servicii de rețea inteligentă prin care orice utilizator final al unui serviciu de telefonie (apelantul) poate apela un anumit număr național nongeografic, apelul fiind rutat către destinația specificată de abonatul serviciului cu cost partajat, destinație care poate consta în unul sau mai multe numere naționale geografice sau numere independente de locație pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe. Costurile apelului către serviciile cu cost partajat sunt împărțite între utilizatorul final (apelantul) și abonatul serviciului apelat (de exemplu, o societate comercială).

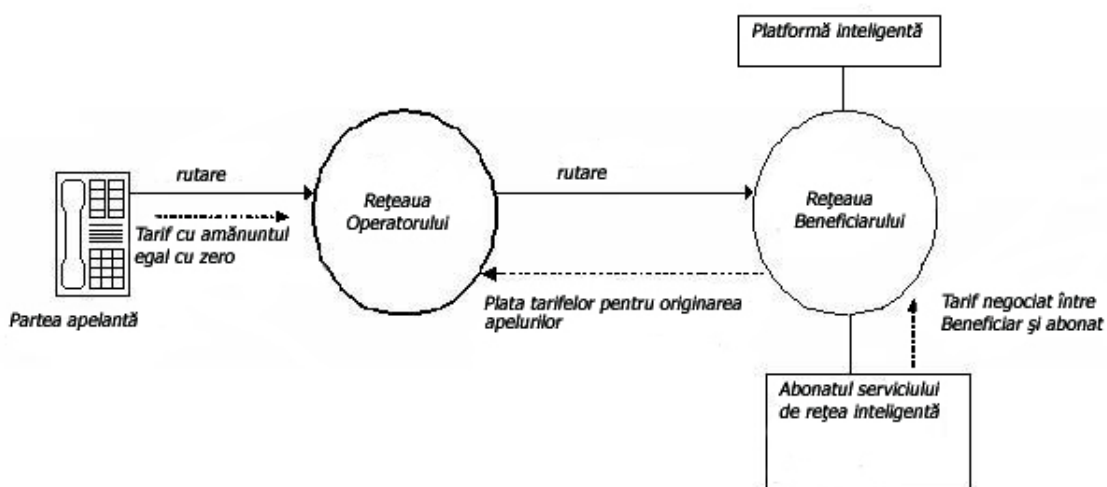
În acest caz, la nivelul pieței de gros, operatorul rețelei în care se termină apelul va percepe operatorului rețelei în care este originat apelul tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, costurile aferente utilizării platformei inteligente a operatorului rețelei în care se termină apelul și, acolo unde este cazul, partea din tariful cu amănuntul practicat pentru serviciul de rețea inteligentă, corespunzătoare valorii adăugate a serviciului respectiv, mai puțin tariful perceput de la abonatul serviciului de rețea inteligentă.

De asemenea, în acest caz, abonatul serviciului are posibilitatea de a negocia tariful de terminare a apelurilor la numărul care i-a fost asignat în baza contractului cu operatorul rețelei de terminare, în funcție de condițiile concurențiale existente pe piață.

Serviciile de terminare furnizate pentru apelurile tarificate pe baza principiului „partea apelată plătește” sunt folosite în principal pentru *serviciile cu acces gratuit pentru apelant*. Serviciile cu acces gratuit pentru apelant sunt serviciile de rețea inteligentă prin care orice utilizator final al unui serviciu de telefonie (apelantul) poate apela, în mod gratuit, un anumit număr național nongeografic, apelul fiind rutat către destinația specificată de abonatul serviciului (apelatul – de exemplu, o societate comercială), destinație care poate consta în unul sau mai multe numere naționale geografice sau numere independente de locație pentru servicii de telefonie la puncte fixe (Figura nr. 9).

Rutarea apelurilor către diferitele destinații se face în funcție de un set de parametri predefiniți de către abonatul serviciului (locația geografică a apelantului, ora la care se apelează, alegerile făcute de apelant la indicațiile robotului, o anumită cotă procentuală din apeluri etc.). Facturarea apelurilor se face întotdeauna abonatului serviciului, utilizatorul final apelând acest serviciu în mod gratuit.

Fig. nr. 9 Servicii de rețea inteligentă furnizate prin apelarea de către utilizator, în mod gratuit, a unor numere naționale nongeografice din domeniul 0ZAB = 0800 (numere cu acces gratuit pentru apelant), alocate operatorului care termină apelurile (Beneficiar)

Așadar, pentru apelurile utilizatorilor finali către un serviciu cu acces gratuit pentru apelant implementate în rețeaua unui alt operator (furnizor de servicii de terminare), acesta din urmă va încasa de la abonatul serviciului cu acces gratuit pentru apelant un tarif cu amănuntul pentru serviciul cu acces gratuit pentru apelant, tarif care va fi stabilit printr-un acord direct între operator și abonatul serviciului. Operatorul rețelei în care se termină apelurile va plăti operatorului rețelei în care se originează apelurile tariful cu amănuntul, reținând tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, reglementat, și costurile aferente utilizării platformei inteligente. Aplicarea acestui principiu implică faptul că abonatul serviciului este direct interesat să minimizeze quantumul tarifelor pe care le plătește operatorului rețelei de la care achiziționează serviciul; acest aspect se reflectă în relațiile sale comerciale cu operatorul rețelei care îi oferă serviciul la nivelul pieței cu amănuntul, și nu în nivelul tarifelor de interconectare practicate la nivelul pieței de gros.

De asemenea, serviciile de terminare a apelurilor la numere geografice sau numere independente de locație și serviciile de terminare a apelurilor la numere naționale pentru apeluri de urgență au aceeași finalitate și utilizează aceleași elemente ale rețelei. Cu toate acestea, un operator alternativ care dorește să termine un apel la un număr geografic sau la un număr independent de locație nu poate achiziționa servicii de terminare pentru apeluri la numere de urgență, și invers, datorită scopului diferit al celor două servicii.

Sintetizând, posibilitatea pe care o are un furnizor de servicii de internet sau un abonat al unui serviciu de rețea inteligentă de a negocia tarifele cu operatorul rețelei în care se termină apelurile reprezintă factorul principal de diferențiere între serviciile de terminare a apelurilor la numerele geografice sau independente de locație și serviciile de terminare a apelurilor la numerele asignate pentru servicii de acces dial-up la internet sau pentru servicii de rețea inteligentă. Prin urmare, cu toate că, din punctul de vedere al modalității de furnizare, cele două categorii de servicii de terminare (i.e. servicii de terminare la numerele geografice sau independente de locație și serviciile de terminare la numerele naționale nongeografice pentru servicii furnizate de terți) prezintă aceeași funcționalitate, datorită mecanismelor diferite de tarifare și a fluxurilor financiare asociate acestora care pot determina presiuni concurențiale de preț asupra furnizorilor de servicii de terminare în cazul serviciilor de rețea inteligentă, acestea formează piețe distincte, substituibilitatea cererii fiind inexistentă.

Substituibilitatea ofertei

Terminarea apelurilor la puncte fixe necesită, în majoritatea cazurilor, servicii de terminare geografică și, implicit, rețele de acces locale, la nivelul întregii țări. Apelurile către serviciile de rețea inteligentă implică terminare nongeografică care poate fi furnizată fără a fi necesară o rețea cu un grad mare de acoperire. În același timp, din punct de vedere al eficienței investițiilor și al profitabilității operatorilor de rețele, există diferențe semnificative între punerea la dispoziție de puncte de acces furnizorilor de servicii de acces la internet sau abonaților serviciilor de rețea inteligentă, pe de o parte, și punerea la dispoziție de puncte de acces utilizatorilor finali, pe de altă parte, cei din prima categorie generând un trafic considerabil mai mare la nivel de punct de acces în comparație cu cei din a doua categorie. Prin urmare, un furnizor poate intra pe piață într-un interval de timp rezonabil (corespunzător testului monopolistului ipotetic) pentru a oferi servicii de terminare a apelurilor pentru servicii de rețea inteligentă, ca urmare a unei creșteri cu 5-10% a tarifelor unui furnizor monopolist ipotetic, fără a fi nevoie de investiții mari și fără a înregistra costuri irecuperabile. Relevant în acest sens este faptul că, în România, în anul 2007, 37 de furnizori aveau alocate numere din domeniul 0Z = 09 (din care 8 furnizau efectiv servicii de terminare la numerele cu tarif special), 57 de furnizori aveau alocate numere din subdomeniul 0ZAB = 0800 (din care 16 ofereau efectiv servicii de terminare la numere cu acces gratuit pentru apelant), 15 furnizori aveau alocate numere din domeniul 0ZAB = 0801, iar 25 de furnizori aveau alocate numere din domeniul 0ZAB = 0870 (din care doar S.C. Romtelecom S.A. oferea utilizatorilor finali servicii cu costuri partajate și servicii de acces prin dial-up la internet către punctele de prezență ale furnizorilor de servicii de acces la internet prin rețeaua telefonică comutată publică fixă). În ceea ce privește posibilitatea de a oferi servicii de terminare a apelurilor la numerele geografice sau independente de locație, investițiile ridicate pe care le presupune construirea unei rețele de acces, precum și existența economiilor de scară și de scop, specifice unei astfel de rețele, împiedică intrarea pe piață a unui furnizor într-o perioadă de timp rezonabilă, corespunzătoare testului monopolistului ipotetic, fără asumarea unor costuri sau riscuri considerabile.

Pe baza analizei criteriilor substituibilității cererii și ofertei, ANRCTI consideră că **serviciile de terminare a apelurilor către numerele nongeografice pentru serviciile furnizate de terți (inclusiv de furnizorii de acces la internet) nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numerele geografice sau independente de locație.**

2.3.2. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe la numere geografice sau numere independente de locație

2.3.2.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere geografice și numere independente de locație și serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile

Substituibilitatea cererii

Tarifele cu amănuntul aferente serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe pot determina constrângeri concurențiale asupra tarifelor serviciilor de terminare la nivelul pieței de gros numai în situația în care utilizatorul apelant, care plătește pentru apelul realizat la nivelul pieței cu amănuntul, poate înlocui punctul fix apelat cu un altul. Or, este evident că un utilizator care dorește să inițieze un apel de la un punct fix către un alt punct terminal fix nu are practic nicio soluție alternativă, fiind constrâns în alegerea variantei de apelare de locația unde se află persoana apelată și, respectiv, de

rețeaua publică de telefonie fixă utilizată de persoana apelată. De asemenea, apelul către o altă persoană este puțin probabil să reprezinte un substitut.

Un potențial substituit al unui apel către un număr asignat unei persoane care beneficiază de acces la servicii de telefonie la puncte fixe ar putea fi un apel către aceeași persoană, dar la un număr asociat unui serviciu de telefonie mobilă, în cazul în care persoana respectivă utilizează un astfel de serviciu.

Din punctul de vedere al substituibilității cererii, probabilitatea ca un utilizator să substituie un apel fix-fix cu un apel fix-mobil este foarte redusă, întrucât în general costul unui astfel de apel este semnificativ mai mare. De asemenea, probabilitatea ca un apel fix-fix să fie înlocuit cu un apel mobil-mobil, în cazul unei creșteri cu 5-10% (corespunzătoare testului monopolistului ipotetic) a tarifelor pentru apelurile de telefonie fixă, este redusă, fiind condiționată de o serie de variabile cum ar fi accesul persoanei apelate la o rețea de telefonie mobilă, rețeaua apelată, perioada din zi etc.

În acest sens, amintim faptul că studiile de piață realizate pe eșantioane reprezentative de utilizatori din România au evidențiat faptul că publicul nu substituie accesul la serviciile de telefonie fixă cu accesul la serviciile de telefonie mobilă, cele două servicii fiind percepute drept complementare.

Creșterea semnificativă din ultimii 3 ani a numărului de utilizatori finali pentru serviciile de telefonie mobilă în comparație cu evoluția numărului de linii de acces în cazul telefoniei fixe¹⁷ poate reprezenta un indiciu al faptului că serviciile de telefonie mobilă sunt din ce în ce mai mult preferate, în detrimentul serviciilor de telefonie fixă. Cu toate acestea, trebuie menționat că, pe baza datelor disponibile până în acest moment, cele două categorii de servicii nu pot fi considerate ca fiind complet substituibile cel puțin din punct de vedere al posibilității de acces la o rețea de telefonie pe care o oferă, între ele existând o relație de complementaritate.

Astfel, ca percepție generală, telefonul fix este asociat unei locații fixe (este considerat telefonul casei, al familiei), în timp ce telefonul mobil este perceput ca fiind personal. Majoritatea utilizatorilor nu consideră serviciile de telefonie mobilă perfect substituibile cu serviciile de telefonie fixă și, de aceea, nu renunță la abonamentul la serviciile de telefonie fixă în momentul achiziționării serviciilor de telefonie mobilă. Creșterea rapidă a numărului utilizatorilor de servicii de telefonie mobilă în ultimii ani s-a reflectat practic într-o creștere a numărului de gospodării care au acces atât la servicii de telefonie fixă cât și la servicii de telefonie mobilă (63,2%).

În sprijinul acestei concluzii vine și faptul că, într-o gospodărie, o linie telefonică fixă poate fi utilizată de mai mult de o persoană (în medie, de aproximativ 3 persoane); de asemenea, numărul de abonați la serviciile de telefonie mobilă era de 5,5 milioane la data de 31 decembrie 2007¹⁸, iar conform studiilor de piață¹⁹, majoritatea celor care utilizează servicii de telefonie mobilă nu renunțaseră la abonamentul la serviciile de telefonie fixă, ci le utilizau alternativ²⁰.

¹⁷ Rata de penetrare a serviciilor de telefonie mobilă calculată ca raport între numărul de cartele SIM active și populația României era de 106,2% la 31 decembrie 2007, 80,7% la 31 decembrie 2006, 61,8% la 31 decembrie 2005 și 47,1% la 31 decembrie 2004.

¹⁸ Date obținute în baza Deciziei președintelui ANRC nr. 151/2006.

¹⁹ În cazul utilizatorilor finali – persoane fizice, în anul 2006, 5% dintre utilizatorii finali de servicii de telefonie fixă au renunțat la un furnizor de astfel de servicii (S.C. Romtelecom S.A. în proporție de aproximativ 80%), iar dintre aceștia aproape 90% au apelat la serviciile de telefonie fixă ale altui furnizor. De asemenea, în rândul utilizatorilor finali – persoane juridice care intenționează să renunțe la serviciile furnizorului actual (22%), mai mult de trei sferturi dintre aceștia au un singur furnizor (S.C. Romtelecom S.A.), 62% dintre aceștia exprimându-și intenția de a-l înlocui cu un alt furnizor de servicii de telefonie fixă.

²⁰ Pentru același scop, în analiza gradului de substituibilitate menționăm:

a) deși rata de penetrare a serviciilor de telefonie mobilă (număr de cartele SIM/populația României) a atins 106%, iar cea a serviciilor de telefonie fixă era de 20% la 31 decembrie 2007, trebuie avut în vedere faptul că o linie telefonică fixă instalată într-o locuință poate fi utilizată în medie de aproximativ 3 persoane, în timp ce în cazul telefoniei mobile o persoană poate utiliza mai mult de un serviciu de telefonie, aparținând unuia sau mai multor furnizori. De asemenea, majoritatea celor care folosesc telefonia mobilă preferă serviciile bazate pe cartele preplătite (67% la 31.12.2007);

b) din studiile de piață efectuate pentru ANRCTI de către Gallup România, în perioada octombrie – decembrie 2006, a rezultat faptul că:

- rata de penetrare a serviciilor de telefonie mobilă la 100 gospodării era de 65%, iar cea a serviciilor de telefonie fixă era de 56%; cu toate acestea, conform aceluiași studiu, rata de utilizare a telefoniei mobile era de numai 46%, valoare inferioară ratei de utilizare a telefoniei fixe, de 51%;

- în 63,2% dintre gospodării în care exista acces la un telefon fix există acces și la un telefon mobil;

Mai mult, conform aceluși studii de piață realizate de ANRCTI²¹, o parte semnificativă a persoanelor care au renunțat la serviciile S.C. Romtelecom S.A. au ales să utilizeze serviciile unui furnizor alternativ de servicii de telefonie fixă.

Datele prezentate mai sus confirmă faptul că o creștere cu 5-10% (corespunzătoare testului monopolistului ipotetic) a tarifelor pentru accesul la serviciile de telefonie fixă nu ar avea ca efect renunțarea definitivă la accesul la serviciile de telefonie fixă și utilizarea exclusivă a serviciilor de telefonie mobilă, ci probabil cel mult înlocuirea acestora în funcție de ora și destinația apelului. În consecință, procentul redus al utilizatorilor care ar renunța definitiv la serviciile de telefonie fixă, în cazul creșterii cu 5-10% a tarifului pentru accesul la rețea, nu este suficient de mare pentru a face neprofitabilă această creștere pentru un unic furnizor ipotetic.

Substituibilitatea ofertei

Din punct de vedere tehnic este imposibil ca un alt operator decât cel care furnizează serviciul de acces părții apelate să furnizeze serviciul de terminare a apelurilor în acea rețea. În aceste condiții, substituibilitatea ofertei nu este posibilă ca urmare a creșterii cu 5-10% a tarifelor serviciilor de terminare a apelurilor.

Având în vedere considerentele prezentate, **serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe nu pot fi substituite cu serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte mobile, formând piețe ale produsului distincte.**

2.3.2.2. Analiza necesității definirii pieței serviciilor de terminare la puncte fixe la nivelul fiecărei rețele publice de telefonie

Pentru a evalua măsura în care serviciile de terminare furnizate de operatorii unor rețele publice de telefonie diferite formează piețe separate sau o singură piață, trebuie analizată substituibilitatea atât din punctul de vedere al cererii, cât și al ofertei.

Substituibilitatea cererii

Cererea la nivelul pieței de gros este reprezentată în principal de furnizorii de rețele publice de telefonie. Pentru a oferi utilizatorilor finali – care sunt fie clienți proprii, fie clienții altor furnizori, prin serviciul de tranzit al apelurilor – posibilitatea de a beneficia în mod permanent de servicii de telefonie destinate publicului (primirea și inițierea de apeluri), furnizorii de rețele publice de telefonie sunt obligați să achiziționeze servicii de interconectare în vederea terminării apelurilor (de voce și fax) în rețelele altor operatori (inclusiv servicii de terminare a apelurilor pentru acces dial-up la internet și servicii de terminare a apelurilor la numere naționale nongeografice pentru servicii de rețea inteligentă), asigurând astfel finalizarea apelurilor inițiate de abonații proprii la cât mai multe destinații.

- doar 8% dintre gospodăriile care au renunțat în ultimele 12 luni la serviciile unui furnizor de servicii de telefonie fixă le-au înlocuit cu servicii de telefonie mobilă, în timp ce 89% dintre acestea le-au înlocuit cu un alt furnizor de servicii de telefonie fixă cu abonament;

- în aproape toate companiile din România există în continuare cel puțin o linie telefonică fixă.

²¹ Conform studiului privind piața serviciilor de telefonie fixă realizat de către ANRCTI în colaborare cu Gallup România la nivelul utilizatorilor finali – persoane fizice, în perioada octombrie – decembrie 2006, pe eșantion reprezentativ la nivel național de 1060 de gospodării și, respectiv, la nivelul utilizatorilor finali – persoane juridice, pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 1099 de companii și instituții.

Serviciile de interconectare în vederea terminării apelurilor de tipul „oricine către oricine” prezintă caracteristici tehnice similare, chiar dacă operatorii pot utiliza tehnologii variate și rețele cu arhitecturi și topologii diferite. Totuși, din punctul de vedere al cererii, pentru un operator A care dorește să finalizeze un apel inițiat de un abonat propriu către un abonat conectat în rețeaua unui alt operator B, nu există alternativă la achiziționarea de la operatorul B a serviciului de terminare a apelurilor la numărul asignat părții apelate. În cazul în care un utilizator final este abonat la două servicii de telefonie, având asignate două numere de acces distincte, furnizate de doi operatori diferiți care dețin buclă locală, este aproape imposibil pentru operatorii care achiziționează servicii de terminare să afle de existența unui al doilea număr de acces pentru același utilizator sau să aibă acces la acest număr. Prin urmare, două servicii de terminare a apelurilor în rețele publice diferite de telefonie către același abonat nu pot fi considerate substituibile din punctul de vedere al cererii. Pe de altă parte, definirea unor piețe separate pentru fiecare serviciu de terminare a apelurilor la locația fiecărui abonat al unui furnizor nu este justificată, deoarece furnizorii serviciilor de terminare nu practică tarife de terminare diferențiate în funcție de fiecare număr apelat în parte, ci un tarif uniform pentru toate apelurile care provin din rețeaua unui alt operator.

Lipsa substituibilității cererii sugerează faptul că furnizarea de apeluri către fiecare destinație individuală poate determina piețe relevante diferite, un furnizor monopolist ipotetic având posibilitatea de a crește în mod profitabil tarifele cu amănuntul către destinații specifice peste nivelul competitiv. Cu toate acestea, este puțin probabil ca furnizorii de servicii de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul să dețină suficiente informații privind elasticitatea cererii de apeluri către destinații individuale care să le permită să practice în mod profitabil tarife discriminatorii între numerele asignate fiecărui abonat. Aceleași concluzii sunt valabile în cazul tarifelor de terminare la nivelul pieței de gros. În concluzie, existența unor constrângeri concurențiale comune în privința tarifelor determină posibilitatea extinderii definiției pieței astfel încât aceasta să includă serviciile de terminare a tuturor apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

Substituibilitatea ofertei

Oferta la nivelul pieței de gros este reprezentată de furnizorii de rețele publice de telefonie care asigură terminarea apelurilor transmise de la unul sau mai multe puncte de acces către proprii abonați. Furnizorii de rețele publice de telefonie care operează o rețea de acces sunt principalii furnizori ai serviciilor de terminare a apelurilor.

Pentru un operator al unei rețele publice de telefonie (A) care dorește să concureze un alt operator (B) pe piața serviciilor de terminare a apelurilor furnizate în rețeaua operatorului B, soluția este să cumpere rețeaua operatorului B, dar acest lucru nu este posibil într-un timp scurt și fără investiții semnificative. Chiar și în cazul operatorilor alternativi care furnizează servicii de telefonie prin acces total sau partajat la bucla locală, furnizorul buclei locale nu poate substitui serviciile de terminare furnizate de operatorii alternativi care utilizează bucla locală, deoarece nu controlează numerele asignate de aceștia abonaților. Astfel, substituibilitatea din punctul de vedere al ofertei între serviciile de terminare în rețelele publice de telefonie fixă este practic inexistentă.

Pe baza criteriilor substituibilității cererii și substituibilității ofertei, **ANRCTI consideră că serviciul de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie și serviciul de terminare într-o altă rețea publică de telefonie nu fac parte din aceeași piață relevantă, formând piețe relevante distincte.**

2.3.2.3. Considerente privind includerea în piața relevantă a produsului a tuturor serviciilor de terminare la puncte fixe, indiferent de tehnologiile utilizate pentru transmisia semnalului/conectarea utilizatorilor finali la nivelul rețelei de acces

Creșterea tot mai accentuată a utilizării unei game din ce în ce mai variate de tehnologii de către operatorii rețelelor publice de telefonie din România în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe, precum și tendința de migrare a furnizorilor tradiționali de servicii de telefonie fixă către aplicații bazate pe tehnologii de tip IP, ca urmare a intensificării concurenței pe piață, a determinat ANRCTI să analizeze necesitatea includerii în piață a tuturor serviciilor de terminare la puncte fixe, indiferent de tehnologia utilizată.

2.3.2.3.1. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie include toate tehnologiile de transmisie utilizate

La nivelul pieței de gros, pentru transferul traficului între rețele, operatorii de rețele publice de telefonie folosesc interfețe de interconectare utilizând în principal protocolul de semnalizare SS7. Între punctul de interconectare și punctele terminale sau alte puncte de interconectare, traficul este transportat de fiecare operator prin intermediul propriei rețele, definirea serviciilor furnizate altor operatori (servicii de originare, tranzit, terminare) fiind realizată în conformitate cu principiul neutralității tehnologice, pe baza funcționalității și caracteristicilor fizice ale acestora, și nu în funcție de tehnologia utilizată. Practic, pentru operatorii care achiziționează servicii de terminare la nivelul pieței de gros nu prezintă importanță modalitatea în care apelurile sunt transportate către partea apelată – în mod comutat, utilizând o conversie de semnalizare SS7-SIP, sau prin altă modalitate.

În concluzie, **serviciile de terminare a apelurilor la nivelul pieței de gros, oferite prin intermediul interfețelor de interconectare IP sau al altor tipuri de tehnologii, care permit operatorilor furnizarea de servicii la nivelul pieței cu amănuntul similare serviciilor operatorilor de rețele publice de telefonie tradiționale (PSTN/ISDN) sunt incluse în piețele relevante identificate de ANRCTI.**

2.3.2.3.2. Serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiei VoIP

Piața cu amănuntul corespunzătoare pieței de gros

Un factor important care influențează piața apelurilor din România la nivel cu amănuntul îl reprezintă dezvoltarea din ce în ce mai accentuată a rețelelor de acces care utilizează tehnologia IP, care permite implementarea de noi aplicații în domeniul comunicațiilor electronice, telefonia prin tehnologie IP fiind una dintre acestea.

În general, există mai multe posibilități de a realiza un apel utilizând telefonia IP, ce ar putea substitui un apel utilizând telefonia clasică: apeluri de la un calculator către un alt calculator, apeluri de la un calculator către un aparat telefonic și apeluri de la un aparat telefonic către un alt aparat telefonic.

Cu toate acestea, apelurile de la un calculator către un alt calculator și apelurile de la un calculator către un aparat telefonic necesită realizarea anumitor investiții și efectuarea anumitor operațiuni din partea utilizatorului: accesul la un calculator, instalarea unui program corespunzător și accesul la internet. Aceste cerințe, precum și faptul că nu sunt îndeplinite condițiile necesare pentru ca serviciile în cauză să fie considerate servicii de telefonie destinate publicului în sens legal (inclusiv în ceea ce privește nivelurile de calitate a serviciului, în sens larg) sunt argumente suficiente în sprijinul concluziei că aceste modalități de comunicare nu sunt incluse în piața apelurilor la puncte fixe.

În ceea ce privește apelurile de la un aparat telefonic către un alt aparat telefonic utilizând tehnologia VoIP, acestea prezintă indicii pentru a fi considerate incluse în aceeași piață relevantă ca și serviciile tradiționale de telefonie²² în cazul în care nu implică pentru utilizator investiții suplimentare, iar acesta reușește să-și satisfacă nevoia de comunicare la tarife și caracteristici de calitate competitive, astfel încât cele două categorii de servicii menționate să fie complet substituibile.

Pe baza informațiilor obținute din studiul de piață realizat de ANRCTI în rândul furnizorilor de servicii de telefonie la puncte fixe²³, pentru scopul acestei analize de piață au fost identificate următoarele **categorii de servicii de telefonie destinate publicului de tip VoIP de la un aparat telefonic către un alt aparat telefonic, adaptate pentru comunicarea „oricine cu oricine”**:

a. Servicii de telefonie destinate publicului la puncte fixe de tip VoIP a căror calitate nu este gestionată de furnizor („unmanaged” VoIP - VoIP „fără gestiunea calității”). În cazul acestei categorii, serviciul de telefonie este furnizat numai împreună cu alte servicii de comunicații electronice (de obicei, împreună cu serviciul de acces la internet) prin intermediul unui canal comun, utilizând rețeaua de acces a unui terț. Cu toate că, în majoritatea cazurilor, utilizatorilor li se asignează un număr pentru servicii de comunicații electronice furnizate la puncte fixe și aceștia au posibilitatea de a realiza și/sau recepționa apeluri către/de la utilizatorii unei rețele de tip PSTN/ISDN/GSM, precum și posibilitatea de a efectua apeluri către numărul unic pentru apeluri de urgență 112, furnizorul unor astfel de servicii deține un nivel minim de control și nu poate asigura un nivel de calitate a serviciilor constant.

b. Servicii de telefonie destinate publicului la puncte fixe de tip VoIP a căror calitate este gestionată de furnizor („managed” VoIP/VoIP „gestionat”/VoIP „cu gestiunea calității”). Serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate prin intermediul rețelelor proprii și serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate prin acces la rețeaua unui terț, pe baza unui contract încheiat cu acesta, care presupun crearea unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce, asigură un nivel de control maxim asupra caracteristicilor și calității serviciului, astfel încât ANRCTI le consideră incluse în aceeași categorie de servicii de telefonie de tip VoIP, și anume, *servicii de telefonie de tip VoIP care permit un nivel de gestiune complet asupra calității serviciului (VoIP „gestionat”/„cu gestiunea calității”).*

În ceea ce privește serviciile de telefonie de tip VoIP cu gestiunea calității furnizate prin intermediul rețelelor proprii, în funcție de modalitatea de furnizare a serviciului, din datele analizate a rezultat că în România sunt disponibile următoarele sub-categorii de servicii:

²² Analiza oportunității includerii în piața relevantă a serviciilor furnizate la puncte fixe prin intermediul tehnologiei de tip VoIP nu evaluează caracteristicile tehnice și funcționale ale acestei categorii de servicii în vederea stabilirii dacă sunt îndeplinite condițiile legale pentru a fi considerate servicii de telefonie destinate publicului, ci evaluează măsura în care aceste servicii prezintă caracteristici suficiente pentru a fi considerate un substitut real pentru serviciile de telefonie destinate publicului clasice. Această analiză se aplică doar cu privire la prezenta analiză de piață și nu aduce atingere oricăror măsuri sau analize viitoare ale ANRCTI cu privire la evaluarea definiției serviciilor de telefonie destinate publicului sau cu privire la încadrarea anumitor categorii de servicii în această definiție. În cuprinsul prezentei analize, sintagma „servicii de telefonie destinate publicului” nu este utilizată în sensul definiției prevăzute în Legea nr. 304/2003 pentru serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice, cu modificările și completările ulterioare, ci în sens larg, de servicii care îndeplinesc anumite caracteristici tehnice și funcționale similare.

²³ Caracteristicile tehnice și funcționale ale serviciilor furnizate la nivelul pieței cu amănuntul analizate de ANRCTI prin intermediul studiului de piață au fost:

- echipamentele și, după caz, programele software speciale, necesare abonaților pentru a putea utiliza fiecare dintre serviciile furnizate;
- dreptul de proprietate asupra rețelei operate – proprie sau a unui terț;
- dacă există o interfață de interconectare cu rețelele PSTN/ISDN și, dacă da, cum se realizează interconectarea;
- care sunt serviciile de telefonie furnizate - de exemplu, dacă se pot realiza apeluri exclusiv între utilizatorii unei rețele, dacă se pot realiza și/sau recepționa apeluri către/de la utilizatorii unei rețele de tip PSTN/ISDN, dacă se pot efectua apeluri către 112 etc.;
- modalitatea în care este furnizat și tarifare fiecare serviciu furnizat – gratuit, la pachet cu serviciul de acces la internet, contra cost, separat de celelalte servicii furnizate etc.;
- numerele utilizate pentru fiecare dintre serviciile furnizate și cum au fost alocate.

- *servicii de telefonie de tip VoIP „gestionat”, furnizate prin rețeaua proprie, independent de existența unei conexiuni de acces la internet, furnizorii asigurând un nivel de control maxim asupra caracteristicilor și calității serviciului;*
- *servicii de telefonie de tip VoIP „gestionat”, furnizate prin intermediul unei conexiuni de acces la internet prin rețeaua proprie.*

ANRCTI a analizat care dintre aceste două categorii de servicii de telefonie (VoIP fără gestiunea calității și VoIP gestionat) pot fi considerate alternative la serviciile de telefonie tradiționale, astfel încât să fie considerate ca fiind parte din piața relevantă analizată.

Din punct de vedere funcțional, în cazul serviciilor de telefonie de tip VoIP conectarea clienților la rețeaua IP a unui operator se realizează fie prin intermediul unei aplicații software, fie prin intermediul unui aparat telefonic IP sau a unui aparat telefonic analogic conectat la un adaptor analogic-digital (IP). În cazul serviciilor furnizate prin intermediul unei conexiuni fizice de acces la internet aparținând unui terț, angajamentele privind calitatea serviciului asumate de furnizor sunt condiționate suplimentar de caracteristicile rețelei de acces puse la dispoziție, de lărgimea de bandă a conexiunii și de profilul de trafic IP al celorlalte servicii furnizate pe acea conexiune. Astfel, de cele mai multe ori, eventuale probleme de furnizare a serviciului de acces la internet în bandă largă atrag după sine disfuncționalități în furnizarea serviciului de tip VoIP. De asemenea, serviciile din categoria VoIP fără gestiunea calității sunt servicii de tip nomadic, ce permit abonatului conectarea la un alt punct terminal al rețelei și utilizarea serviciului fără a fi necesară informarea furnizorului serviciului.

Studiul ANRCTI a arătat că majoritatea operatorilor care furnizează servicii de telefonie utilizând soluții tehnice de tip VoIP au încheiat acorduri de interconectare prin tehnologie TDM cu semnalizare SS7 cu operatori de rețele publice de telefonie la puncte fixe de tip PSTN/ISDN sau cu rețele mobile, dețin echipamente de comutație pentru conectarea abonaților proprii, și utilizează numere naționale geografice (de regulă, proprii sau, în unele cazuri, ale terților) asignate abonaților proprii. Prin urmare, furnizorii care utilizează tehnologia de tip VoIP de la un aparat telefonic către un alt aparat telefonic oferă utilizatorilor posibilitatea de a efectua și de a recepționa o gamă foarte largă de apeluri, către și dinspre toate tipurile de rețele de telefonie.

În ceea ce privește furnizarea accesului la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, majoritatea furnizorilor respondenți au declarat că oferă posibilitatea efectuării de astfel de apeluri. Cu toate acestea, în cazul *serviciilor furnizate prin intermediul rețelei de acces a unui terț utilizând soluții tehnice ce se încadrează în categoria serviciilor de tip VoIP fără gestiunea calității, furnizarea unei informații de localizare a abonatului constituie o problemă.* În aceste cazuri, legătura între adresa fizică stabilită în contract și adresa reală la care se află abonatul nu poate fi garantată de furnizor, operatorul SNUAU fiind obligat să confrunte datele trimise de acesta cu informațiile primite de la abonat în momentul efectuării apelului de urgență, fapt ce îngreunează activitatea de primire/preluare a apelurilor de urgență.

Suporturile de transmisie utilizate pentru furnizarea serviciilor de voce utilizând soluții tehnice de tip VoIP includ practic toate mediile de propagare existente – fire metalice torsadate, suport radio, cablu coaxial, fibră optică, satelit. În ceea ce privește suportul utilizat pentru conectarea abonaților, la data de 31 martie 2007, peste 90% din abonații conectați la rețele care utilizau soluții de tip VoIP aveau ca suport de acces medii mixte de tip fibră optică și cablu coaxial sau fibră optică, cablu coaxial și cablu torsadat UTP.

Așadar, din punct de vedere al funcționalității și având în vedere numărul mare de furnizori care utilizează tehnologie de tip VoIP în România (52, la data de 31 decembrie 2007), precum și luând în considerare evoluția pozitivă a numărului de abonați raportați de la o perioadă la alta ca fiind conectați prin intermediul tehnologiei VoIP, se poate concluziona că serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate de la un aparat telefonic către un alt aparat telefonic și adaptate pentru comunicarea „oricine cu oricine” ar putea reprezenta un potențial substitut pentru serviciile de telefonie la puncte fixe clasice, furnizate prin comutare de circuite. Cu toate acestea, având în vedere diversitatea și constrângerile existente în ceea

ce privește calitatea și modul de utilizare în cazul anumitor categorii de servicii de tip VoIP, pentru stabilirea măsurii în care cele două tipuri de servicii de telefonie pot fi considerate complet substituibile, trebuie analizat comportamentul utilizatorilor în situația unei fluctuații a prețului în trecut, comportamentul probabil în cazul unei fluctuații ipotetice a prețului, precum și măsura în care consumatorii sunt dispuși să își asume costurile schimbării unui serviciu cu altul în funcție de caracteristicile tehnice și de calitate, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un utilizator pentru a avea acces la diferitele categorii de servicii de telefonie de tip VoIP sau costurile pe care acesta le înregistrează, disponibilitatea serviciilor și gradul de acces la internet al utilizatorilor din România.

Astfel, caracteristicile tehnice și de calitate ale serviciilor de telefonie de tip *VoIP fără gestiunea calității*, precum și costurile suplimentare pe care un utilizator final le-ar înregistra în condițiile în care dorește să aibă acces la astfel de servicii de telefonie, conduc la concluzia că *serviciile de telefonie de tip VoIP furnizate prin intermediul conexiunii de acces la internet a unui terț* nu pot fi considerate un substitut real pentru serviciile de telefonie la puncte fixe furnizate prin orice tip de tehnologie (inclusiv VoIP). Dovadă în acest sens este și faptul că, la sfârșitul anului 2007, doar 2% dintre liniile de acces utilizate pentru servicii de telefonie la puncte fixe (6% din liniile de acces ale furnizorilor alternativi) erau conectate prin intermediul tehnologiei VoIP prin conexiunile de acces la internet ale unor terți, care nu asigurau gestiunea completă a calității, fiind puțin probabil ca utilizatorii unor asemenea servicii să renunțe la furnizorul principal de servicii de telefonie la puncte fixe.

În ceea ce privește serviciile de telefonie de tip VoIP gestionat, furnizate independent de existența accesului la internet și, respectiv, serviciile de tip VoIP furnizate „la pachet” cu serviciul de acces la internet în bandă largă, la data de 31 decembrie 2007, existau 30 de furnizori²⁴ care dețineau aproximativ 28% din numărul total de linii de acces utilizate pentru servicii de telefonie la puncte fixe, mediul de transmisie fiind reprezentat de suportul de cablu coaxial, fibră optică, radio sau satelit. Mai mult, aproximativ 29% din traficul total de voce prin intermediul rețelelor publice de telefonie fixă operate de aceștia, a fost realizat de abonații acestor servicii, înregistrându-se evoluții spectaculoase de la o perioadă la alta, ca urmare a ofertelor avantajoase de preț și a ușurinței cu care pot fi accesate. De asemenea, este important de menționat faptul că studiile de piață realizate în rândul utilizatorilor finali au arătat că din numărul total de respondenți (utilizatori persoane fizice de servicii de telefonie fixă), doar 4% utilizau simultan serviciile a 2 furnizori, din care 1% și-au manifestat intenția de a renunța în viitorul apropiat la S.C. Romtelecom S.A. Din numărul de gospodării cu telefon fix care renunțaseră în ultimul an la vreun furnizor de telefonie fixă, 79% au menționat S.C. Romtelecom S.A., ceea ce, coroborat cu ponderea mare a abonaților furnizorilor alternativi S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. în numărul total de abonați alternativi (peste 95% la data realizării studiului), susțin ipoteza că majoritatea utilizatorilor care au renunțat la serviciile de telefonie fixă tradițională s-au îndreptat către serviciile acestor furnizori, ale căror servicii de telefonie sunt furnizate prin tehnologia VoIP gestionat. Rezultă astfel că, datorită caracteristicilor fizice și funcționale ale acestor servicii, precum și datorită prețului oferit de furnizori, serviciile de telefonie de tip VoIP gestionat (cu gestiunea calității) sunt în măsură să exercite constrângeri de natură concurențială asupra comportamentului furnizorilor de servicii de telefonie clasică și pot fi considerate ca făcând parte din aceeași piață relevantă.

În concluzie, ANRCTI consideră că **serviciile de telefonie furnizate prin rețeaua de acces proprie sau prin rețeaua de acces a unui terț utilizând tehnologia VoIP gestionat – pentru care calitatea serviciului este controlată de către furnizorul serviciilor prin crearea, pe rețeaua de acces, a unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de**

²⁴ S.N. Radiocomunicații S.A., S.C. Idilis S.A., S.C. UPC Romania S.R.L., S.C. Telcor Communications S.R.L., S.C. Advanced Business Solutions International S.R.L., S.C. Connet-Ro S.R.L., S.C. Total Telecom S.R.L., S.C. Rartel S.A., S.C. Aietes Telecom Galați Filiala Tulcea S.R.L., S.C. Netpoint S.R.L., S.C. RCS & RDS S.A., S.C. Globtel Internet S.R.L., S.C. Dial Telecom S.R.L., S.C. Intersat S.R.L., S.C. GTS Telecom S.R.L., S.C. Euroweb România S.A., S.C. Netmaster Communications S.R.L., S.C. Adisam Telecom S.A., S.C. Media Sat S.R.L., S.C. Ines Group S.R.L., S.C. Parlatel S.R.L., S.C. BP Office&Service S.R.L., S.C. VIP Net S.R.L., S.C. Combridge S.R.L., S.C. NXtel Solutions S.R.L., S.C. Voxility S.R.L., S.C. Datek Telecom S.R.L., S.C. Thomas Hook Communications Romania S.R.L., S.C. Canal S S.R.L., S.C. Digicom Systems S.R.L.

voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce, fac parte din piața serviciilor de telefonie furnizate la puncte fixe.

2.3.2.3.3. Analiza oportunității includerii în piață a serviciilor de telefonie furnizate la puncte fixe de către operatorii de rețele publice de telefonie mobilă

Utilizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe tinde să fie consolidată de dezvoltarea soluțiilor tehnologice convergente fix-mobil, caracterizate prin utilizarea serviciilor de telefonie fixă cât și a celor de telefonie mobilă prin intermediul unui singur dispozitiv, dar nu în mod obligatoriu prin aceeași rețea. Majoritatea soluțiilor de acest fel necesită conexiuni în bandă largă și utilizarea tehnologiei Wi-Fi. În prezent, în România, nu există soluții fix-mobil convergente avansate, dar operatorii de rețele publice de telefonie mobilă au lansat recent pe piață servicii de telefonie la puncte fixe utilizând ca suport rețelele lor mobile.

Soluțiile de telefonie la puncte fixe oferite de furnizorii de servicii de telefonie mobilă sunt diferențiate în funcție de categoria de clienți – persoane fizice sau persoane juridice (societăți comerciale, instituții publice etc.). Astfel, soluțiile fix-mobil pentru persoanele fizice utilizează elementele tradiționale ale rețelelor de telefonie mobilă, dar restricționează mobilitatea prin diverse mijloace, fie la inițierea sau primirea apelurilor, fie în timpul apelurilor. În ceea ce privește persoanele juridice (societăți de tip corporativ, întreprinderi mici și mijlocii), soluțiile oferite variază, de la interfețele GSM (de tip Premicell), care urmăresc înlocuirea traficului fix-mobil cu traficul în aceeași rețea, până la oferirea de linii de acces grupate prin intermediul unor conexiuni radio directe către propriile rețele, cu funcționalitate similară cu a liniilor tradiționale de telefonie fixă, utilizând numerotație închisă (geografică sau independentă de locație), corespunzătoare serviciilor de comunicații electronice furnizate la puncte fixe.

Ofertele de servicii de telefonie furnizate la puncte fixe, lansate recent în România de către operatorii rețelelor publice de telefonie mobilă, inclusiv pentru segmentul rezidențial, au determinat ANRCTI să analizeze oportunitatea includerii în piața relevantă a serviciilor corespunzătoare furnizate la nivelul pieței de gros – serviciile de terminare a apelurilor provenite din alte rețele publice de telefonie către abonații acestor servicii.

Astfel, începând cu anul 2007, S.C. Vodafone Romania S.A. și S.C. Orange România S.A. oferă servicii de telefonie la puncte fixe²⁵ care se bazează pe utilizarea exclusiv a rețelei publice de telefonie mobilă operată de furnizor, fără să combine utilizarea rețelei mobile cu o conexiune de tip WiFi/ADSL pentru apelurile efectuate/primate într-o zonă limitată, clar definită (de exemplu, zona "acasă" sau zona „birou”), cum se întâmplă în cazul soluțiilor convergente fix-mobil. În acest mod, se oferă posibilitatea efectuării de apeluri folosind un terminal fix, la tarife reduse către/dinspre rețele publice fixe, într-o anumită arie corespunzătoare zonei respective.

Din punct de vedere operațional, activarea unui astfel de serviciu presupune ca, după încheierea contractului, abonatul să se înregistreze în zona de funcționare a serviciului, în conformitate cu adresa prevăzută în contract²⁶, utilizând o aplicație software încorporată în terminalul fix; în caz contrar, serviciul nu va funcționa, iar posibilitatea de înregistrare la adresă corectă va fi blocată. Serviciile adiționale specifice serviciilor de telefonie mobilă, disponibile în cazul utilizării acestui serviciu sunt: SMS, căsuța vocală, Cost Control, ascunderea identității apelului, alarmă la oră fixă, apel în așteptare, apel reținut, conferință, restricționarea apelurilor. Prin urmare, nu sunt disponibile serviciile de roaming cu ofertele adiacente, MMS, dual-number, precum și acele servicii care depind de terminalul folosit (ex: servicii de transmisiuni de date, Apel Video, Busola etc.).

²⁵ Servicii de tip „Vodafone Acasă”, respectiv servicii de tip “Home Pack”

²⁶ Aria de acoperire a zonei este delimitată la aria de acoperire a celei corespunzătoare adresei indicate, precum și de ariile de acoperire a celulelor învecinate acesteia.

Din punct de vedere tehnic, serviciul este furnizat prin blocarea la nivelul unei stații de bază (BTS) a semnalului emis de terminal în aria de acoperire a aceluși BTS. Astfel, se utilizează echipamente terminale fixe compatibile GSM și numere independente de locație pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe din domeniul OZ = 03 (0372 în cazul S.C. Vodafone Romania S.A., respectiv 0374 în cazul S.C. Orange România S.A.). Terminalul fix al utilizatorului final este blocat în rețea, iar cardul SIM aferent furnizării serviciului poate fi inserat doar în terminalele fixe. Practic, aceste servicii furnizate la puncte fixe pot fi considerate servicii de telefonie de tip nomadic, deoarece abonatul se poate muta oriunde în rețea și apoi se poate reconecta la serviciu, fără a încălca prevederile contractuale sau legale, această modificare neimplicând intervenția operatorului la nivelul rețelei de comutație, dar necesitând acordul prealabil al acestuia și reinițializarea ariei de acoperire, concomitent cu plata unui tarif; caracterul nomadic este limitat însă la rețeaua operatorului și nu influențează posibilitatea localizării poziției geografice în cazul apelurilor către numerele de urgență.

În afara ariei de acoperire a zonei respective sunt disponibile numai apelurile gratuite către numărul unic pentru apeluri de urgență 112 și către serviciile de relații cu clienții, serviciile de mesagerie vocală și SMS.

Caracteristica principală a serviciului este aceea că nu permite posibilitatea de „hand-over”, ci permite o mobilitate limitată (la trecerea din zona „acasă” în aria de acoperire a rețelei mobile)²⁷, în sensul că un apel (primit sau efectuat) în zona de acoperire „acasă” asociată numărului asignat nu este întrerupt dacă abonatul iese din această zonă. Practic, este permisă o anumită „pseudo-mobilitate” pentru a nu produce disconfort utilizatorului, în sensul întreruperii un apel datorită ieșirii din aria de acoperire.

În ceea ce privește tarifele practicate pentru aceste servicii pe piața cu amănuntul, în cazul abonamentului, acestea sunt mai mici decât cele oferite de alți furnizori (de exemplu, începând cu 3,57 euro pentru persoane fizice și 10 euro pentru segmentul de întreprinderi mici și mijlocii), iar în cazul tarifelor pentru apeluri, acestea sunt diferențiate în tarife pentru apeluri către rețele publice fixe, pentru apeluri în rețeaua mobilă a operatorului care oferă serviciul respectiv și apeluri către alte rețele publice mobile. Terminalul fix este oferit, de asemenea, la un tarif subvenționat. Este important de menționat și faptul că tarifele cu amănuntul oferite de ceilalți operatori (de exemplu, tarifele S.C. Romtelecom S.A. pentru apelurile către abonații serviciului „Vodafone Acasă”) sunt comparabile cu cele practicate pentru cele către alte rețele publice de telefonie fixă.

În ceea ce privește serviciile de telefonie la puncte fixe incluse în cadrul unor pachete integrate de servicii de comunicații electronice oferite exclusiv societăților comerciale de dimensiuni mari de către operatorii rețelelor publice de telefonie mobilă, acestea nu implică folosirea unei cartele SIM, ci se realizează prin intermediul legăturilor radio directe, prin utilizarea unui echipament de tip router „wireless” care poate susține simultan transmisii de voce și date de mare viteză la puncte fixe, sau prin legături de fibră optică. Aceste transmisii se realizează prin intermediul unei singure conexiuni, utilizatorul putând efectua apeluri de voce în timp ce navighează sau descarcă fișiere de pe internet. De exemplu, în cazul S.C. Vodafone Romania S.A., furnizarea unui astfel de serviciu s-a realizat inițial utilizând numere nongeografice pentru servicii de telefonie la puncte mobile de forma OZAB = 0725. Ulterior, după alocarea de resurse de numerotație din domeniul OZ = 03 (i.e. numerotație închisă pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe), furnizorii de servicii de telefonie mobilă au demarat procesul de migrare a abonaților de la numerele pentru servicii de telefonie furnizate la puncte mobile la numerele pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe. În ceea ce privește posibilitatea modificării locației abonatului pentru acest tip de serviciu, aceasta nu este permisă. Tarifele practicate încep de la 3 euro pentru abonament, în timp ce tarifele apelurilor sunt diferențiate în funcție de destinație – în rețeaua proprie a furnizorului, către destinații fixe și, respectiv, către alte rețele publice mobile²⁸.

²⁷ Condiționată în practică de utilizarea unui terminal fix wireless.

²⁸ Sursa: www.vodafone.ro; studiul ANRCTI în rândul furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice.

Din analiza comparativă a caracteristicilor serviciilor rezultă că, din punct de vedere tehnic și funcțional, principalul criteriu care trebuie să fie îndeplinit pentru ca serviciile de telefonie furnizate prin intermediul unei rețele publice de telefonie mobilă să fie considerate servicii de telefonie la puncte fixe este acela al indisponibilității procedurii de "hand-over" („predare” a gestiunii apelului la trecerea de la o celulă la alta), care conduce la absența mobilității nelimitate specifice serviciilor de telefonie la puncte mobile. Având în vedere că mobilitatea nelimitată este caracteristica esențială a serviciilor de telefonie la puncte mobile, aceasta reprezintă practic elementul de bază care realizează diferențierea între serviciile de telefonie furnizate la puncte mobile și cele furnizate la puncte fixe, indiferent de modalitatea de promovare a serviciilor de către anumiți furnizori sau de măsura în care utilizatorii finali substituie serviciile între ele la nivelul pieței cu amănuntul. Prin urmare, furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe presupune în primul rând limitarea mobilității, care poate fi realizată din punct de vedere tehnic prin diverse mijloace, fie la inițierea sau primirea apelurilor, fie în timpul apelurilor.

Mai mult, utilizarea unor numere geografice sau independente de locație alocate de către ANRCTI pentru serviciile de telefonie la puncte fixe, precum și nivelul tarifelor practicate (considerabil mai mici decât tarifele serviciilor de telefonie la puncte mobile și similare cu tarifele serviciilor de telefonie la puncte fixe oferite de operatorii de rețele publice de telefonie fixă), reprezintă indicii suplimentare (dar subsecvente) care susțin caracterul de servicii de telefonie furnizate la puncte fixe.

În concluzie, ANRCTI consideră că **serviciile de telefonie furnizate la nivelul pieței cu amănuntul prin intermediul rețelelor mobile sau al legăturilor radio directe de către furnizorii de servicii de telefonie mobilă pot fi clasificate în categoria serviciilor de telefonie destinate publicului furnizate la puncte fixe, dacă, din punct de vedere tehnic, nu este disponibilă procedura de „hand-over” („predare” a gestiunii apelului la trecerea de la o celulă la alta).**

Serviciile de telefonie la puncte fixe oferite de operatorii rețelelor publice de telefonie mobilă la nivelul pieței cu amănuntul implică furnizarea la nivelul pieței de gros a serviciilor de terminare a apelurilor provenite din alte rețele publice de telefonie. Astfel, în mod corespunzător, **serviciile de terminare a apelurilor oferite de operatorii rețelelor publice de telefonie mobilă pentru a furniza servicii de apeluri la puncte fixe (pentru care nu este disponibilă procedura de „hand-over”) la nivelul pieței cu amănuntul sunt incluse în piața relevantă a produsului.**

2.3.2.4. Analiza necesității includerii în piața relevantă a produsului a serviciilor de terminare la puncte fixe către numere geografice/numere independente de locație furnizate pentru propria activitate (servicii auto-furnizate)

Pentru finalizarea unui apel originat de un abonat propriu către abonatul rețelei unui alt operator, singura posibilitate pentru asigurarea conectivității între aceștia este reprezentată de achiziționarea serviciului de terminare furnizat la nivelul pieței de gros de către acel operator. Astfel, având în vedere că serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua unui operator nu pot fi substituite cu serviciile de terminare în rețeaua unui alt operator, rezultă că decizia de a include sau de a nu include traficul rezultat din terminarea în rețeaua proprie a apelurilor abonaților proprii este nerelevantă în ceea ce privește constrângerile competitive pe care le poate avea asupra unui operator care furnizează servicii de terminare în propria rețea.

De asemenea, datorită faptului că serviciile de terminare furnizate într-o rețea publică de telefonie fixă formează o piață distinctă de serviciile de terminare furnizate într-o altă rețea publică de telefonie fixă, fiecare operator al unei rețele are o cotă de piață de 100%, indiferent dacă traficul rezultat din terminarea în rețeaua proprie a apelurilor utilizatorilor săi finali sunt sau nu incluse în piață.

Având în vedere aceste considerații, ANRCTI consideră că **serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate de operatorii rețelelor publice de telefonie pentru asigurarea finalizării apelurilor în propriile rețele sunt incluse în piața relevantă.**

2.3.3. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere naționale nongeografice și numere scurte pentru servicii furnizate de terți

2.3.3.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe pentru servicii furnizate de terți și serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe pentru servicii de acces dial-up la internet oferite de furnizorii de servicii de internet

Conform Recomandării CE, furnizorii de servicii de acces dial-up la internet au nevoie de servicii de terminare la nivelul pieței de gros în vederea finalizării apelurilor de tip dial-up la puncte fixe realizate de proprii utilizatori de servicii de acces la internet, prin intermediul liniilor telefonice pe care le utilizează în calitate de abonați. Spre deosebire de furnizorii de servicii de apeluri care, în vederea finalizării unui apel către o anumită destinație, nu pot alege dintre mai multe variante, având doar soluția de a suna în rețeaua publică de telefonie la care este conectată partea apelată, furnizorii de servicii de acces la internet pot alege, teoretic, dintre mai multe rețele publice de telefonie la puncte fixe pentru a se conecta în vederea furnizării de servicii dial-up și pot migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective, în cazul în care aceste alternative există și prezintă mai multe avantaje.

Serviciul de terminare a apelurilor la puncte fixe pentru serviciile de acces dial-up la internet se diferențiază de serviciul de terminare la puncte fixe tradițional care asigură conectivitatea de tip oricărui către oricine între doi abonați. Astfel, în cazul terminării apelurilor pentru furnizarea serviciilor de acces dial-up la internet, utilizatorii finali au o relație contractuală (implicită sau explicită) cu furnizorul de servicii de internet și, în mod general, nu cunosc identitatea furnizorului care termina apelurile dial-up. Furnizorul de servicii de internet este cel care alege operatorul în rețeaua căruia ajung apelurile dial-up și căruia îi poate plăti un tarif de terminare, în funcție de modelul de furnizare al serviciului²⁹. Având în vedere că orice cost de terminare se regăsește în tariful final practicat de furnizorul de servicii de internet și este suportat de utilizatorul final, acesta din urmă va alege dintre furnizori de servicii de internet pe cel care oferă cel mai avantajos preț, astfel încât aceștia vor urmări să-și minimizeze costurile cu serviciile de terminare³⁰.

În urma analizei de piață, ANRCTI a constatat faptul că, spre deosebire de situația existentă în alte țări, în România nu există nicio alternativă la S.C. Romtelecom S.A. în ceea ce privește furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor către numere nongeografice pentru acces dial-up la internet. Astfel, din punctul de vedere al posibilităților de alegere a rețelelor pe care le au la dispoziție pentru a se conecta în vederea furnizării de servicii de tip dial-up, furnizorii de servicii de acces la internet pot utiliza doar rețeaua S.C. Romtelecom S.A., având în vedere faptul că niciun alt furnizor de rețele care are alocate numere din domeniul OZAB = 0870³¹ nu oferă astfel de servicii pe piața din România. Această

²⁹ De exemplu, în cazul furnizării serviciului dial-up în forma "metered" (tarifare pe unitate de consum), o parte din tariful cu amănuntul este transferată de la operatorul care originează apelul la operatorul care termină apelul și la furnizorul de servicii de internet; în cazul furnizării serviciului pe bază de abonament, operatorul care termină apelul poate recompensa operatorul care originează, transferând acest cost furnizorului de servicii de internet.

³⁰ Conform datelor de piață deținute de ANRCTI, la data de 31 decembrie 2007, existau în România în jur de 64 de furnizori care ofereau servicii de acces dial-up la internet la nivelul pieței cu amănuntul, atât prin utilizarea unor numere geografice, cât și prin utilizarea unor numere nongeografice. Dintre aceștia, 7 furnizori încheiaseră acorduri de tip Acces Premium Rate cu S.C. Romtelecom S.A., utilizând numere nongeografice de forma 0870 22 xxxx, în timp majoritatea furnizorilor (peste 90) încheiaseră acorduri comerciale cu același furnizor, utilizând numere geografice normale.

³¹ La data de 31 decembrie 2007, 25 de furnizori aveau dreptul de a utiliza, prin licența de utilizare a resurselor de numerotație, resurse de numerotație din domeniul OZAB = 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet

situație se datorează și faptului că cei mai mulți utilizatori finali de servicii de telefonie la puncte fixe sunt conectați la rețeaua S.C. Romtelecom S.A., astfel încât furnizorii de servicii de acces la internet sunt stimulați să se conecteze la rețeaua acestuia. Dacă un furnizor de servicii de acces la internet ar utiliza rețeaua unui furnizor alternativ, majoritatea utilizatorilor finali ar apela puncte terminale din alte rețele, plătiind astfel tarife semnificativ mai mari decât cele practicate de S.C. Romtelecom S.A. pentru apelurile în rețeaua proprie sau pentru apelurile către propriile servicii de acces la internet.

Mai mult, la nivelul pieței cu amănuntul, furnizorii alternativi de servicii de telefonie fixă nu oferă propriilor abonați posibilitatea de a apela numere nongeografice din domeniul 0870 pentru acces dial-up la internet, implementate în alte rețele, cum ar fi în rețeaua S. C. Romtelecom S.A. Astfel, la nivelul pieței cu amănuntul, 99,1% din traficul dial-up la internet era realizat prin rețeaua publică comutată a S.C. Romtelecom S.A.³², iar aproape 62% din acest trafic provenea din accesul dial-up la serviciile de acces la internet furnizate de S.C. Romtelecom S.A., în calitate de furnizor pe piața serviciilor de acces la internet.

Practic, se poate afirma că, la nivelul pieței de gros, nu există cerere pentru servicii de terminare a apelurilor la numere nongeografice pentru acces dial-up la internet implementate în alte rețele decât rețeaua de unde se originează (în cazul României, în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.), având în vedere că nu mai există alți furnizori care să ofere apeluri de tip dial-up propriilor abonați (adică, nu mai există furnizori din rețelele cărora să fie posibilă inițierea de apeluri către numere nongeografice pentru acces dial-up la internet) în afara S.C. Romtelecom S.A. Această situație se datorează faptului că, în cazul în care un operator alternativ ar oferi servicii de apeluri către numerele pentru serviciile dial-up la internet implementate în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., ar datora acestuia tarife de terminare a apelurilor reglementate. Astfel, utilizatorii finali ar datora tarife mult mai mari în comparație cu tarifele pentru apelurile de tip dial-up practicate de S.C. Romtelecom S.A. pentru proprii abonați (0,0145 Euro/min în orele de vârf și, respectiv, 0,0095 euro în afara orelor de vârf) ceea ce nu ar reprezenta o alternativă viabilă deoarece nu ar putea concura cu oferta acestuia. Mai mult, majoritatea furnizorilor care oferă linii de acces la puncte fixe sunt și furnizori de servicii de acces dedicat la internet, astfel încât pot oferi propriilor abonați servicii de acces la internet mai performante. De asemenea, furnizarea de apeluri pentru servicii de acces dial-up la internet prin intermediul procedurii de selectare sau preselectare a transportatorului, utilizând rețeaua S.C. Romtelecom S.A., către un număr al unui furnizor de servicii de internet conectat la rețeaua unui furnizor alternativ, nu ar reprezenta o soluție comercială fezabilă, întrucât marja de profit disponibilă (după scăderea costurilor cu originarea apelurilor în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. și terminarea apelurilor în propria rețea) nu este atractivă.

Așadar, din analiza informațiilor de mai sus, rezultă că, în România, în cazul apelurilor de tip dial-up realizate în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. către numerele nongeografice utilizate de furnizorii de servicii de acces la internet, serviciile de terminare corespunzătoare acestora sunt de fapt servicii auto-furnizate de S.C. Romtelecom S.A., în calitate de operator integrat pe verticală. În mod asemănător cu furnizorii de servicii de conținut sau alte societăți comerciale, abonați ai serviciilor de rețea inteligentă, furnizorii de servicii de acces la internet nu plătesc pentru serviciile de terminare a apelurilor de tip dial-up, realizate de utilizatorii finali care accesează serviciile de internet prin intermediul unei alte rețele publice de telefonie fixă. Furnizorul de servicii de internet este conectat la rețea prin intermediul unei linii telefonice fixe clasice (pentru care plătește contravaloarea unui abonament pentru persoane juridice) și, în baza acordurilor comerciale încheiate cu operatorul de rețea în calitate de utilizator final, poate primi o sumă de bani din partea acestuia din urmă, în urma decontării, sau poate datora acestuia o sumă de bani, dar nu plătește pentru serviciile de terminare pentru aceste apeluri. Sumele pe care un furnizor de servicii de acces la internet le are de primit sau de achitat rezultă în urma unor contracte comerciale negociate cu operatorul de rețea la nivelul pieței cu amănuntul, pentru achiziționarea de servicii de

³² În afară de S.C. Romtelecom S.A., la nivelul pieței cu amănuntul, S.C. Atlas Telecom România S.A. oferă exclusiv propriilor abonați apeluri către numere geografice pentru acces dial-up la propriile servicii de acces la internet, ca serviciu suplimentar la serviciile de telefonie de bază. Utilizatorul final apelant plătește doar pentru utilizarea liniei telefonice un tarif special, mai mic decât pentru un apel de voce obișnuit, accesul la internet fiind furnizat în mod gratuit.

„găzduire” în rețea, și nu conform unor acorduri de interconectare încheiate la nivelul pieței de gros, pentru utilizarea unor servicii de interconectare.

În ceea ce privește fluxurile de plăți și modalitatea de tarifare a acestor servicii, în cazul apelurilor furnizate de S.C. Romtelecom S.A. propriilor abonați la serviciile de telefonie fixă către numerele de acces dial-up la internet implementate în rețeaua sa, serviciile de terminare sunt auto-furnizate de S.C. Romtelecom S.A., tarifele cu amănuntul sunt stabilite de furnizorul de servicii de internet, iar plata se realizează numai către S.C. Romtelecom S.A. în funcție de durata fiecărui apel pentru acces la internet. S.C. Romtelecom S.A. colectează sumele corespunzătoare acestui trafic, urmând ca decontarea cu furnizorul serviciului de internet să se realizeze conform contractului încheiat cu acesta.

În situația în care un operator al unei rețele publice de telefonie ar oferi propriilor utilizatori finali posibilitatea de a realiza apeluri către numere naționale nongeografice pentru servicii de acces dial-up la internet implementate în altă rețea publică fixă de telefonie, modalitatea de decontare între cei doi operatori se va realiza în mod similar cu modalitatea de decontare descrisă în cazul serviciilor de terminare către servicii de rețea. Astfel, operatorul rețelei în care se termină apelurile va percepe operatorului rețelei în care se originează tariful de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, reglementat în cazul S.C. Romtelecom S.A., partea din tariful cu amănuntul practicat de operatorul care oferă serviciile de terminare pentru serviciul de acces dial-up la internet, mai puțin costurile aferente originării apelurilor.

Având în vedere aspectele prezentate mai sus, ANRCTI consideră că **serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe pentru servicii de acces dial-up la internet oferite de furnizorii de servicii de internet trebuie incluse în aceeași piață cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe pentru servicii furnizate de terți.**

2.3.3.2. Serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 formează o piață relevantă distinctă de serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numerele nongeografice pentru servicii furnizate de terți

Așa cum s-a arătat la pct. 2.3.1., din punctul de vedere al funcționalității și al tarifelor aplicate, apelurile către numărul unic de urgență 112 se diferențiază de apelurile la numerele geografice sau independente de locație sau de alte apeluri pentru servicii furnizate de terți.

STS, în calitate de operator al SNUAU, este conectat, similar unui abonat, exclusiv la rețeaua de acces a S.C. Romtelecom S.A., prin intermediul unor fluxuri ISDN PRA, nefiind interconectat cu rețeaua acestuia. În conformitate cu art. 4 din Ordinul ministrului comunicațiilor și tehnologiei informației nr. 112/2005 privind punerea în funcțiune a Sistemului național unic pentru apeluri de urgență, toți operatorii rețelelor publice fixe sau mobile din România au obligația de a lua măsuri de rutare a apelurilor abonaților proprii către 112 prin rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Prin urmare, S.C. Romtelecom S.A. este singurul operator de pe piață care poate oferi servicii de terminare a apelurilor la 112.

Serviciile de terminare a apelurilor la numere nongeografice asignate terților și serviciile de terminare a apelurilor la numere naționale pentru apeluri de urgență au aceeași finalitate și utilizează aceleași elemente ale rețelei. Cu toate acestea, un operator care dorește să termine un apel la un număr nongeografic nu poate achiziționa servicii de terminare pentru apeluri la numere de urgență, și invers, datorită scopului diferit al celor două servicii.

În consecință, la nivelul pieței de gros, din punctul de vedere al substituibilității cererii și ofertei, datorită reglementărilor existente în România care determină bariere legale la intrarea pe piață, este imposibil pentru un alt operator să substituie serviciile de terminare a apelurilor în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. cu servicii de terminare în propria rețea sau către alte rețele publice de telefonie, ceea ce înseamnă că **serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numărul unic pentru apeluri urgență 112 implementat în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. constituie o piață**

relevantă distinctă de serviciile de terminare a apelurilor către numerele nongeografice pentru servicii furnizate de terți.

2.3.3.3. Analiza necesității delimitării pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere naționale nongeografice pentru servicii furnizate de terți (inclusiv de furnizorii de servicii de acces la internet) la nivelul tuturor rețelelor publice de telefonie

Deși fiecare dintre apelurile către serviciile de rețea inteligentă analizate se caracterizează prin aplicarea unor mecanisme de tarifare diferite la nivelul pieței cu amănuntul și, în consecință, de fluxuri de plăți specifice, faptul că abonatul unui serviciu de rețea inteligentă are posibilitatea, spre deosebire de utilizatorul final apelant, să negocieze tarifele de terminare cu operatorul atât pentru serviciile cu acces gratuit pentru apelant, cât și pentru serviciile de costuri partajate sau pentru serviciile cu tarif special reprezintă un argument important în favoarea delimitării unei singure piețe care să includă serviciile de terminare la toate numerele asigurate acestor servicii, la nivelul tuturor rețelelor publice de telefonie.

Având în vedere că serviciile de rețea inteligentă prezintă aceleași caracteristici și funcționalitate indiferent de rețeaua în care sunt furnizate și faptul că, în mod teoretic, furnizorii de servicii de acces la internet, furnizorii de servicii de rețea inteligentă sau alți terți pot alege operatorul în rețeaua căruia să se finalizeze apelurile de tip dial-up pentru serviciile de acces la internet, apelurile cu tarif special etc., iar utilizatorii finali pot alege cea mai avantajoasă ofertă, **piața serviciilor de terminare a apelurilor la numerele pentru serviciile de rețea inteligentă din subdomeniile 0800, 0801, 0803, 0870 și din domeniul 0Z = 09 se definește la nivelul tuturor rețelelor publice de telefonie.**

2.3.4. Concluzii cu privire la piețele relevante ale produsului identificate de ANRCTI

Pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, ANRCTI concluzionează că piețele relevante ale produselor sunt următoarele:

1. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, care cuprinde serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la numere geografice sau numere independente de locație în fiecare rețea publică de telefonie, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui terț utilizând tehnologia VoIP gestionată, pentru care calitatea serviciului este controlată de către furnizorul serviciilor prin crearea, pe rețeaua de acces, a unui canal separat, fizic sau virtual, permanent, dedicat traficului de voce de tip IP sau prin prioritizarea pachetelor de voce;

2. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 în rețeaua operată de S.C. Romtelecom S.A.

2.4. Piața geografică relevantă

Piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine datorită unor condiții concurențiale diferite.

Dimensiunea geografică a pieței relevante în cazul serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe se analizează pornind de la aria de acoperire a rețelelor care permit furnizarea acestor servicii. Aria acoperită de o rețea reprezintă principalul criteriu de definire a pieței geografice relevante, având în vedere faptul că manifestarea concurenței este dependentă de prezența și disponibilitatea infrastructurii adecvate pentru a furniza servicii în aria respectivă.

Pornind de la întinderea rețelei și de la aria pentru care sunt acordate drepturile de furnizare a rețelelor publice de telefonie și având în vedere faptul că serviciile de terminare sunt oferite către și de către toți operatorii de rețele publice de telefonie din România, în aceleași condiții, fără a se diferenția din punctul de vedere al locației geografice, **piața geografică a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie se definește la nivel național, iar dimensiunea geografică a fiecărei piețe relevante corespunde acoperirii geografice a rețelei fiecărui operator.**

Pornind de la întinderea rețelei și având în vedere faptul că serviciile de terminare către numărul unic de urgență 112 sunt oferite în aceleași condiții și la același preț, **piața geografică relevantă a serviciilor de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 se definește la nivel național, iar dimensiunea geografică a pieței este determinată de acoperirea geografică a rețelei S.C. Romtelecom S.A.**

2.5. Concluzii cu privire la piețele relevante identificate

Piețele relevante ale produsului

- Piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie. Conform datelor disponibile la data de 31 decembrie 2007, ANRCTI identifică 38 de piețe relevante ale produsului, corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie operate de următorii furnizori:

1. Societatea Comercială „Adisam Telecom” – S.A.
2. Societatea Comercială „Advanced Business Solutions International” – S.R.L.
3. Societatea Comercială „Aietes Telecom Galați Filiala Tulcea” – S.R.L.
4. Societatea Comercială „Atlas Telecom Network Romania” – S.R.L.
5. Societatea Comercială „BP Office & Service” – S.R.L.
6. Societatea Comercială „Canal S” – S.R.L.
7. Societatea Comercială „Combridge” – S.R.L.
8. Societatea Comercială „Connet-Ro” – S.R.L.
9. Societatea Comercială „Datek Telecom” – S.R.L.
10. Societatea Comercială „Dial Telecom” – S.R.L.
11. Societatea Comercială „Digicom Systems” – S.R.L.
12. Societatea Comercială „Euroweb România” – S.A.
13. Societatea Comercială „Globtel Internet” – S.R.L.
14. Societatea Comercială „GTS Telecom” – S.R.L.
15. Societatea Comercială „Idilis” – S.A.
16. Societatea Comercială „Ines Group” – S.R.L.
17. Societatea Comercială „Intersat” – S.R.L.
18. Societatea Comercială „Media Sat” – S.R.L.
19. Societatea Comercială „Netmaster Communications” – S.R.L.
20. Societatea Comercială „Net-Connect Internet” – S.R.L.
21. Societatea Comercială „Netpoint” – S.R.L.
22. Societatea Comercială „Nevi Telecom” – S.R.L.
23. Societatea Comercială „Nxtel Solutions” – S.R.L.
24. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.
25. Societatea Comercială „Parlatel” – S.R.L.
26. Societatea Comercială „Plug IT International” – S.R.L.

27. Societatea Națională de Radiocomunicații – S.A.
28. Societatea Comercială „Rartel” – S.A.
29. Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A.
30. Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.
31. Societatea Comercială „Telcor Communications” – S.R.L.
32. Societatea Comercială „Thomas Hook Communications România” – S.R.L.
33. Societatea Comercială „Total Telecom” – S.R.L.
34. Societatea Comercială „Trans Tel Services” – S.R.L.
35. Societatea Comercială „UPC Romania” – S.R.L.
36. Societatea Comercială „Vip Net” – S.R.L.
37. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.
38. Societatea Comercială „Voxility” – S.R.L.

- Piața serviciilor de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 în rețeaua operată de S.C. Romtelecom S.A.

Piețele identificate sunt piețe de gros, pe care pot fi impuse obligații *ex ante* în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Piețele geografice relevante

Piețele geografice relevante sunt piețe naționale, determinate de acoperirea geografică a rețelei operate de fiecare furnizor în parte.

CAPITOLUL III

Analiza situației concurențiale pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie și a serviciilor de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. și determinarea eventualilor furnizori cu putere semnificativă pe aceste piețe

3.1. Cadrul legal

În conformitate cu prevederile cap. V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, ANRCTI identifică piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice. Pe piețele astfel identificate, ANRCTI realizează periodic analize de piață, în scopul determinării situației concurențiale pe aceste piețe. Dacă în urma analizelor realizate se constată că pe respectiva piață nu există concurență efectivă, ANRCTI identifică furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă și impune acestora, în cazul piețelor de gros, una sau mai multe din obligațiile prevăzute la art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002.

În realizarea analizelor de piață, ANRCTI respectă principiile dreptului concurenței și are în vedere Instrucțiunile CE.

Potrivit art. 33 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, un furnizor de rețele sau de servicii de comunicații electronice este considerat ca având putere semnificativă pe o anumită piață dacă „*individual sau împreună cu alți asemenea furnizori, se bucură pe piața respectivă de o poziție echivalentă unei poziții dominante*”. Conceptul de poziție dominantă este împrumutat din legislația primară și secundară din domeniul concurenței și identifică o situație în care respectivul furnizor este capabil, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

Prin urmare, pe piețele identificate în capitolul II al prezentului document, ANRCTI analizează situația concurențială, pentru a determina dacă există operatori care sunt capabili, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

3.2. Prezentarea metodologiei analizei situației concurențiale în vederea determinării eventualilor operatori cu putere semnificativă de piață

Serviciile de terminare la puncte fixe sunt servicii de gros necesare furnizării de servicii de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul din România. Fiecare operator al unei rețele publice de telefonie fixă furnizează servicii de terminare în rețeaua sa pentru a asigura finalizarea apelurilor către utilizatorii săi. De asemenea, operatorul unei rețele este unica entitate care poate controla punctele terminale din acea rețea, fiind singurul care poate termina apelurile către un utilizator final conectat la rețeaua respectivă.

Având în vedere caracterul de monopol natural al piețelor serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, pentru a analiza situația concurențială și pentru a determina eventualii operatori cu putere semnificativă pe aceste piețe, ANRCTI a luat în considerare următoarele criterii: *cota de piață și stabilitatea acesteia, barierele la intrarea pe piață și absența concurenților potențiali, precum și puterea de contracarare a cumpărătorilor*.

3.3. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate

3.3.1. Piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie operate de fiecare furnizor

3.3.1.1. Cota de piață și stabilitatea acesteia

Piețele serviciilor de terminare a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie sunt, prin definiție, piețe de monopol, care în condițiile sistemului de tarifare „*partea apelantă plătește*” nu au potențial să devină piețe concurențiale. Practic, este imposibil pentru un alt operator decât cel care controlează accesul la punctul terminal al rețelei asociat unui utilizator final să poată termina apelurile către acesta.

Prin urmare, fiecare operator al unei rețele publice de telefonie care asigură terminarea la puncte fixe a apelurilor provenite din alte rețele sau din propria rețea deține o cotă de piață de 100%. Așa cum s-a prezentat în capitolul II al acestui document, la nivelul pieței de gros nu există practic nicio alternativă viabilă la achiziționarea sau la oferirea de servicii de terminare într-o anumită rețea de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe utilizatorilor finali. Din punct de vedere tehnic, asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată este imposibil de realizat fără cooperarea dintre operatorul în rețeaua căruia se inițiază apelul și operatorul în rețeaua căruia se termină apelul respectiv.

Având în vedere barierele ridicate și netranzitorii care există la intrarea pe aceste piețe, cota de piață a furnizorilor de servicii de terminare nu este previzibil a se modifica în perioada de timp avută în vedere de analiza de piață. Stabilitatea în timp a cotei de piață oferă un indiciu cu privire la existența puterii semnificative pe piață.

Așa cum se precizează și în Instrucțiunile CE, o cotă de piață mai mare de 50% este prin ea însăși un indiciu al manifestării unei poziții dominante pe piață. De asemenea, în jurisprudența Curții Europene de Justiție s-a precizat că, în lipsa unor circumstanțe excepționale, o cotă de piață mai mare de 50% instituie o prezumție de dominanță, sarcina probei că respectivul agent economic nu are poziție dominantă pe o anumită piață aparținând acestuia (*AKZO Chemie Bv v. Commission, Hoffmann-La Roche AG v. Commission*). Chiar și în cazul unei cote de piață mai mici de 50%, dar mai mare de 40%, sau chiar în cazul unor cote de piață mai mici de 40%, un furnizor poate fi considerat ca având poziție dominantă, în acest caz analizându-se și alți factori (*United Brands v. Commission*). Aceste circumstanțe excepționale trebuie argumentate în mod clar și neechivoc, pe baza unor dovezi care să nu poată fi contestate.

Prin urmare, o cotă de piață de 100% (de facto, un monopol) pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor constituie un indiciu extrem de important pentru identificarea unui furnizor ca având putere semnificativă.

Totuși, în anumite situații, pentru a analiza dacă există anumite circumstanțe excepționale, este important de analizat în ce măsură alți factori pot limita posibilitatea unui furnizor de a se comporta în mod independent față de clienții, concurenții și, respectiv, față de utilizatorii săi finali. Prin urmare, având în vedere caracterul de monopol al piețelor serviciilor de terminare a apelurilor, ANRCTI a luat în considerare și alte criterii în vederea determinării puterii semnificative pe piață, analizate în cele ce urmează.

3.3.1.2. Barierele la intrarea pe piață și evaluarea concurenței potențiale (absența concurenților potențiali)

Concurenții potențiali sunt acei furnizori care, în circumstanțele economice date, au capacitatea de a intra pe piața relevantă cu servicii pe care le furnizează în alte arii geografice sau prin adaptarea rapidă a tehnologiei de care dispun, în condiții acceptabile de eficiență. În esență, ușurința cu care anumiți furnizori pot intra pe o anumită piață într-o perioadă scurtă de timp și cu înregistrarea unor costuri reduse poate reprezenta un factor care să împiedice furnizorii existenți să crească în mod nejustificat tarifele, în timp ce absența concurenților potențiali poate indica existența unor bariere ridicate la intrarea pe piață.

Piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua fiecărui furnizor supus analizei se caracterizează prin existența unor bariere insurmontabile la intrare, având în vedere imposibilitatea tehnică de a termina un apel către un anumit număr de telefon la un alt punct terminal fix decât cel căruia îi corespunde numărul respectiv și care este controlat exclusiv de operatorul rețelei fixe utilizate de persoana apelată. Practic, furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe nu au de înfruntat potențiali concurenți, fiind imposibilă apariția unei alte oferte privind serviciile de terminare în propriile lor rețele.

3.3.1.3. Puterea de contracarare a cumpărătorilor

Datorită caracteristicilor pieței serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, analizarea puterii de contracarare a cumpărătorilor devine foarte importantă în contextul evaluării puterii de piață a operatorilor care formează oferta pentru aceste servicii. În absența concurenței actuale și potențiale, singura modalitate de constrângere asupra posibilității pe care o au furnizorii serviciilor de terminare de a crește tarifele peste nivelul competitiv este puterea de negociere a cumpărătorilor.

Puterea de contracarare a unui utilizator se manifestă, de regulă, atunci când sunt îndeplinite una sau mai multe dintre următoarele condiții:

- a) utilizatorul cumpără un volum important din serviciile oferite de furnizor;
- b) utilizatorul poate migra, cu costuri reduse, către surse alternative de achiziționare a serviciilor respective;
- c) utilizatorul ar putea furniza el însuși serviciile respective.

Prin urmare, pe piețele relevante identificate, ANRCTI a analizat măsura în care furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în propriile rețele publice de telefonie dețin suficientă putere de piață pentru a putea crește peste nivelul competitiv, în mod profitabil, tarifele percepute celorlalți operatori, care reprezintă cererea. În condițiile în care se dovedește că furnizorii în cauză dețin putere semnificativă pe piață, atunci se justifică intervenția autorității de reglementare în sensul prevenirii efectelor negative pe care comportamentul acestora le-ar putea avea asupra utilizatorilor la nivelul pieței de gros, precum și asupra consumatorilor.

3.3.1.3.1. Considerații generale cu privire la puterea de contracarare a cumpărătorilor

Puterea de contracarare a utilizatorilor se referă la puterea relativă pe care o poate avea un cumpărător în relațiile sale de negociere cu potențialul vânzător al serviciilor în cauză. În general, puterea de negociere a unui cumpărător poate fi dată de mărime, importanța comercială pe care o are pentru vânzător sau abilitatea sa de a migra către surse alternative de aprovizionare.

Existența puterii de contracarare nu este *per se* suficientă pentru a contrabalansa efectele puterii de piață deținute de un furnizor, ci este important să se evalueze intensitatea cu care aceasta se manifestă. În acest sens, este necesar să se aprecieze dacă puterea de contracarare deținută este suficientă pentru a contracara comportamentul abuziv al unui vânzător pe o piață de monopol. Practic, eficiența puterii de contracarare a utilizatorilor trebuie să indice faptul că furnizorul vânzător nu se poate comporta, într-o măsură apreciabilă, independent față de clienții săi, rezultând astfel ca nu are putere semnificativă pe piață. Puterea de cumpărare și poziția relativă de negociere depind de numeroși factori, gradul de influență pe care un cumpărător îl poate exercita asupra unui vânzător putând fi extrem de variat. Pentru ca puterea de contracarare a unui furnizor, în calitate de cumpărător pe o anumită piață, să se manifeste în mod eficient, aceasta trebuie să fie suficient de puternică pentru a permite obținerea unor rezultate (de exemplu, condiții contractuale rezonabile, tarife care să nu fie excesive, ci la un nivel

determinat pe baze competitive etc.) care să fie asemănătoare cu rezultatele obținute pe o piață competitivă sau chiar să fie superioare acestora.

Analizarea existenței puterii de contracarare a unor furnizori pe piața de terminare a apelurilor trebuie să pornească de la identificarea factorilor determinanți în stabilirea tarifelor de terminare, care ar putea oferi astfel indicii cu privire la un potențial comportament al acestor furnizori.

Astfel, principalii factori care pot determina decizia unui furnizor de a stabili un anumit nivel al tarifelor de terminare sunt următorii: posibilitatea pe care o are furnizorul de a discrimina din punct de vedere al tarifelor practicate ca urmare a unor avantaje concurențiale pe care le deține (de exemplu, numărul de abonați, mărimea și acoperirea rețelei, mărimea furnizorului), diferențele de costuri între operatori, diferențele dintre volumele de trafic realizate, diferențele dintre veniturile obținute din serviciile de terminare, nivelul sensibilității consumatorilor la tarifele cu amănuntul ca urmare a modificării tarifelor de terminare (elasticitatea cererii la modificarea tarifelor).

De asemenea, analizarea puterii de contracarare a utilizatorilor presupune atât cercetarea potențialului existent și a premiselor existente pentru manifestarea puterii de contracarare, cât mai ales măsurarea eficienței mecanismelor prin care cumpărătorii își pot exercita puterea de contracarare, adică stabilirea măsurii în care aceștia ar putea obține rezultatele dorite.

În cazul serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, puterea de contracarare a unui furnizor, în calitate de utilizator, se poate manifesta într-una din următoarele forme:

- refuzul de a negocia și de a încheia un acord de interconectare cu un alt operator sau încetarea furnizării serviciilor de interconectare;
- refuzul de a achiziționa servicii de terminare de la un alt operator, în condițiile în care continuă să furnizeze acestuia servicii de terminare în propria rețea;
- întârzierea/tergiversarea procesului de negociere;
- condiționarea furnizării de servicii de terminare de achiziționarea unor servicii auxiliare;
- refuzul de a plăti total sau parțial tarifele de terminare solicitate de furnizorul care oferă serviciile de terminare;
- creșterea tarifelor de terminare în propria rețea în relația cu un anumit operator;
- creșterea tarifelor cu amănuntul pentru apelurile efectuate de utilizatorii finali către rețeaua operatorului care furnizează serviciile de terminare;
- apelarea la surse alternative, cum ar fi achiziționarea de servicii de interconectare indirectă prin intermediul altui operator.

Fiecare dintre aceste mecanisme de manifestare a puterii de negociere trebuie analizat atât din punct de vedere al probabilității de manifestare (cercetându-se măsura în care este posibil ca un furnizor să adopte un asemenea comportament în viitor), cât și al eficacității, și anume dacă furnizorul care se confruntă cu un asemenea comportament din partea utilizatorilor este determinat să renunțe la practicarea anumitor tarife de terminare excesive.

Din informațiile disponibile la momentul realizării analizei de piață a rezultat că, în majoritatea cazurilor, operatorii alternativi au încheiat acorduri de interconectare cu S.C. Romtelecom S.A. la tarife bazate pe principiul reciprocității. De asemenea, aceștia au încheiat acorduri de interconectare cu alți operatori alternativi, care au un număr mare de utilizatori.

Teoretic, un operator care deține o bază importantă de clienți ar putea fi împiedicat să își utilizeze puterea de piață în scopul practicării unor tarife mari de terminare în condițiile în care ar exista posibilitatea cumpărătorilor de a achiziționa servicii-substitut, cum ar fi serviciile de interconectare indirectă (care presupun achiziționarea „la pachet” de la un singur operator a unui serviciu de tranzit prin intermediul rețelei aceluși operator și a unuia de terminare în rețeaua de destinație a apelului). Cu toate acestea, în România, serviciile de interconectare indirectă nu pot fi considerate un substitut al serviciilor de terminare, având în vedere faptul că, în practică, aproape fără excepție, operatorii alternativi care doresc să opteze pentru o astfel de soluție sunt nevoiți să încheie un contract de interconectare nu numai cu operatorul prin rețeaua căruia se tranzitează apelurile, ci și cu operatorul în rețeaua căruia se termină

apelurile, care, în acest mod, stabilește și încasează în mod direct tarifele pentru serviciile de terminare oferite.

Având în vedere faptul că puterea de contracarare depinde de capacitatea pe care o are un operator care achiziționează servicii de terminare a apelurilor de a negocia, în mod avantajos, tarifele pentru furnizarea acestor servicii, trebuie analizat, în primul rând, în ce măsură poziția de monopol a fiecărui operator în privința terminării apelurilor în rețeaua proprie poate fi contracarată de puterea de cumpărare a cererii și/sau de raportul de forțe rezultat din diferențele de mărime a rețelelor.

Ținând cont de structura pieței de terminare din România din punct de vedere al mărimii rețelelor și al importanței furnizorilor care acționează în acest sector în calitate de cerere și ofertă (în funcție de numărul de abonați, traficul realizat, gradul de integrare pe orizontală), ANRCTI va analiza măsura în care operatorii care achiziționează servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele altor operatori își pot exercita puterea de contracarare în relațiile cu aceștia în următoarele situații:

a) analiza puterii de contracarare pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.;

b) analiza puterii de contracarare pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele furnizorilor alternativi de servicii de telefonie la puncte fixe.

3.3.1.3.2. Analiza puterii de contracarare în relațiile cu S.C. Romtelecom S.A. în ceea ce privește serviciile de terminare a apelurilor în rețeaua acestuia

În această secțiune, ANRCTI va analiza măsura în care există suficientă putere de contracarare din partea operatorilor care achiziționează servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., astfel încât să împiedice acest furnizor să se comporte în mod independent față de clienții, competitorii și consumatorii săi. Așa cum s-a precizat mai sus, puterea de contracarare există atunci când un cumpărător sau un grup de cumpărători ai unui serviciu este suficient de important pentru vânzător astfel încât să influențeze tariful pentru acel serviciu. Puterea de contracarare se poate referi la puterea relativă a unui cumpărător în relațiile sale de negociere cu potențialul vânzător pentru serviciul în cauză. S.C. Romtelecom S.A. este cel mai mare furnizor de servicii de telefonie la puncte fixe la nivel cu amănuntul, iar tarifele pentru serviciile de terminare în rețeaua acestui operator au fost reglementate începând cu anul 2003. Din acest motiv, examinarea comportamentului său de negociere a tarifelor de terminare nu ar putea furniza informații relevante. Cu toate acestea, ANRCTI va cerceta dacă există modalități/instrumente alternative viabile prin intermediul cărora operatorii alternativi ar putea contracara puterea de piață a S.C. Romtelecom S.A., în condițiile în care puterea de negociere a acestuia nu ar fi diminuată de existența unor măsuri de reglementare *ex ante*.

Principalele modalități prin care se poate manifesta puterea de contracarare a furnizorilor alternativi de rețele publice de telefonie fixă sau a operatorilor de rețele publice de telefonie mobilă în relațiile cu S.C. Romtelecom S.A. pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe în rețeaua publică de telefonie a acestui operator sunt:

a) refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor furnizate de S.C. Romtelecom S.A.;

b) creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele;

c) creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

a) *Refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.*

În ceea ce privește opțiunea de a nu cumpăra sau de a refuza achiziționarea unui serviciu, trebuie analizat dacă un operator alternativ al unei rețele de telefonie fixă sau un operator al unei rețele de

telefonie mobilă ar putea refuza achiziționarea serviciilor de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., reprezentând astfel o amenințare reală pentru acesta din urmă.

Trebuie menționat în primul rând că o asemenea amenințare din partea unui operator ar putea prezenta credibilitate în măsura în care efectele sale asupra comportamentului S.C. Romtelecom S.A. ar compensa efectele negative pe care absența interconectării cu rețeaua S.C. Romtelecom S.A. le-ar produce asupra operatorului în cauză. Or, este puțin probabil ca un operator alternativ al unei rețele de telefonie fixă sau un operator al unei rețele de telefonie mobilă să renunțe la interconectarea cu rețeaua operatorului fost monopolist, având în vedere faptul că în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. se originează un volum mult mai mare de trafic decât în oricare altă rețea de telefonie fixă. Decizia unui operator al unei rețele de telefonie fixă sau mobilă de a nu mai oferi servicii de apeluri către abonații S.C. Romtelecom S.A. ar determina o puternică presiune asupra operatorului respectiv din partea propriilor abonați, cărora nu li s-ar mai putea asigura conectivitatea cu majoritatea abonaților la servicii de telefonie la puncte fixe. În special, operatorii alternativi de rețele de telefonie fixă nu ar putea să nu ofere propriilor abonați servicii de apeluri către rețeaua S.C. Romtelecom S.A., având în vedere poziția fostului monopolist pe piața cu amănuntul. Astfel, este mai important pentru operatorii alternativi să poată termina apeluri în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., decât pentru S.C. Romtelecom S.A. să poată termina apeluri în rețelele acestora. De altfel, ANRCTI nu dispune până în prezent de nicio dovadă care să ateste faptul că există operatori care nu ar dori să achiziționeze servicii de interconectare cu rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

În plus, toți operatorii care controlează accesul la utilizatorii finali, independent de puterea lor pe piață, au prin lege obligația generală de negociere a interconectării pentru a asigura conectivitatea între utilizatorii finali și interoperabilitatea serviciilor. Această obligație legală diminuează semnificativ, credibilitatea unei amenințări cu refuzul de a cumpăra servicii de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., astfel că este foarte puțin probabil ca un operator să poată exercita în acest mod constrângeri reale asupra comportamentului S.C. Romtelecom S.A.

În același timp, este puțin probabil ca un operator să fie, în mod individual, destul de important pentru S.C. Romtelecom S.A. astfel încât să-și poată exercita puterea de contracarare în calitate de cumpărător al serviciilor de terminare, fostul monopolist fiind interconectat cu cel mai mare număr de operatori de pe piață. Totodată, niciunul dintre operatorii alternativi nu cumpără un volum suficient de mare de servicii de terminare de la S.C. Romtelecom S.A., astfel încât, prin încetarea cumpărării acestor servicii, să poată influența considerabil comportamentul pe piață al furnizorului fost monopolist, pe când cel mai mare volum de trafic terminat în rețelele operatorilor alternativi provine din rețeaua fostului monopolist.

Prin urmare, refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. nu reprezintă o amenințare pentru poziția deținută de furnizorul fost monopolist pe piața serviciilor de terminare în rețeaua acestuia, astfel încât niciun utilizator al serviciilor de terminare furnizate de S.C. Romtelecom S.A. nu ar fi în măsură să exercite o putere de contracarare suficientă asupra acestuia³³.

b) Creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele

Având în vedere cota de piață de 100% pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în propria rețea, în lipsa reglementării, S.C. Romtelecom S.A. ar putea crește tarifele acestor servicii la un nivel excesiv. Ca răspuns la o asemenea creștere, operatorii alternativi de rețele de telefonie fixă sau operatorii de rețele de telefonie mobilă ar putea aplica tarife mai mari pentru serviciile de terminare în propriile rețele a apelurilor provenite în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. În absența reglementării, precum

³³ Trebuie precizat că problemele cumpărătorilor în raport cu S.C. Romtelecom S.A. se manifestă chiar în condițiile în care în sarcina acestui operator au fost impuse obligații privind furnizarea serviciilor de interconectare, ANRCTI fiind informată cu privire la situații în care încercarea de a bloca sau de a întârzia realizarea interconectării s-a manifestat fie prin propunerea unor clauze contractuale nerezonabile, fie prin tergiversarea negocierilor, fie prin neimplementarea acordurilor de interconectare încheiate.

și a legislației concurenței, o asemenea practică (sau amenințarea cu o asemenea practică) ar putea constitui o măsură eficientă de contracarare a creșterilor de tarife pentru serviciile de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

Mai mult, având în vedere că în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. sunt conectați majoritatea abonaților serviciilor de telefonie la puncte fixe, S.C. Romtelecom S.A. ar putea refuza (în lipsa reglementării) achiziționarea serviciilor de terminare furnizate de alți operatori în urma creșterii tarifelor, fără ca aceștia din urmă să poată refuza, fără efecte directe asupra eficienței economice a activității, cumpărarea serviciilor de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Astfel, refuzul de a achiziționa serviciile de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. ar avea, în primul rând, un impact negativ asupra propriilor abonați, care nu ar mai putea apela abonații S.C. Romtelecom S.A., și, implicit, asupra activității operatorului respectiv, care s-ar putea confrunta chiar cu riscul migrării abonaților respectivi către un alt operator, capabil să ofere nivelul de conectivitate adecvat. De asemenea, comparativ, din punctul de vedere al veniturilor, o creștere a tarifelor percepute pentru serviciile de terminare de către S.C. Romtelecom S.A. ar avea, ca volum, un impact mai ridicat asupra operatorilor alternativi (și implicit asupra abonaților acestora) decât o creștere a tarifelor percepute pentru serviciile de terminare de către furnizorii alternativi asupra veniturilor S.C. Romtelecom S.A.

c) Creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

Puterea de contracarare a furnizorilor alternativi de servicii de telefonie la puncte fixe sau a furnizorilor de servicii de telefonie la puncte mobile se poate manifesta și prin creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul. Această modalitate ar determina creșterea tarifelor datorate de proprii abonați pentru apelurile către rețeaua S.C. Romtelecom S.A., având ca efect imediat scăderea traficului către rețeaua acestuia sau chiar renunțarea la efectuarea unor apeluri către rețeaua S.C. Romtelecom S.A. În aceste condiții, abonații furnizorilor alternativi ar realiza apeluri la tarife ridicate către majoritatea abonaților serviciilor de telefonie la puncte fixe, care sunt conectați în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Ca răspuns la această creștere a tarifelor, abonații vor renunța, cel mai probabil, la serviciile oferite de furnizorul alternativ, achiziționând serviciul oferit de S.C. Romtelecom S.A. sau de un furnizor alternativ la tarife cu amănuntul mai scăzute.

Astfel, creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul ar aduce în primul rând prejudicii propriilor abonați, având un impact negativ, prin pierderea abonaților, asupra furnizorului alternativ. Pe de altă parte, având în vedere că niciun utilizator nu cumpără un volum suficient de ridicat din serviciile de terminare oferite de S.C. Romtelecom S.A., scăderea traficului dinspre anumite rețele către rețeaua fostului monopolist nu ar avea un impact suficient de ridicat asupra veniturilor S.C. Romtelecom S.A., astfel încât să-i modifice în mod semnificativ comportamentul pe piață.

În concluzie, ANRCTI consideră că, în absența reglementărilor, puterea de contracarare care se manifestă pe această piață ar fi insuficientă pentru a determina constrângeri asupra S.C. Romtelecom S.A. astfel încât să împiedice manifestarea unui comportament independent față de clienți, concurenți și utilizatorii finali.

3.3.1.3.3. Analiza puterii de contracarare pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi

În această secțiune se va analiza măsura în care există suficientă putere de contracarare din partea cumpărătorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe față de furnizorii alternativi care oferă asemenea servicii în propriile rețele de telefonie.

S.C. Romtelecom S.A., în calitate de cerere pe aceste piețe, se diferențiază de ceilalți operatori de rețele de telefonie fixă sau mobilă datorită faptului că este cel mai mare cumpărător de servicii de

terminare în rețelele tuturor furnizorilor alternativi, fie pentru propria activitate, pentru a asigura conectivitatea propriilor utilizatori, fie în numele altor operatori, pentru a asigura că traficul care tranzitează rețeaua sa este terminat la puncte fixe în rețelele altor operatori cu care este interconectat.

În mod teoretic, operatorii pot încheia contracte de interconectare directă sau indirectă, utilizând rețeaua unui alt operator pentru tranzit către rețeaua de destinație. În practică, pe baza informațiilor analizate, s-a observat faptul că furnizorii alternativi au încheiat, în majoritate, contracte de interconectare cu rețeaua S.C. Romtelecom S.A. și numai într-o mică măsură unul cu celălalt (fie utilizează servicii de interconectare indirectă prin rețeaua S.C. Romtelecom S.A., fie nu sunt interconectați deloc între ei).

Pornind de la aceste informații, evaluarea puterii de contracarare pe aceste piețe s-a realizat în primul rând pe baza informațiilor obținute din analiza relațiilor contractuale dintre furnizorii alternativi și S.C. Romtelecom S.A., precum și dintre furnizorii alternativi și operatorii de rețele de telefonie mobilă. Ulterior, analiza s-a completat cu informații suplimentare care pot oferi indicii cu privire la manifestarea puterii de contracarare în funcție de puterea relativă de negociere a vânzătorilor și a cumpărătorilor de servicii de terminare. De asemenea, s-a examinat și măsura în care factorii de reglementare pot influența puterea de negociere a furnizorilor pe aceste piețe, conform unei abordări de tip „Greenfield” modificate³⁴.

A) Evaluarea puterii de contracarare pe baza relațiilor contractuale dintre furnizori și a altor informații

Puterea de contracarare a cumpărătorilor pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi se poate manifesta în principal prin:

- a) refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor oferite de furnizorii alternativi;
- b) creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele;
- c) creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețelele furnizorilor alternativi.

a) *Refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare a apelurilor oferite de furnizorii alternativi*

Pe baza datelor de piață disponibile, ANRCTI a analizat comportamentul furnizorilor de servicii de terminare la puncte fixe în ceea ce privește relațiile comerciale cu alți operatori – fie în relațiile cu operatorul fost monopolist, fie cu alți furnizori alternativi, fie în relațiile cu operatorii de rețele de telefonie mobilă.

Majoritatea operatorilor alternativi de rețele publice de telefonie fixă au intrat pe piață în perioada 2003-2004. Aceștia au încheiat acorduri de interconectare directă cu S.C. Romtelecom S.A. și, cu câteva excepții, majoritatea practică tarife de terminare cu acest operator bazate pe principiul reciprocității. Tarifele S.C. Romtelecom S.A. au fost reglementate începând cu anul 2003, iar din anul 2007 acestea sunt orientate pe costuri.

Principala problemă identificată la nivelul acestei piețe apare în primul rând datorită faptului că operatorii vânzători, a căror activitate este integrată pe verticală, controlează anumite resurse de pe piața de gros necesare pentru ceilalți operatori în vederea furnizării de către aceștia a serviciilor pe piața cu amănuntul, și anume serviciile de terminare în propriile rețele. În aceste condiții, există posibilitatea de a utiliza poziția dominantă deținută pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul prin refuzul de a furniza altor operatori accesul la rețeaua proprie.

³⁴ „O abordare de tip Greenfield modificată ia în considerare reglementările care au fost impuse fără legătură cu SMP [puterea semnificativă pe piață, n.n.] și a celor impuse în legătură cu SMP pe piețe care nu intră în componența lanțului valoric supus analizei”, se arată în lucrarea „A Review of certain markets included in the Commission’s Recommendation on Relevant Markets subject to *ex ante* Regulation. An independent report by M. Cave, U. Stumpf, T Valetti, July 2006”.

Această problemă a putut fi sesizată mai ales în ceea ce privește interconectarea cu rețeaua publică de telefonie operată de către S.C. RCS & RDS S.A., care a refuzat în mod sistematic să ofere acces altor operatori la rețeaua proprie prin diferite metode de tergiversare a începerii negocierilor sau prin propunerea unor condiții sau tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor.

Un alt caz de refuz al accesului, prin utilizarea unor pârghii asemănătoare, identificat de către ANRCTI în urma prelucrării răspunsurilor la chestionarul trimis către operatori, este cel al S.C. UPC Romania S.R.L. Astfel, respondenții au precizat că există dificultăți în ceea ce privește încheierea acordurilor de interconectare cu acest furnizor.

În plus, la întrebarea ANRCTI referitoare la diferențele existente între furnizori în ceea ce privește puterea de negociere a condițiilor încheierii unui contract de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, o parte dintre operatorii respondenți au precizat că S.C. UPC Romania S.R.L. refuză furnizarea accesului.

Cele de mai sus susțin afirmația că puterea semnificativă pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie operate de furnizorii alternativi nu poate fi contracarată de puterea pe piață a S.C. Romtelecom S.A. sau a altor furnizori.

De asemenea, ANRCTI a identificat cazuri în care anumiți operatori limitează sfera serviciilor de terminare oferite doar la apelurile originare de la numerele alocate operatorului care solicită aceste servicii. Cel mai frecvent caz este cel legat de terminarea apelurilor internaționale în anumite rețele de pe teritoriul României prin intermediul tranzitului realizat de către un operator român. Un alt caz este cel al operatorilor care beneficiază de acces indirect la rețeaua S.C. Romtelecom S.A., prin selectarea sau preselecția transportatorului, cărora li se refuză terminarea apelurilor originare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Aceasta este o altă modalitate de manifestare a comportamentului independent al anumitor furnizori alternativi, care nu poate fi contracarat de refuzul unui alt operator de a cumpăra servicii de terminare în rețelele acestora.

În ceea ce privește puterea de contracarare a S.C. Romtelecom S.A. sau operatorilor de rețele de telefonie mobilă, trebuie menționat că, în relațiile cu furnizorii alternativi, aceștia au – ca orice operatori care controlează accesul la utilizatorii finali și independent de puterea pe piață pe care o dețin ca urmare a poziției de monopol pe piețele de terminare corespunzătoare rețelelor pe care le operează – obligația de negociere cu bună-credință a interconectării pentru a asigura conectivitatea între utilizatorii finali și interoperabilitatea serviciului. De asemenea, încetarea interconectării ar putea fi descurajată de perspectiva încălcării legislației concurenței. Există situații însă în care S.C. Romtelecom S.A. întârzie negocierea contractelor de interconectare cu operatorii alternativi care intenționează să intre pe piață.

Cu toate acestea, nici S.C. Romtelecom S.A. și nici operatorii de rețele de telefonie mobilă nu ar avea niciun stimulent economic pentru a înceta achiziționarea de servicii de terminare de la operatorii alternativi. Dacă, totuși, cei dintâi ar decide să nu mai achiziționeze servicii de terminare de la operatorii alternativi, ar însemna ca abonații lor să nu mai poată apela abonații operatorilor alternativi. Având în vedere că unii furnizori alternativi au acumulat deja o masă importantă de clienți, întreruperea interconectării ar avea ca efect nemulțumirea abonaților proprii ai operatorilor care ar recurge la asemenea practici. Alternativa la îndemâna abonaților acestora ar fi utilizarea serviciilor unui furnizor alternativ prin intermediul procedurii de selectare/preselectare a transportatorului pentru inițierea de apeluri către abonații operatorilor alternativi interconectați direct sau indirect cu operatorii respectivi, ceea ce ar reprezenta un dezavantaj pentru S.C. Romtelecom S.A.

De asemenea, ținând cont de poziția sa pe piețele cu amănuntul de servicii de telefonie fixă, în cazul în care un operator alternativ ar crește tariful de terminare în propria rețea peste un nivel acceptat, S.C. Romtelecom S.A. poate aplica tarife mai mari pentru apelurile către rețeaua respectivului operator alternativ. În absența reglementării, o asemenea practică, sau amenințarea cu o asemenea practică, ar putea acționa ca o măsură de contracarare eficientă pentru a recupera creșterile de tarife ale operatorilor alternativi pentru serviciile de terminare. Această opțiune de care dispune operatorul fost monopolist, de a crește tarifele de la nivelul pieței cu amănuntul independent de concurență și de abonații proprii, este

limitată însă de măsurile de control tarifar impuse de ANRCTI pe piețele cu amănuntul și de legislația din domeniul concurenței cu privire la interzicerea abuzului de poziție dominantă.

Prin urmare, ANRCTI consideră că puterea de contracarare a S.C. Romtelecom S.A., precum și a furnizorilor de rețele de telefonie mobilă nu este suficientă pentru a contracara puterea de piață deținută de fiecare furnizor alternativ care controlează accesul la proprii abonați.

În ceea ce privește puterea de contracarare pe care o pot exercita furnizorii alternativi pentru a limita puterea de piață a altor furnizori alternativi, deși există foarte puține contracte de interconectare directă între furnizorii alternativi, ANRCTI consideră că un furnizor alternativ care achiziționează direct servicii de terminare de la un alt furnizor alternativ nu este în măsură să exercite putere de contracarare în relațiile cu acesta. Refuzul de a achiziționa servicii de terminare și, implicit, de a oferi servicii de apeluri abonaților proprii către abonații unui alt furnizor alternativ se va reflecta asupra abonaților proprii, și nu asupra abonaților celui care furnizează servicii de terminare (aceasta deoarece un furnizor care nu reușește să asigure conectivitatea între utilizatorii săi și cei ai altor furnizori poate pierde clienți și, în consecință, va fi mai puțin competitiv).

În sprijinul celor de mai sus sunt și informațiile rezultate din relațiile de negociere dintre furnizori, Autoritatea constatând că furnizorii alternativi de servicii de telefonie la puncte fixe, indiferent de cota deținută la nivelul pieței cu amănuntul sau de momentul intrării pe piață, și-au putut exercita puterea de piață atât față de furnizorii de mici dimensiuni sau față de cei nou intrați pe piață, cât și față de furnizorii de mari dimensiuni.

b) Creșterea tarifelor de terminare în propriile rețele

În ceea ce privește tarifele, a căror negociere reprezintă principala problemă pe aceste piețe, analiza informațiilor disponibile a evidențiat faptul că operatorii alternativi care nu practică tarife de terminare reglementate au un comportament discriminatoriu în ceea ce privește politicile tarifare aplicate atât în relațiile comerciale cu alți furnizori alternativi, cât și în relațiile comerciale cu furnizori identificați ca având putere semnificativă pe alte piețe relevante (furnizorul fost monopolist, furnizorii de servicii de telefonie la puncte mobile), iar tarifele practicate sunt în unele cazuri excesive, semnificativ mai mari decât cele practicate de S.C. Romtelecom S.A. Figura nr. 10 arată evoluția tarifelor S.C. Romtelecom S.A. în perioada 2005-2007, ca efect al aplicării măsurilor de control al tarifelor impuse de ANRCTI, iar tarifele medii de interconectare practicate de 26 de furnizori alternativi la data de 31 decembrie 2007 sunt prezentate în Figura nr. 11.

Analiza istorică a nivelurilor tarifelor percepute de furnizorii alternativi evidențiază, cu anumite excepții, o anumită stabilitate în timp a acestora din momentul în care furnizorii respectivi au intrat pe piață. Majoritatea furnizorilor practică tarife reciproce cu S.C. Romtelecom S.A., cu excepția furnizorilor S.C. Net-Connect Internet S.R.L., S.C. Orange România S.A., S.C. RCS & RDS S.A., S.C. UPC Romania S.R.L. și S.C. Vodafone Romania S.A. (pentru terminarea la puncte fixe), ale căror tarife de terminare au valori peste medie. O parte din furnizorii de mici dimensiuni practică sistemul „bill and keep”, în special dacă aparțin aceluiași grup de societăți. De asemenea, furnizorii alternativi practică tarife discriminatorii fie prin stabilirea unor tarife inițiale diferite, fie prin aplicarea unor politici de reduceri diferite, tarifele variind între 0,5 – 5,96 eurocenți/minut.

Fig. nr. 10 Evoluția tarifelor practicate de S.C. Romtelecom S.A. în perioada 2005-2007

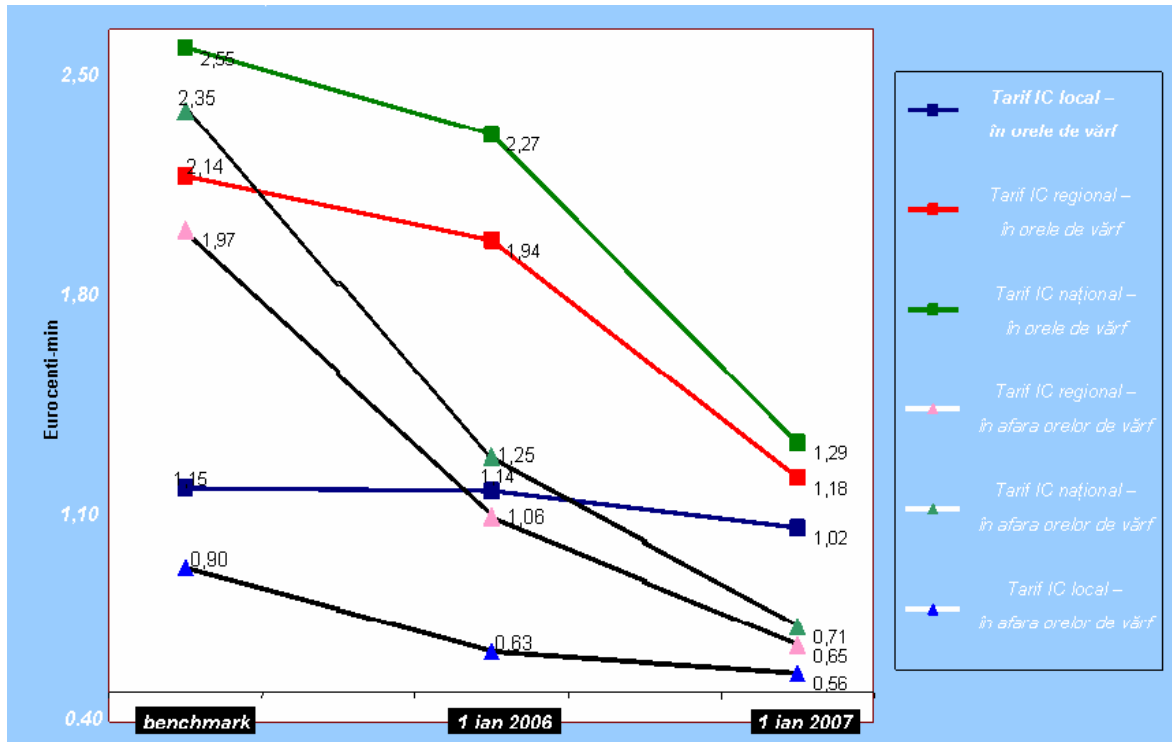
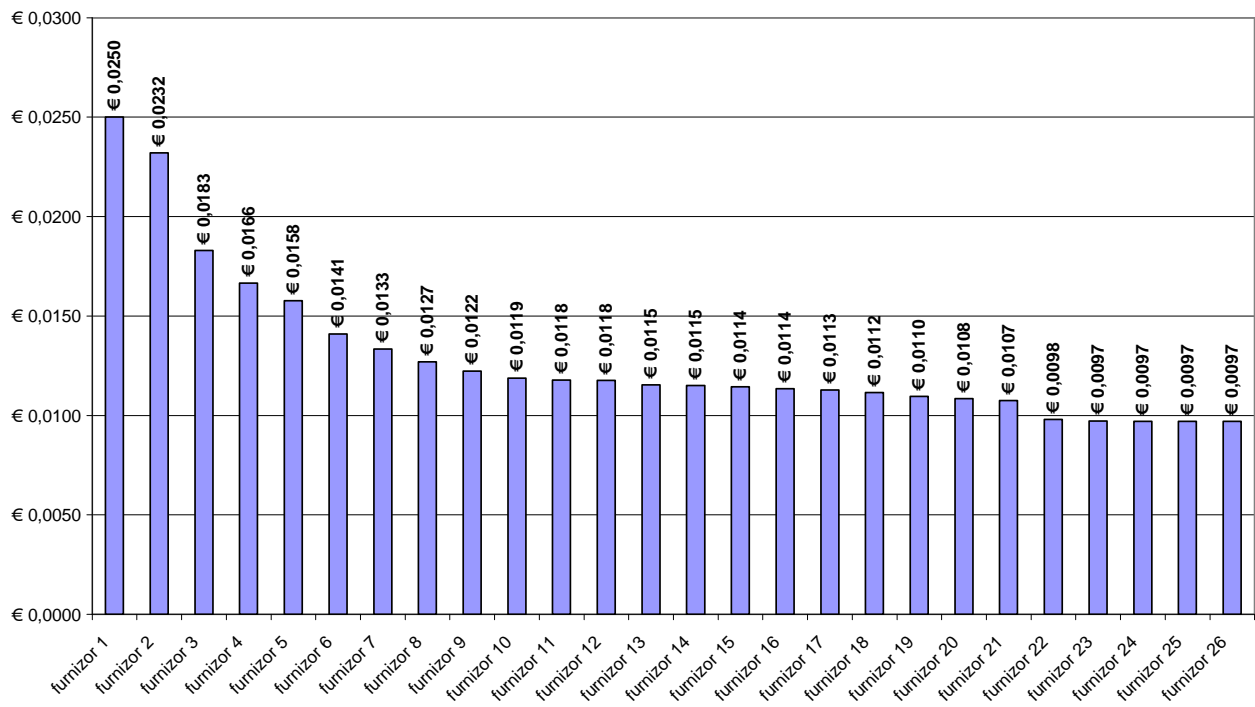

Fig. nr. 11 Tarifele medii de interconectare practicate de furnizorii alternativi la data de 31 decembrie 2007

Tarifele de terminare constituie una din principalele componente de cost ale tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către altă rețea, operatorii având astfel motive să practice tarife excesive pentru serviciile de terminare în rețeaua proprie nu numai în vederea creșterii propriei rentabilități, dar și pentru a mări în mod artificial costurile operatorilor concurenți în vederea creării unui dezavantaj concurențial la nivelul pieței cu amănuntul.

Analiza datelor istorice a reliefat că unii operatori alternativi au menținut tarife de terminare în rețeaua proprie peste nivelul reglementat al tarifelor S.C. Romtelecom S.A., ceea ce oferă indicii cu privire la faptul că operatorii alternativi sunt capabili să-și manifeste puterea pe piață, fără a putea fi contracarată, chiar în cazul negocierilor purtate cu operatorul fost monopolist. Din informațiile disponibile a rezultat că, la data de 31 decembrie 2007, existau cinci furnizori de servicii de telefonie la puncte fixe (S.C. Net-Connect Internet S.R.L., S.C. Orange România S.A., S.C. RCS & RDS S.A., S.C. UPC Romania S.R.L. și S.C. Vodafone Romania S.A.) care au refuzat să accepte tarife simetrice cu S.C. Romtelecom S.A. În cazul celor cinci operatori menționați, ANRCTI consideră că există suficiente dovezi că S.C. Romtelecom S.A. nu dispune de suficientă putere de contracarare astfel încât să poată exercita presiune asupra tarifelor de terminare ale acestora, iar creșterea propriilor tarife de terminare nu se poate realiza peste nivelul reglementat, operatorului fiindu-i astfel imposibil să răspundă printr-o creștere a propriilor tarife de terminare. De asemenea, există premisele ca acești operatori să-și păstreze puterea de piață în orizontul de timp al analizei, ceea ce le oferă posibilitatea de a negocia tarife cel puțin la fel de mari ca tarifele actuale (cu excepția S.C. RCS & RDS S.A., ale cărui tarife sunt reglementate din luna august 2007), având în vedere că numărul de clienți în rețelele pe care le operează este în creștere.

În ceea ce privește nivelul tarifelor de interconectare practicate de ceilalți operatori alternativi, acestea sunt în general mai mari cu până la 514% față de tariful mediu de interconectare la nivel regional³⁵ al S.C. Romtelecom S.A., rezultat din modelul LRIC. Există însă și situații în care nivelul tarifului de interconectare este mai mic decât tariful de interconectare la nivelul regional al S.C. Romtelecom S.A., de 0,97 eurocenți/minut. Practic, tarifele variază semnificativ chiar în cazul contractelor încheiate de același operator cu diverși operatori alternativi, ceea ce evidențiază faptul că există putere semnificativă care nu poate fi contracarată de alți furnizori.

De asemenea, diferențe semnificative se înregistrează și în cazul tarifelor de terminare practicate de furnizorii alternativi de rețele publice de telefonie fixă în relațiile cu furnizorii de rețele publice de telefonie mobilă. Astfel, toți cei 35 de furnizori alternativi de rețele publice de telefonie fixă practică în relațiile cu operatorii de rețele publice de telefonie mobilă tarife mai mari decât în relațiile cu ceilalți furnizori alternativi, acestea variind între 1,12 și 5,96 eurocenți/minut.

În cazul serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua S.C. Vodafone Romania S.A., oferite pe piață începând cu anul 2007, din informațiile analizate de Autoritate rezultă că acest operator practică tarife discriminatorii și mai mari în comparație cu tarifele practicate de ceilalți furnizori (2,5 – 3 eurocenți/minut). De asemenea, având în vedere masa mare de clienți potențiali pe care îi poate câștiga în viitor și poziția acestui furnizor pe piața serviciilor de telefonie la puncte mobile, ANRCTI este de părere că există premisele ca S.C. Vodafone Romania S.A. să-și mențină acest comportament pe piață în orizontul de timp supus analizei, fără a putea fi contracarat de ceilalți furnizori alternativi.

c) Creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către rețelele furnizorilor alternativi

Puterea de contracarare a S.C. Romtelecom S.A. sau a furnizorilor de servicii de telefonie la puncte mobile în relația cu un furnizor alternativ care oferă servicii de terminare în propria rețea se poate manifesta și prin creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul. Această modalitate determină creșterea

³⁵ Comparația a fost realizată pe baza tarifului de interconectare la nivel regional al S.C. Romtelecom S.A. deoarece rețelele operatorilor alternativi sunt structurate pe un singur nivel ierarhic, în timp ce rețeaua S.C. Romtelecom S.A. este structurată pe trei niveluri ierarhice.

tarifelor datorate de abonații proprii ai acestora pentru apelurile către rețeaua furnizorului alternativ respectiv, având ca efect imediat scăderea traficului către rețeaua acestuia sau chiar renunțarea la efectuarea unor apeluri către rețeaua respectivă. Cu toate acestea, în practică, ANRCTI a constatat că, deși sunt situații în care tarifele cu amănuntul practicate de S.C. Romtelecom S.A. sau de furnizorii de servicii de telefonie la puncte mobile diferă în funcție de rețelele fixe către care se inițiază apelul, această situație nu a împiedicat ca anumiți operatori alternativi să aplice tarife excesive de terminare. Mai mult, cu cât furnizorii alternativi în cauză dețin o masă mai mare de clienți, cu atât creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul de către S.C. Romtelecom S.A sau de furnizorii de servicii de telefonie la puncte mobile aduce în primul rând prejudicii abonaților proprii, aceștia fiind constrânși în cele din urmă să reducă tarifele cu amănuntul către rețelele furnizorilor alternativi.

În consecință, creșterea tarifelor cu amănuntul și scăderea traficului dinspre rețeaua furnizorului fost monopolist sau dinspre rețelele mobile de telefonie către rețelele furnizorilor alternativi care ar aplica tarife de terminare excesive nu ar avea un impact suficient de ridicat asupra acestora din urmă astfel încât să le modifice în mod semnificativ comportamentul pe piață, neputând genera efecte de contracarare.

II) Implicațiile cadrului de reglementare asupra manifestării puterii de contracarare

a) Obligațiile impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. și S.C. RCS & RDS S.A.

În prezent, datorită obligațiilor impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. în legătură cu interconectarea rețelei pe care o operează, respectiv obligații de transparență, de nediscriminare, de evidență contabilă separată, de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, precum și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, operatorul fost monopolist nu este în măsură să practice tarife mai avantajoase sau tarife discriminatorii în relațiile cu operatorii alternativi de rețele publice de telefonie fixă. Mai mult, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a achiziționa serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe oferite de operatorii alternativi la tarife cel puțin egale cu cele bazate pe principiul reciprocității. Prin urmare, puterea sa de contracarare este limitată de obligațiile impuse.

De asemenea, în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. au fost impuse obligațiile de transparență, de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, precum și de control al tarifelor. Astfel, S.C. RCS & RDS S.A. nu poate percepe furnizorilor alternativi tarife mai mari decât cele reglementate, și, astfel, nu poate crește tarifele de terminare ca răspuns la o creștere a altui operator, fiind în același timp obligat să furnizeze servicii de terminare a apelurilor în propria rețea.

b) Analiza puterii de contracarare a furnizorilor ca urmare a posibilității de a se adresa ANRCTI în ceea ce privește soluționarea litigiilor

Pentru evaluarea eficienței puterii de contracarare în relațiile dintre furnizori, ANRCTI a analizat și măsura în care existența posibilității acestora de a se adresa Autorității³⁶ în cazul apariției unor

³⁶ În situația apariției unui litigiu între furnizorii de rețele sau de servicii de comunicații electronice în legătură cu obligațiile impuse acestora în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2002 sau al legislației speciale din domeniul comunicațiilor electronice, partea interesată poate sesiza ANRCTI în vederea soluționării litigiului. Potrivit dispozițiilor art. 4 alin. (1) lit. i) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 134/2006 privind înființarea Autorității Naționale pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației, una dintre funcțiile ANRCTI este cea de organ de decizie în soluționarea litigiilor dintre furnizorii de rețele și de servicii în domeniul comunicațiilor electronice, în scopul asigurării liberei concurențe și al protecției intereselor utilizatorilor pe piețele acestor servicii, iar, potrivit dispozițiilor art. 36 alin. (1) și (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 privind cadrul general de reglementare a comunicațiilor, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 591/2002, cu modificările și completările ulterioare, "Art. 36. – (1) În situația apariției unui litigiu între furnizori de rețele sau de servicii de comunicații electronice în legătură cu obligațiile impuse acestora prin dispozițiile prezentei ordonanțe de urgență sau ale legislației speciale în domeniul comunicațiilor electronice sau de către ANRCTI în conformitate cu aceste dispoziții, partea interesată poate sesiza ANRCTI în vederea soluționării litigiului sau poate introduce o cerere de chemare în judecată la instanța competentă. ANRCTI soluționează litigiul în termen de 4 luni de la data sesizării, în afara situațiilor excepționale, în care un termen mai lung este necesar pentru buna soluționare a cazului.[...] (4) Decizia

neînțelegeri în relațiile de negociere privind serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, ca urmare a modificării tarifelor sau a impunerii unor tarife excesive în raport cu costurile de către unul dintre operatori, poate crea constrângeri asupra comportamentului unui furnizor în sensul renunțării la asemenea practici.

În primul rând, trebuie menționat faptul că ANRCTI are calitatea de organ administrativ-jurisdicțional specializat în soluționarea litigiilor din domeniul comunicațiilor electronice, iar competența sa materială este limitată la soluționarea litigiilor în legătură cu obligațiile impuse furnizorilor prin dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2002 sau ale legislației speciale în domeniul comunicațiilor electronice ori de către ANRCTI în conformitate cu aceste dispoziții. În consecință, în cazul în care un litigiu este ocazionat de încălcarea de către un furnizor a altor obligații, fără să se încalce și obligații specifice³⁷ prevăzute de legislația din domeniul comunicațiilor electronice, litigiul nu este de competența ANRCTI și urmează a fi soluționat potrivit normelor de drept comun, în acest sens fiind și practica Autorității.

Pe de altă parte, art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 constituie o excepție de la regula generală conform căreia obligații specifice în ceea ce privește accesul și interconectarea pot fi impuse doar operatorilor cu putere semnificativă, în conformitate cu prevederile art. 8 din același act normativ și ale Capitolului V – „Reguli aplicabile furnizorilor de rețele și servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață” din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002.

Potrivit prevederilor art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, în calitatea sa de autoritate de reglementare, în vederea asigurării unui mediu concurențial, ANRCTI are atribuția generală de a lua toate măsurile necesare în vederea realizării accesului și interconectării în condiții adecvate, cu respectarea principiilor eficienței economice, promovării concurenței și maximizării beneficiului utilizatorului final, putând stabili în acest caz și condițiile în care se realizează interconectarea sau accesul.

În aplicarea prevederilor legale menționate mai sus, ANRCTI poate impune obligații în sarcina operatorilor care controlează accesul la utilizatorii finali, inclusiv, acolo unde este cazul, obligația de a asigura interconectarea rețelelor acestora, dacă impunerea acestor obligații este necesară pentru asigurarea conectivității între utilizatorii finali. Obligațiile astfel impuse trebuie să fie obiective, transparente, proporționale și nediscriminatorii.

Căile procedurale prin care ANRCTI poate lua aceste măsuri sunt stabilite de prevederile art. 5 alin. (5), astfel: fie din proprie inițiativă sau la cererea unui furnizor, cu respectarea procedurilor prevăzute la art. 34¹ și 50 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 (consultare europeană și consultare publică națională), fie, în cazul în care în urma negocierilor dintre furnizori nu se poate ajunge la încheierea unui acord, la cererea oricăreia dintre părțile implicate, cu respectarea procedurii prevăzute la art. 36 din același act normativ (procedura de soluționare a litigiilor).

Așadar, din coroborarea dispozițiilor art. 5 alin. (5) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 și ale art. 36 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, rezultă că, în cazul în care ANRCTI este investită cu soluționarea unui litigiu în materia accesului și interconectării, competența ei materială este stabilită de prevederile art. 36, astfel cum au fost prezentate mai sus. Prin urmare, în cadrul soluționării unui astfel de litigiu, autoritatea de reglementare nu poate impune obligații noi, ci este abilitată să

emisă de președintele ANRCTI, în condițiile prezentului articol, constituie act administrativ-jurisdicțional, putând fi atacată în contencios administrativ [...].”

³⁷ Obligațiile specifice prevăzute de legislația din domeniul comunicațiilor electronice sunt acelea impuse fie direct, prin dispozițiile legislației primare (Ordonanța de urgență a Guvernului nr.79/2002 și celelalte acte normative din domeniul comunicațiilor electronice), fie indirect, prin dispozițiile legislației secundare elaborate de către ANRCTI. În ceea ce privește acest din urmă caz, ca regulă, ANRCTI poate impune obligații în sarcina furnizorilor numai după parcurgerea obligatorie a următoarelor etape:

- a) identificarea piețelor relevante (de gros sau cu amănuntul), în conformitate cu prevederile Recomandării CE;
- b) desemnarea pe piețele unde nu există concurență efectivă a furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe, potrivit prevederilor Instrucțiunilor CE;
- c) impunerea, în sarcina furnizorilor desemnați cu putere semnificativă pe piață, a uneia sau mai multora dintre obligațiile prevăzute la art.9-13 din Ordonanța Guvernului nr.34/2002, respectiv la art.15, 16 și 18 din Legea nr.304/2003, în cazul piețelor cu amănuntul.

stabilească exclusiv acele condiții în legătură cu obligații de drept public impuse anterior în una din cele două modalități arătate mai sus.

De asemenea, atât în situația în care intenționează să impună obligații în sarcina furnizorilor desemnați cu putere semnificativă pe piață în conformitate cu prevederile art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 și ale Capitolului V din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002, respectiv a furnizorilor care controlează accesul la utilizatorii finali, în conformitate cu prevederile art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI are obligația de a parcurge procedurile stabilite la art. 34¹ și 50 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002. Având în vedere că, potrivit prevederilor art. 50, deciziile de soluționare a litigiilor sunt exceptate de la procedura de consultare publică și, pe cale de consecință, și de la procedura notificării Comisiei Europene și a celorlalte autorități de reglementare din statele membre, rezultă că autoritatea de reglementare nu poate impune obligații noi în cadrul procedurii de soluționare a litigiilor.

Astfel, în ceea ce privește sesizările furnizorilor care au solicitat luarea de către ANRCTI, în cadrul procedurii de soluționare a litigiilor, a unor măsuri în temeiul dispozițiilor art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 ce constau în impunerea unor obligații noi în sarcina unor furnizori, acestea au fost respinse, mecanismul de soluționare a litigiilor neputând înlocui procedurile legale de impunere a obligațiilor în conformitate cu cadrul de reglementare.

În al doilea rând, aplicarea unor măsuri de reglementare ca urmare a soluționării unor litigii între furnizori nu ar fi în măsură să asigure un cadru legal sigur și predictibil în ceea ce privește funcționarea pieței, ar rezolva numai problemele de piață apărute în relația dintre cele două părți aflate în litigiu, dar nu și potențialele probleme față de toți furnizorii de pe piață, și nu ar putea preveni folosirea puterii de piață a furnizorului pe piețele adiacente sau din aval, având efecte negative indirecte asupra consumatorilor (de exemplu, prin practicarea unor tarife cu amănuntul care vor reflecta tarifele de terminare excesive). Astfel, deciziile de soluționare a litigiilor sunt opozabile doar părților din litigiu, iar orice obligații impuse în cadrul unui litigiu se vor aplica doar în relația dintre aceste părți. O obligație impusă unui operator cu privire la nivelul tarifelor în relația cu cealaltă parte la litigiu nu-l va împiedica pe acesta să stabilească tarife mult mai mari în relațiile cu alți operatori. Totodată, faptul că un operator se adresează autorității de reglementare pentru a-l obliga pe un alt operator să furnizeze servicii de interconectare nu constituie un motiv suficient pentru acesta de a nu negocia cu bună-credință interconectarea în alte cazuri.

De asemenea, în cadrul litigiilor, Autoritatea trebuie să respecte solicitările reclamantului, conform principiului disponibilității. Potrivit acestui principiu, consacrat de prevederile art. 129 alin. (6) din Codul de procedură civilă, cadrul procesual și limitele cererii sunt determinate de reclamant, instanța având obligația de a se pronunța numai cu privire la ceea ce s-a cerut, neputând da altceva decât s-a cerut (*extra petita*) sau mai mult decât s-a cerut (*plus petita*). Astfel, chiar în cazul în care ar lua anumite măsuri în cadrul procedurii de soluționare a litigiilor, ANRCTI nu ar putea stabili alte condiții decât cele solicitate de reclamant, care în unele cazuri sunt ineficiente sau inechitabile.

În concluzie, ANRCTI consideră că procedurile de soluționare a litigiilor nu reprezintă un substitut pentru impunerea de măsuri de reglementarea *ex ante* în sarcina furnizorilor de servicii de terminare identificați ca având putere semnificativă de piață, nefiind în măsură să atenueze puterea de piață pe care o poate avea un anumit furnizor în relațiile cu furnizorii care reprezintă cererea.

3.3.1.3.4. Concluzii cu privire la puterea de contracarare pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua publică de telefonie a S.C. Romtelecom S.A. și, respectiv, în rețelele publice de telefonie ale furnizorilor alternativi.

Pe baza considerentelor prezentate mai sus, ANRCTI consideră că nu există dovezi care să susțină că există furnizori care pot exercita suficientă putere de contracarare asupra puterii de piață a S.C.

Romtelecom S.A. sau a celorlalți furnizori alternativi, astfel încât aceștia să nu acționeze într-o măsură apreciabilă în mod independent față de clienți, concurenți și utilizatorii finali.

3.3.1.4. Concluzii cu privire la identificarea potențialilor furnizori cu putere semnificativă pe piețele serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie

Pe baza factorilor analizați (cota de piață mai mare de 50% și stabilitatea acesteia în timp, existența unor bariere ridicate la intrarea pe piață datorită costurilor mari înregistrate pentru construirea și dezvoltarea unei rețele de acces, precum și a perioadei îndelungate necesare punerii în funcțiune a unei astfel de rețele, controlul asupra rețelei de acces la utilizatorii finali, greu de duplicat, absența sau puterea de contracarare scăzută a utilizatorilor), **următorii furnizori** care operează rețele publice de acces în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe, gestionează calitatea serviciilor de telefonie oferite utilizatorilor finali, utilizează numere geografice sau numere independente de locație pentru servicii de telefonie furnizate la puncte fixe din Planul național de numerotație alocate de ANRCTI, au încheiat contracte de interconectare cu alți operatori în vederea terminării apelurilor la puncte fixe și erau operaționali la data de 31 decembrie 2007 pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la puncte fixe, **au putere semnificativă pe piața relevantă a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie:**

1. Societatea Comercială „Adisam Telecom” – S.A.
2. Societatea Comercială „Advanced Business Solutions International” – S.R.L.
3. Societatea Comercială „Aietes Telecom Galați Filiala Tulcea” – S.R.L.
4. Societatea Comercială „Atlas Telecom Network Romania” – S.R.L.
5. Societatea Comercială „BP Office & Service” – S.R.L.
6. Societatea Comercială „Canal S” – S.R.L.
7. Societatea Comercială „Combridge” – S.R.L.
8. Societatea Comercială „Connet-Ro” – S.R.L.
9. Societatea Comercială „Datek Telecom” – S.R.L.
10. Societatea Comercială „Dial Telecom” – S.R.L.
11. Societatea Comercială „Digicom Systems” – S.R.L.
12. Societatea Comercială „Euroweb România” – S.A.
13. Societatea Comercială „Globtel Internet” – S.R.L.
14. Societatea Comercială „GTS Telecom” – S.R.L.
15. Societatea Comercială „Idilis” – S.A.
16. Societatea Comercială „Ines Group” – S.R.L.
17. Societatea Comercială „Intersat” – S.R.L.
18. Societatea Comercială „Media Sat” – S.R.L.
19. Societatea Comercială „Netmaster Communications” – S.R.L.
20. Societatea Comercială „Net-Connect Internet” – S.R.L.
21. Societatea Comercială „Netpoint” – S.R.L.
22. Societatea Comercială „Nevi Telecom” – S.R.L.
23. Societatea Comercială „Nxtel Solutions” – S.R.L.
24. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.
25. Societatea Comercială „Parlatel” – S.R.L.
26. Societatea Comercială „Plug IT International” – S.R.L.
27. Societatea Națională de Radiocomunicații – S.A.
28. Societatea Comercială „Rartel” – S.A.
29. Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A.

30. Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.
31. Societatea Comercială „Telcor Communications” – S.R.L.
32. Societatea Comercială „Thomas Hook Communications România” – S.R.L.
33. Societatea Comercială „Total Telecom” – S.R.L.
34. Societatea Comercială „Trans Tel Services” – S.R.L.
35. Societatea Comercială „UPC Romania” – S.R.L.
36. Societatea Comercială „Vip Net” – S.R.L.
37. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.
38. Societatea Comercială „Voxility” – S.R.L.

3.3.2. Piața serviciilor de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

În prezent, S.C. Romtelecom S.A. este singurul furnizor care oferă servicii de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112, barierele legale existente la intrarea pe piață făcând imposibilă furnizarea acestor servicii de către alți operatori. De asemenea, exercitarea puterii de contracarare a operatorilor prin refuzul de a cumpăra sau amânarea cumpărării serviciilor de terminare, ori prin creșterea tarifelor pe piața cu amănuntul pentru apelurile către numărul unic pentru apeluri de urgență 112, nu este posibilă datorită obligației operatorilor rețelelor publice de telefonie fixă și mobilă de a asigura acces gratuit la acest număr și de a ruta apelurile abonaților proprii la numărul unic de urgență 112 prin rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

Astfel, în conformitate cu dispozițiile art. 4 din Ordinul ministrului comunicațiilor și tehnologiei informației nr. 112/2005, *„Operatorii rețelelor publice de telefonie fixă și mobilă vor lua măsuri de rutare a apelurilor abonaților proprii la numărul unic de urgență 112 prin rețeaua Romtelecom.”* Potrivit acestor dispoziții, singurul operator care poate termina în prezent apeluri la numărul unic pentru apeluri de urgență este S.C. Romtelecom S.A.

Pe de altă parte, potrivit dispozițiilor art. 24 alin. (1) din Legea nr. 304/2003, *„Utilizatorii finali ai serviciilor de telefonie destinate publicului, inclusiv utilizatorii telefoanelor publice cu plată, au dreptul de a efectua în mod gratuit, indiferent de tipul rețelei sau al echipamentului terminal utilizat, apeluri către numărul unic pentru apeluri de urgență 112”,* iar potrivit prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 18/2002 privind funcționarea Sistemului național unic pentru apeluri de urgență, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 398/2002, cu modificările ulterioare, operatorii de rețele publice fixe și mobile au obligația de a asigura primirea și retransmiterea apelurilor de urgență de la toate echipamentele terminale pe care le operează. Prin urmare, aceștia au obligația legală de a transmite apelurile către numărul unic de apeluri de urgență, implicit către rețeaua S.C. Romtelecom S.A., neputând refuza cumpărarea serviciilor de terminare la numărul unic pentru apeluri de urgență de la S.C. Romtelecom S.A., fără a-și asuma riscul de a fi sancționați conform prevederilor legale în vigoare.

În consecință, ANRCTI propune desemnarea S.C. Romtelecom S.A. ca având putere semnificativă pe această piață.

CAPITOLUL IV.

Impunerea obligațiilor specifice în sarcina operatorilor cu putere semnificativă pe piețele relevante identificate

4.1. Cadrul legal

Potrivit prevederilor art. 8 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, „*Dacă, în urma unei analize de piață realizate în conformitate cu prevederile cap. V din Ordonanța-cadru, un operator este desemnat ca având putere semnificativă pe o piață relevantă, autoritatea de reglementare va impune acestuia, în mod corespunzător, una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la art. 9-13.*” Prin urmare, ANRCTI trebuie să impună cel puțin una din obligațiile prevăzute la art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 în sarcina furnizorilor desemnați cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor.

În conformitate cu art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, obligațiile care pot fi impuse de către ANRCTI furnizorilor cu putere semnificativă pe piețele de gros pentru serviciile de terminare la puncte fixe a apelurilor sunt:

- **obligația de transparență** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 9). Această obligație poate viza aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare a serviciilor, informațiile contabile și tarifele practicate. De asemenea, în cazul în care unui furnizor i s-a impus obligația de nediscriminare, ANRCTI poate impune aceluși furnizor obligația de a publica o ofertă de referință;

- **obligația de nediscriminare** în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice, prin care să se asigure că furnizorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor (art. 10);

- **obligația de evidență contabilă separată**, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice (art. 11). Autoritatea de reglementare poate impune unui furnizor integrat pe verticală să urmărească distinct în evidența corespunzătoare tarifele la vânzarea de gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura îndeplinirea obligației de nediscriminare. De asemenea, pentru a facilita verificarea îndeplinirii obligațiilor de transparență și de nediscriminare autoritatea de reglementare poate să impună furnizorilor obligația de a furniza, la cerere, înregistrări contabile, inclusiv date provenind de la terți privitoare la venituri. În scopul promovării unei piețe deschise și concurențiale autoritatea de reglementare poate publica informațiile contabile obținute, în condițiile legii;

- **obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate** (art. 12). Obligația de acces poate viza: acordarea către un terț a dreptului de acces la elemente specifice ale rețelei sau la infrastructura asociată, inclusiv a accesului necondiționat la bucla locală; negocierea, cu bună-credință, cu orice terț care solicită accesul; neretragerea dreptului de acces deja acordat; furnizarea către terți a anumitor servicii, prin vânzarea de gros a acestora, în vederea revânzării; acordarea accesului liber la interfețele tehnice, protocoalele sau alte tehnologii esențiale care sunt indispensabile pentru interoperabilitatea serviciilor, inclusiv a serviciilor de rețele virtuale; furnizarea colocării sau a altor forme de utilizare partajată a spațiilor ori echipamentelor, inclusiv a conductelor, clădirilor și pilonilor; furnizarea unor servicii determinate, necesare pentru asigurarea interoperabilității serviciilor destinate utilizatorilor finali, inclusiv a resurselor destinate serviciilor de rețele inteligente sau a serviciului de roaming în rețelele mobile; acordarea accesului la sistemele de asistență operațională sau

la alte sisteme software similare, necesare pentru asigurarea unei concurențe loiale în furnizarea serviciilor; interconectarea rețelelor sau a elementelor rețelelor;

- **obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor, inclusiv obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și privind evidența contabilă**, pentru furnizarea anumitor forme de acces sau de interconectare (art. 13).

4.2. Obligațiile impuse anterior în sarcina operatorilor cu putere semnificativă

4.2.1. Obligațiile impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

Pe baza Regulamentului privind identificarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice și a Regulamentului privind efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață, ANRCTI a desemnat în anul 2002 S.C. Romtelecom S.A. ca având putere semnificativă pe piața accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului apelurilor.

În vederea asigurării interoperabilității rețelelor și serviciilor de comunicații electronice, pe baza principiilor eficienței economice, promovării concurenței și maximizării beneficiilor utilizatorilor finali, prin Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, au fost impuse S.C. Romtelecom S.A. obligații în legătură cu interconectarea rețelei pe care o operează, respectiv obligații de transparență, de nediscriminare, de evidență contabilă separată, de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, precum și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri.

În vederea respectării **obligației de transparență**, S.C. Romtelecom S.A. trebuie să publice pe pagina sa de internet și să pună la dispoziția oricărui solicitant o *Ofertă de Referință pentru Interconectare (ORI)*, care să cuprindă cel puțin setul minim de servicii de interconectare prevăzut în Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, împreună cu condițiile, inclusiv referitoare la tarife, în care aceste servicii vor fi oferite operatorilor. ORI trebuie să fie suficient de detaliată pentru a permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic și pentru a asigura că operatorii nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat. De asemenea, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a furniza în ORI informații detaliate privind setul de parametri relevanți pentru calitatea serviciilor oferite operatorilor, informații detaliate și specificații tehnice despre rețeaua pe care o operează, astfel încât aceștia să poată alege în mod eficient punctele de acces unde să realizeze interconectarea și să își poată planifica dezvoltarea propriilor rețele sau servicii, precum și informații complete despre amplasarea imobilelor în care se poate realiza colocarea, precum și despre spațiul colocabil, spațiul disponibil și spațiul rezervat din fiecare imobil.

Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate vizează obligația de a oferi servicii de interconectare la toate punctele de acces, în măsura în care solicitările sunt rezonabile, obligația de a oferi operatorilor accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată furniza propriile servicii de comunicații electronice, incluzând accesul la serviciile de asistență operațională, serviciile de urgență, serviciile de informații privind abonații și alte servicii ce pot fi oferite pe rețele inteligente, obligația de a furniza legăturile de interconectare la capacitatea și caracteristicile tehnice solicitate de către operatori, în măsura posibilităților tehnice, obligația de a oferi mai multe opțiuni tehnice și forme de interconectare, obligația de colocare a echipamentelor operatorilor, precum și obligația de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea și implementarea acordurilor de interconectare.

De asemenea, conform **obligației de nediscriminare**, S.C. Romtelecom S.A. are obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează, precum și obligația de a pune la dispoziția terților toate serviciile și informațiile necesare în vederea realizării interconectării cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează în aceleași condiții,

inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.

În urma impunerii **obligației de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri**, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a practica tarife fundamentate în funcție de costuri, pe baza unui model de calculație a costurilor incrementale pe termen lung.

S.C. Romtelecom S.A. este singurul operator de rețele publice de telefonie fixă căruia i-a fost impusă obligația de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor de interconectare. Calendarul de implementare a reducerii tarifelor de interconectare până la nivelul costurilor eficiente a fost stabilit prin Decizia președintelui ANRC nr. 1.459/2005 privind stabilirea tarifelor serviciilor de interconectare furnizate de S.C. Romtelecom S.A. pe piața accesului la rețelele publice de telefonie fixă în vederea originării, terminării și tranzitului apelurilor, pe baza unui model de calculație a costurilor incrementale pe termen lung.

În scopul implementării **obligației privind evidența contabilă separată**, ANRCTI a elaborat Regulamentul privind realizarea evidenței contabile separate, în cadrul contabilității interne de gestiune, de către Societatea Comercială „Romtelecom” - S.A., aprobat prin Decizia președintelui ANRC nr. 1380/2003, modificată prin Decizia președintelui ANRC nr. 1.250/2005. Regulamentul conține reguli detaliate privind întocmirea, publicarea și auditul situațiilor financiare separate, stabilind structura și nivelul de detaliere al acestora, metodologia de alocare a costurilor, veniturilor și capitalului angajat și sistemul de decontări interne aplicat pentru produsele și serviciile furnizate între unitățile și subunitățile de afaceri.

Conținutul și formatul de raportare a situațiilor financiare separate pe care S.C. Romtelecom S.A. are obligația să le transmită ANRCTI și să le publice pe propria pagină de internet permit ANRCTI și celorlalte persoane interesate să urmărească respectarea obligațiilor de transparență, nediscriminare și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri.

4.2.2. Obligațiile impuse în sarcina S.C. RCS & RDS S.A.

În anul 2007, ANRCTI a impus anumite obligații în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. referitoare la interconectarea cu rețeaua operată de către aceasta în vederea terminării la puncte fixe apelurilor. Astfel, Decizia președintelui ANRCTI nr. 2849/2007 privind interconectarea cu rețeaua publică de telefonie operată de Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A., în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor este întemeiată pe dispozițiile art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 și a fost adoptată în urma parcurgerii procedurilor de consultare publică națională și de notificare a Comisiei Europene și a autorităților de reglementare din celelalte state membre, prevăzute la art. 34¹ și art. 50 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002.

Adoptarea acestei decizii a fost determinată de numărul mare de sesizări primite de ANRCTI din partea unor furnizori de rețele și servicii de comunicații electronice, prin care au fost evidențiate problemele grave apărute la negocierea și încheierea unor acorduri de interconectare cu rețeaua publică de telefonie fixă a S.C. RCS & RDS S.A. De asemenea, ANRCTI a primit numeroase plângeri din partea utilizatorilor finali care au reclamat faptul că nu pot apela utilizatorii rețelei S.C. RCS & RDS S.A. sau nu pot fi apelați de utilizatorii acestei rețele.

Conform Deciziei președintelui ANRCTI nr. 2.849/2007, S.C. RCS & RDS S.A. are obligația de transparență, obligația de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, precum și obligația referitoare la controlul tarifelor, în ceea ce privește interconectarea rețelei publice de telefonie pe care o operează cu rețelele publice de comunicații electronice instalate, operate, controlate sau puse la dispoziție de către alți furnizori, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor.

Astfel, în ceea ce privește obligația de transparență, S.C. RCS & RDS S.A. trebuia să publice pe pagina sa de internet anumite informații referitoare la punctele de acces, precum și tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate interconectării.

Conform obligației de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, S.C. RCS & RDS S.A. trebuie să asigure interconectarea rețelei publice de telefonie pe care o operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile și fezabile din punct de vedere tehnic. S.C. RCS & RDS S.A. va oferi operatorilor accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată exploata în condiții normale interconectarea cu rețeaua pe care o operează în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, pentru furnizarea propriilor servicii de comunicații electronice și va respecta anumite termene maxime pentru negocierea și implementarea acordurilor de interconectare.

De asemenea, ANRCTI a stabilit tariful maxim care poate fi perceput de S.C. RCS & RDS S.A. pentru furnizarea serviciului de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la valoarea de 1,15 Eurocenți/minut, exclusiv TVA, utilizând în acest scop ca referință tarifele practicate de către S.C. RCS & RDS S.A. pe piața de gros cu anumiți operatori, prevăzute în contractele de interconectare transmise ANRCTI.

4.3. Problemele concurențiale identificate la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie

Problemele concurențiale la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, identificate de ANRCTI în prezenta analiză, vizează atât aspecte referitoare la tarifele de interconectare practicate, cât și aspecte non-tarifare.

4.3.1. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua operată de S.C. Romtelecom S.A.

S.C. Romtelecom S.A., operator integrat pe verticală și desemnat ca având putere semnificativă pe anumite piețe cu amănuntul și de gros, are posibilitatea, în lipsa reglementării, de a utiliza poziția dominantă pe o piață de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul. Astfel, ANRCTI consideră că, în lipsa reglementării, S.C. Romtelecom S.A. poate refuza furnizarea accesului altor operatori, precum și de a tarifa excesiv serviciile de interconectare oferite. În continuare sunt prezentate problemele potențiale ce pot apărea în absența impunerii unor obligații în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

Utilizarea poziției dominante pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul se manifestă mai ales prin refuzul furnizării accesului către alți operatori. Astfel, chiar în condițiile impunerii unor obligații *ex ante*, refuzul furnizării accesului s-a manifestat fie prin propunerea unor clauze contractuale nerezonabile, fie prin tergiversarea negocierilor, fie prin neimplementarea acordurilor de interconectare încheiate. Există situații în care S.C. Romtelecom S.A. întârzie negocierea contractelor de interconectare cu operatorii alternativi care intenționează să intre pe piață, datorită poziției privilegiate pe care o deține în raport cu ceilalți furnizori.

În lipsa reglementării, S.C. Romtelecom S.A. ar putea crește tarifele serviciilor de terminare în propria rețea la un nivel excesiv, fără a se teme de măsurile de contracarare din partea furnizorilor alternativi, chiar de încetarea interconectării cu aceștia. Astfel, niciunul dintre operatorii cu care este interconectat S.C. Romtelecom S.A. nu cumpără un volum suficient de mare din serviciile de terminare furnizate de acesta, astfel încât în urma încetării interconectării cu rețeaua S.C. Romtelecom S.A., această creștere a tarifelor să devină neprofitabilă pentru operatorul fost monopolist.

În lipsa impunerii obligației de nediscriminare, S.C. Romtelecom S.A. poate de asemenea să aibă un comportament discriminatoriu în relațiile cu anumiți furnizori, în ceea ce privește atât tarifele, cât și condițiile de furnizare a serviciilor.

4.3.2. Problemele concurențiale la nivelul pieței serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele operate de furnizorii alternativi

Problemele cele mai importante au apărut în ceea ce privește interconectarea cu rețeaua publică de telefonie operată de către S.C. RCS & RDS S.A., care a aplicat tactici de întârziere a negocierilor în mod repetat sau a propus unele condiții și tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor sau nu a implementat acorduri de interconectare încheiate, având ca efect refuzul furnizării accesului altor operatori la propria rețea. De exemplu, S.C. RCS & RDS S.A. a propus operatorilor care solicitau servicii de interconectare soluția tehnică de interconectare directă la sediul său din București, Str. Dr. N. Staicovici, nr.73-75, soluție care nu putea fi implementată întrucât operatorii erau condiționați de obținerea acordului administratorului clădirii mai sus-menționată.

Un alt caz de refuz al accesului prin amânarea negocierilor este cel al S.C. UPC Romania S.R.L. Astfel, unii furnizori de rețele publice de comunicații electronice au semnalat că există dificultăți în ceea ce privește încheierea unui acord de interconectare cu societatea mai sus menționată.

De asemenea, există cazuri în care anumiți operatori refuză furnizarea accesului prin limitarea sferei serviciilor oferite doar la apelurile originate de către abonații proprii ai operatorului care solicită servicii de terminare la puncte fixe. Cel mai frecvent caz este cel al refuzului terminării apelurilor originate din rețele din afara României și transportate prin intermediul tranzitului realizat de către un operator român. Un alt caz este cel al refuzului terminării apelurilor care sunt originate, prin procedura de selectare sau preselecție a transportatorului, din rețeaua S.C. Romtelecom S.A.

O altă problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare o reprezintă practicarea unor condiții și tarife discriminatorii și, în unele cazuri, unor tarife excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie ale căror tarife nu sunt reglementate.

Discriminarea existentă la momentul prezentei analize de piață poate fi observată în principal din analiza comparativă a tarifelor de interconectare practicate în prezent de operatori, precum și din condițiile de furnizare a serviciilor. Astfel, discriminarea se manifestă în unele contracte încheiate în prezent fie prin reduceri substanțiale (ex. >50%) ale tarifului de interconectare în cazul depășirii unui anumit nivel al traficului, ceea ce favorizează un singur client sau un grup de clienți, în dauna celorlalți, și care nu pot fi explicate ca fiind o simplă reducere comercială (discount de volum), dată fiind mărimea semnificativă a reducerii, ci sunt mai degrabă forme de prezentare a tarifelor care creează aparența unor reduceri oferite în cazul în care se ating anumite economii.

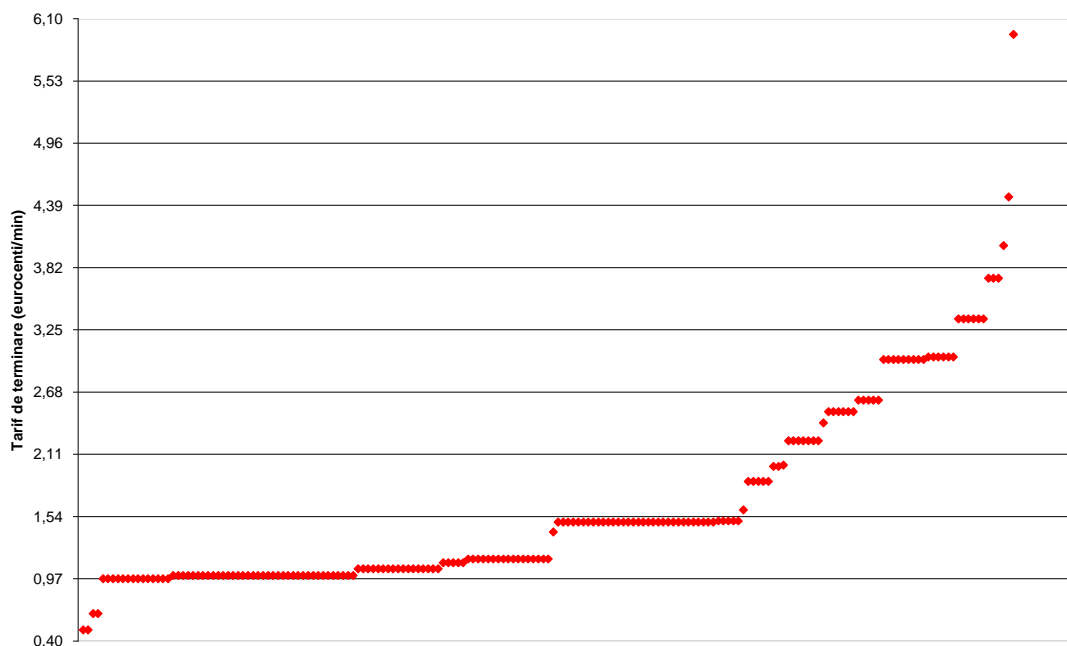
Tarifele de terminare constituie una din principalele componente de cost ale tarifelor apelurilor către altă rețea oferite pe piața cu amănuntul, operatorii având astfel stimulentele de a practica tarife excesive pentru serviciile de terminare în rețeaua proprie nu numai în vederea creșterii propriei rentabilități, dar și pentru a mări în mod artificial costurile operatorilor concurenți. În acest mod, practicarea de către un operator a unor tarife excesive distorsionează concurența, întrucât are efecte negative atât asupra operatorilor interconectați, crescând în mod nejustificat tarifele apelurilor competitorilor de pe piața cu amănuntul, cât și asupra utilizatorilor finali ai acestor operatori, care trebuie să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat, fiind astfel dezavantajați față de utilizatorii finali ai operatorului care oferă serviciile de terminare.

Astfel, așa cum s-a precizat și la punctul 3.3.1.3.3., analiza datelor istorice a reliefat faptul că operatorii alternativi, indiferent de cota de piață sau de data intrării pe piață, practică tarife discriminatorii și, în unele cazuri, tarife excesive (tarifele de terminare a apelurilor în rețelele operatorilor alternativi sunt cuprinse între 1,12 și 5,96 eurocenți/minut, în cazul contractelor încheiate cu operatorii de rețele publice de telefonie mobilă, și între 0 și 3,5 eurocenți/minut, în cazul contractelor încheiate cu operatorii de rețele publice de telefonie fixă).

De exemplu, în anul 2007, patru furnizori au refuzat să accepte tarife simetrice de interconectare cu S.C. Romtelecom S.A.: S.C. Net-Connect Internet S.R.L., S.C. RCS & RDS S.A., S.C. UPC Romania S.R.L., S.C. Vodafone Romania S.A., dar au încheiat acorduri de interconectare cu alți operatori la tarife mai mici decât cele solicitate operatorului fost monopolist.

În ceea ce privește nivelul tarifelor de interconectare practicate de ceilalți operatori alternativi, acestea sunt mai mari cu până la 514% față de tariful de interconectare la nivel regional³⁸ practicat de către S.C. Romtelecom S.A., fundamentat în funcție de costuri. Există însă și situații în care nivelul tarifului de interconectare este mai mic decât tariful mediu pentru terminarea la nivel regional a apelurilor al S.C. Romtelecom S.A., de 0,97 eurocenți/minut. Structura tarifelor pentru serviciile de terminare percepute de operatorii alternativi este prezentată în Figura nr.12.

Fig. nr. 12 Nivelul tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor în rețelele operatorilor alternativi

În concluzie, operatorii alternativi practică, în medie, tarife de terminare mai mari decât tarifele care ar acoperi costurile înregistrate de un operator eficient (tarifele de interconectare ale S.C. Romtelecom S.A. sunt orientate în funcție de costuri având la bază un model de cost al operatorului eficient).

³⁸ Compararea a fost realizată pe baza tarifului mediu de interconectare la nivel regional al S.C. Romtelecom S.A. datorită faptului că rețelele operatorilor alternativi se caracterizează printr-un singur nivel ierarhic, spre deosebire de rețeaua S.C. Romtelecom S.A. care este structurată pe trei niveluri ierarhice. Compararea cu nivelul tarifului local de terminare în rețeaua S.C. Romtelecom S.A. nu este justificată, întrucât interconectarea la nivel local cu acest operator permite traficul numai cu utilizatorii rețelei deserviți direct de comutatorul local sau de alte comutatoare locale aflate în subordinea comutatorului respectiv, în timp ce, în cazul operatorilor alternativi, se asigură accesul nu doar la utilizatorii deserviți de comutatorul unde se realizează interconectarea, ci la utilizatorii din întreaga rețea.

4.4. Identificarea și impunerea obligațiilor specifice în vederea remedierii problemelor identificate

4.4.1. Principiile aplicate de ANRCTI pentru stabilirea remediilor

ANRCTI consideră că asigurarea unui regim de interconectare eficient, transparent și riguros fundamentat este o condiție esențială pentru atingerea obiectivelor de reglementare, promovarea concurenței fiind unul dintre aceste obiective. Astfel, o atenție deosebită trebuie acordată serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor. Aceste servicii sunt prin definiție furnizate pe piețe de monopol care, în condițiile sistemului de tarifare „partea apelantă plătește”, nu au potențial să devină concurențiale.

În aceste condiții, aplicarea principiilor nediscriminării, oportunității și proporționalității în adoptarea măsurilor de reglementare impune utilizarea unor instrumente similare pentru reglementarea serviciilor de terminare a apelurilor, la nivelul tuturor segmentelor omogene identificate (rețele publice de telefonie fixă și, respectiv, rețele publice de telefonie mobilă). Astfel, remedierea anumitor probleme concurențiale similare trebuie realizată prin instrumente similare, indiferent de piața pe care se manifestă.

De asemenea, dată fiind importanța interconectării pentru asigurarea conectivității între utilizatorii finali și ținând seama de caracterul de monopol al serviciilor de terminare, este necesar ca toți operatorii de rețele de comunicații electronice care controlează accesul la utilizatorii finali să fie obligați să furnizeze servicii de terminare celorlalți operatori. Obligativitatea furnizării serviciului, ca unic instrument de reglementare, riscă să fie exploatată de către toți operatorii, prin solicitarea unor tarife excesive pentru terminarea apelurilor în propria rețea; pe de altă parte, practica interconectării în România evidențiază existența unei discriminări pozitive sau negative, pe criterii preferențiale, a anumitor operatori. Prin urmare, există argumente obiective pentru reglementarea unui plafon maxim al tarifelor la care sunt furnizate serviciile de terminare, pentru toți operatorii obligați să furnizeze servicii de terminare.

Pentru prevenirea tendinței spre discriminare între operatorii aflați în competiție, nediscriminarea în furnizarea serviciilor este un instrument necesar pentru reglementarea acestor piețe.

Asimetria tarifelor de terminare a fost considerată în trecut necesară pentru promovarea concurenței bazată pe infrastructuri, întrucât stimulează intrarea pe piață și protejează operatorii de talie mai mică. Dacă în trecut operatorii de rețele publice de telefonie fixă se limitau la furnizarea unui număr redus de servicii, evoluțiile recente au demonstrat tendința de utilizare a rețelei pentru furnizarea unei game tot mai largi de servicii (servicii de telefonie, servicii de acces la internet, servicii de transmisie a programelor audiovizuale etc.). Acest lucru a condus la scăderea ponderii veniturilor din furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor în totalul cifrei de afaceri înregistrate de operatori și, implicit, la scăderea impactului acestor venituri asupra succesului în afaceri al operatorilor nou-intrați. În aceste condiții, practicarea unor tarife mari pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor de către operatorii nou-intrați nu face decât să conducă la creșterea tarifelor cu amănuntul pentru apelurile către rețelele operate de aceștia, determinând o reducere a bunăstării sociale. În plus, asimetria tarifelor, chiar dacă asigură recuperarea costurilor tuturor operatorilor (fie ei eficienți sau nu), impune constrângeri asupra operatorilor mai eficienți care vor fi obligați să subvenționeze ineficiența competitorilor lor și implică riscul încurajării intrărilor ineficiente pe piață. Stabilirea unor tarife pe baza costurilor efective înregistrate de fiecare operator ar furniza semnale economice contradictorii privind nivelul eficienței și ar conduce la distorsionarea concurenței³⁹.

Astfel, dacă fiecare operator ar practica tarife de interconectare stabilite la nivelul propriilor costuri rezultate din situațiile financiare, ar exista o relație de inversă proporționalitate între nivelul eficienței și nivelul reglementat al tarifului: operatorul cel mai eficient ar „suferi” de tariful cel mai mic și,

³⁹ *Poziția Comună a Grupului Reglementatorilor Europeni cu privire la simetria tarifelor de terminare la puncte fixe și simetria tarifelor de terminare la puncte mobile* (http://www.erg.eu.int/doc/publications/erg_07_83_mtr_ftr_cp_12_03_08.pdf), pag. 40.

invers, operatorul cel mai ineficient ar „beneficia” de cel mai mare tarif de interconectare. O astfel de reglementare ar echivala cu recompensarea ineficienței economice: operatorii cei mai eficienți ar fi nevoiți să subvenționeze ineficiența competitorilor lor, astfel încât se poate ajunge chiar la situația în care operatorul „subvenționat” să devină mai eficient decât cel „care subvenționează”.

Pentru maximizarea beneficiilor consumatorilor și pentru promovarea unei concurențe efective durabile, teoriile economice recomandă stabilirea unui tarif unic și uniform pentru serviciile de terminare a apelurilor.

Sub aspectul modalității de stabilire a nivelului de referință, simetric, al tarifului pentru serviciile de terminare în cadrul unui segment omogen, se remarcă faptul că beneficiile asociate simetriei depind de măsura în care nivelul de referință este fundamentat în funcție de costuri. Astfel, stabilirea unor tarife simetrice peste nivelul costurilor pentru serviciile de terminare a apelurilor nu influențează nivelul profiturilor obținute de operatori în ipoteza existenței unor operatori care au cote de piață similare și, prin urmare, un trafic de interconectare echilibrat, dar conduce la reducerea beneficiilor utilizatorilor finali și a bunăstării sociale. De asemenea, în cazul existenței unor operatori care au cote de piață diferite, stabilirea unor tarife simetrice peste nivelul costurilor pentru serviciile de terminare a apelurilor reduce beneficiile utilizatorilor finali și profitul obținut de operatorii mai mici. În aceste condiții, nivelul tarifului de referință trebuie fundamentat pe baza costurilor unui operator eficient, care să nu depindă de costurile efective înregistrate de un operator sau de cota sa de piață. Stabilirea unui tarif pentru serviciile de terminare la un nivel eficient va furniza semnalele economice corecte operatorilor care doresc intrarea pe piață și va stimula eficiența productivă dintr-o perspectivă dinamică. Operatorii mai puțin eficienți vor fi obligați să-și crească eficiența iar cei eficienți vor obține profituri suplimentare pe care le vor investi în dezvoltarea rețelelor și introducerea unor tehnologii inovatoare. În condiții de simetrie, creșterile de eficiență productivă vor exercita presiune asupra tarifelor cu amănuntul și vor contribui la maximizarea beneficiilor utilizatorilor finali.

4.4.2. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

Pe baza rezultatelor analizei de piață, considerăm că în orizontul de timp al acestei analize nu vor exista evoluții pe piață de natură să împiedice S.C. Romtelecom S.A. să acționeze independent față de competitorii săi. Prin urmare, în scopul promovării concurenței, protejării intereselor utilizatorilor finali și încurajării investițiilor eficiente în infrastructură, ANRCTI propune menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligațiilor de transparentă, nediscriminare, evidență contabilă separată, de furnizare a unor servicii și de acces la elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri. Astfel, ANRCTI propune menținerea obligațiilor descrise și detaliate în Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002.

Aceste obligații vor fi menținute și în ceea ce privește interconectarea cu rețeaua publică de telefonie operată de către S.C. Romtelecom S.A. în vederea terminării apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112.

Pe baza informațiilor transmise de S.C. Romtelecom S.A. și a investigațiilor realizate de ANRCTI a rezultat că, în prezent, SNUAU este conectat la rețeaua S.C. Romtelecom S.A. în mod similar unui utilizator final. Prin urmare, serviciul de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112 este similar unui serviciu de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., obligațiile impuse pentru serviciul de terminare la puncte fixe a apelurilor la numere geografice fiind aplicabile și serviciului de terminare a apelurilor la numărul unic pentru apeluri de urgență 112.

Astfel, S.C. Romtelecom S.A. va avea următoarele obligații în legătură cu interconectarea rețelei pe care o operează: obligația de transparentă, de nediscriminare, de evidență contabilă separată, de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități, precum și de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri.

4.4.2.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă pe piață obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, în special în cazul în care se consideră că refuzul de a acorda accesul ori impunerea unor clauze care au efect similar ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei piețe concurențiale, la nivelul vânzării cu amănuntul, sau la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali.

ANRCTI consideră că, în lipsa impunerii acestei obligații, S.C. Romtelecom S.A. ar avea posibilitatea de a nu furniza anumite servicii de interconectare în condiții rezonabile, utilizând puterea deținută pe piața de gros în vederea influențării condițiilor concurențiale de pe piața cu amănuntul.

Astfel, conform art. 12 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI propune menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a furniza celorlalți operatori servicii de interconectare cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în cazul unor cereri rezonabile de acces.

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI poate atașa obligației de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate condiții referitoare la echitatea, rezonabilitatea și celeritatea îndeplinirii acestora.

Astfel, ANRCTI consideră necesară impunerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a unor obligații referitoare la termenele maxime de negociere și de implementare a acordurilor de interconectare în vederea evitării situațiilor în care S.C. Romtelecom S.A. poate întârzia încheierea sau implementarea acordurilor de interconectare în vederea dobândirii unui avantaj concurențial pe piața cu amănuntul.

De asemenea, ANRCTI consideră că S.C. Romtelecom S.A. trebuie să furnizeze în continuare servicii de colocare pentru echipamentele operatorilor interconectați în vederea terminării apelurilor în rețeaua sa. Această măsură este menținută nu doar în vederea protejării operatorilor care beneficiază în acest moment de astfel de servicii, dar și pentru că furnizarea acestor servicii permite operatorilor interconectați să-și reducă costurile de interconectare cu rețeaua S.C. Romtelecom S.A. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (1) lit. f) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI propune menținerea obligației de a furniza servicii de colocare.

În ceea ce privește legăturile de interconectare pe care S.C. Romtelecom S.A. are obligația să le ofere în prezent, ANRCTI consideră că aceste facilități trebuie furnizate în continuare de către S.C. Romtelecom S.A. datorită ubicuității rețelei sale la nivel național și faptului că dispune de cea mai dezvoltată rețea de acces.

4.4.2.2. Obligația de transparență

Potrivit art. 9 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI poate impune operatorilor, cu respectarea art. 8, obligația de transparență în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată. Aceste obligații pot viza aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristicile rețelei, modalitățile și condițiile de furnizare și utilizare, informațiile contabile și tarifele practicate.

ANRCTI consideră că este necesară menținerea impunerii obligației de transparență pentru a observa modul în care S.C. Romtelecom S.A. respectă obligațiile referitoare la furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, precum și de nediscriminare (potrivit secțiunii 4.2.3).

Având în vedere faptul că ANRCTI a propus impunerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de nediscriminare, ANRCTI propune, conform art. 9 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a publica și de a pune la dispoziția oricărui solicitant ORI, care conține condițiile, inclusiv referitoare la tarife, în care serviciile de

interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor vor fi oferite operatorilor, așa cum au fost detaliate în Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002.

De asemenea, ORI trebuie să fie suficient de detaliată pentru a permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic și pentru a asigura că operatorii nu vor trebui să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat.

Totodată, propunem menținerea obligațiilor impuse S.C. Romtelecom S.A. de a furniza în ORI informații detaliate privind setul de parametri relevanți pentru calitatea serviciilor oferite operatorilor, informații detaliate și specificații tehnice despre rețeaua pe care o operează, astfel încât operatorii să poată alege în mod eficient punctele de acces unde să realizeze interconectarea și să își poată planifica dezvoltarea propriilor rețele sau servicii, precum și informații complete despre amplasarea imobilelor în care se poate realiza colocarea, spațiul colocabil, spațiul disponibil și spațiul rezervat din fiecare imobil.

4.4.2.3. Obligația de nediscriminare

Conform art. 10 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI poate impune operatorilor desemnați ca având putere semnificativă obligația de nediscriminare în legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată, prin care să se asigure, în special, că operatorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor persoane care furnizează servicii echivalente, precum și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor.

ANRCTI consideră că în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, S.C. Romtelecom S.A. ar avea posibilitatea de a favoriza propriile activități de pe piața cu amănuntul prin furnizarea unor servicii către acestea în condiții mai favorabile decât celorlalți operatori. De asemenea, pe piața de gros ar putea stabili condiții diferite de furnizare a serviciilor de interconectare între operatori, favorizând un operator sau un grup de operatori.

Astfel, ANRCTI propune menținerea impunerii obligației de nediscriminare în sarcina S.C. Romtelecom S.A.

4.4.2.4. Obligația de evidență contabilă separată

Potrivit art. 11 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI poate impune operatorilor cu putere semnificativă obligații privind evidența contabilă separată. În special, autoritatea de reglementare poate impune unui operator integrat pe verticală să urmărească distinct tarifele la vânzarea pe gros și tarifele de transfer intern, pentru a asigura, în principal respectarea obligației de nediscriminare sau pentru a împiedica subvenționarea încrucișată. Pentru asigurarea respectării acestei obligații, ANRCTI poate stabili metodologia ce trebuie utilizată și formatul evidențelor contabile separate.

Obligația de evidență contabilă separată este justificată de necesitatea monitorizării comportamentelor anticoncurențiale (discriminare, tarife excesive etc.), precum și de necesitatea ca tarifele să reflecte costurile.

Obiectivele realizării evidențelor contabile separate sunt asigurarea cadrului de reglementare în vederea monitorizării și verificării respectării obligației de nediscriminare impuse S.C. Romtelecom S.A. și, acolo unde este cazul, identificarea realizării subvențiilor încrucișate prin:

a) identificarea separată din punct de vedere contabil a anumitor activități ale S.C. Romtelecom S.A.;

b) furnizarea informației contabile într-o formă care să prezinte o imagine cât mai clară și mai fidelă a performanțelor activităților S.C. Romtelecom S.A., ca și cum acestea ar fi fost realizate de entități cu personalitate juridică distinctă.

ANRCTI consideră necesară impunerea obligației de evidență contabilă separată în strânsă legătură cu obligația de transparență, deoarece se asigură o transparență mai ridicată a nivelului costurilor și tarifelor (inclusiv a tarifelor de decontări interne). Aceasta permite ANRCTI să monitorizeze respectarea obligației de nediscriminare impuse și, de asemenea, apariția unor probleme concurențiale legate de subvenționarea încrucișată, tarifele de ruinare, etc.

Evidența contabilă separată este deosebit de utilă în identificarea posibilelor eșecuri ale pieței, cât și pentru a oferi indicii privind prezența sau absența discriminării și a tarifelor de ruinare. În cuprinsul situațiilor financiare separate devin transparente și tarifele de decontare internă, precum și tarifele practicate pe piețele de gros de operatorul integrat pe verticală. De asemenea, furnizează ANRCTI informații relevante care îi vor permite să se asigure că tarifele nu sunt excesive în raport cu costurile și, nu în ultimul rând, reprezintă o asigurare suplimentară privind baza de cost. Așa cum rezultă și din Recomandarea Comisiei Europene 2005/698/CE privind separația contabilă și sistemele de contabilitate a costurilor în conformitate cu cadrul de reglementare pentru comunicații electronice, *„scopul impunerii unor astfel de obligații (n.n. de evidență contabilă separată și de realizare a unor sisteme de contabilitate a costurilor) este acela de a face tranzacțiile dintre operatori mai transparente și/sau de a determina costul real al serviciilor furnizate”*.

Doar impunerea obligației de nediscriminare nu ar fi, în opinia ANRCTI, suficientă, întrucât nu ar elimina stimulentele operatorilor dominanți de a impune tarife excesive, deoarece obligația de nediscriminare nu poate exercita decât într-o mică măsură presiune asupra nivelului tarifelor de interconectare. Astfel, deși obligația de nediscriminare asigură o mai mare transparență privind nivelul tarifelor, inclusiv al costurilor de terminare în cadrul serviciilor de apeluri în rețea, operatorul dominant poate să stabilească în continuare tarife de interconectare excesive și, în același timp, tarife pentru apelurile în rețea pe piața cu amănuntul la un nivel scăzut, care să nu reflecte integral costurile furnizării serviciilor respective. Operatorul poate susține că practică aceleași tarife (excesive) atât pentru operatorii interconectați, cât și pentru propria afacere cu amănuntul, dar că este dispus să suporte pierderi în cazul serviciilor furnizate pe piețele cu amănuntul.

De asemenea, nici impunerea obligației de transparență nu poate elimina în totalitate riscul practicării unor tarife excesive, întrucât monopolul pe piața terminării apelurilor ar continua să existe, prin urmare tarifele vor putea fi în continuare stabilite la niveluri ridicate (și ineficiente), specifice piețelor de monopol. Desigur, în lipsa obligației de transparență, tarifele ar putea fi stabilite la un nivel chiar mai ridicat.

În concluzie, obligația de evidență contabilă separată nu constituie un remediu impus individual, în izolare de celelalte remedii, ci însoțește obligațiile de transparență (sub forma ofertei de referință, a publicării tarifelor etc.) și în special nediscriminare (între condițiile oferite propriei unități de vânzare cu amănuntul și condițiile oferite celorlalți operatori de pe piață). Prin obligația de evidență contabilă separată se asigură un nivel de detaliere al informației contabile superior celor furnizate în cuprinsul situațiilor financiare statutare ale operatorilor, pentru a reflecta cât mai fidel performanțele segmentelor de afaceri ca și cum ar fi entități separate, iar în cazul operatorilor integrați pe verticală, pentru a preveni discriminarea în favoarea propriilor unități de afaceri și subvenționarea încrucișată.

O entitate integrată pe verticală⁴⁰ este stimulată să furnizeze servicii pe piețele de gros în termeni și condiții discriminatorii, în favoarea propriilor activități cu amănuntul într-o manieră ce poate avea efecte semnificative asupra concurenței. Obligația de evidență contabilă separată va oferi ANRCTI suportul necesar monitorizării comportamentului operatorului dominant privind nediscriminarea, prin aceea că va evidenția în mod transparent tarifele practicate pe piețele de gros și tarifele de decontare internă.

Impunerea acestei obligații promovează un mediu concurențial normal pe piață, prin:

⁴⁰ Un operator dominant pe piețele de gros care și-ar putea impune poziția dominantă și pe piețele cu amănuntul. În cazul interconectării, operatorul integrat pe verticală deține controlul elementelor necesare unui operator nou-intrat pentru ca acesta să poată oferi servicii pe piețele cu amănuntul, și este în poziția de a controla utilizarea acestor elemente, afectând astfel condițiile concurențiale pe piețele cu amănuntul.

a) publicarea unor înregistrări contabile transparente care să permită celorlalți furnizori să înțeleagă modalitatea în care costurile S.C. Romtelecom S.A. se regăsesc în venituri;

b) disponibilitatea informațiilor, care oferă încredere furnizorilor în echitatea acordurilor de interconectare încheiate, și indică faptul că tarifele de interconectare nu sunt supraevaluate, nici subevaluate, astfel încât ineficiența S.C. Romtelecom S.A. nu este transferată asupra operatorilor interconectați.

ANRCTI consideră că obligația de nediscriminare între tarifele de interconectare oferite celorlalți operatori și tarifele de decontare internă cu propria activitate de vânzare cu amănuntul este necesar să fie însoțită, *inter alia*, de menținerea obligației de evidență contabilă separată, pentru ca ANRCTI să poată monitoriza efectiv îndeplinirea obligației de nediscriminare.

Prin urmare, propunem menținerea impunerii obligației de evidență contabilă separată în sarcina S.C. Romtelecom S.A., prevăzută în Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, și detaliată în Regulamentul privind realizarea evidenței contabile separate, în cadrul contabilității interne de gestiune, de către Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.

4.4.2.5. Obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri

Potrivit dispozițiilor art. 13 din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI poate impune obligații de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri pentru furnizarea serviciilor de acces sau interconectare. Proba faptului că tarifele sunt fundamentate în funcție de costuri, prin adăugarea la costuri a unei rate rezonabile de recuperare a investiției, este în sarcina operatorului în cauză. În acest sens, Autoritatea poate utiliza metode de contabilizare a costurilor altele decât cele utilizate de operator. De asemenea, în cazul în care se impune implementarea unui sistem de contabilitate a costurilor, descrierea acestui sistem trebuie făcută publică.

ANRCTI a impus în sarcina S.C. Romtelecom S.A. obligația de fundamentare a tarifelor de interconectare în funcție de costuri, pe baza unui model de calculație a costurilor incrementale pe termen lung. Tarifele prevăzute în Decizia președintelui ANRC nr. 1.459/2005 sunt stabilite pe baza unui model hibrid, obținut în urma reconcilierii între modelul de tip „top-down” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung dezvoltat de S.C. Romtelecom S.A. și modelul de tip „bottom-up” de calculație a costurilor incrementale pe termen lung dezvoltat de Autoritate. De la data de 1 ianuarie 2007, tarifele serviciilor de interconectare practicate de S.C. Romtelecom S.A. sunt fundamentate în funcție de costuri. Costurile serviciilor de interconectare rezultate din modelul hibrid au fost costurile medii aferente unui interval de 24 de ore, exprimate în eurocenți/minut.

Prin Decizia președintelui ANRC nr. 1459/2005, au fost stabilite plafoane maxime pentru tarifele de interconectare ale S.C. Romtelecom S.A., în mod diferențiat, pentru perioada orelor de vârf și, respectiv, pentru perioada din afara orelor de vârf. Astfel, având în vedere că tarifele serviciilor furnizate de S.C. Romtelecom S.A. pe piața cu amănuntul erau diferențiate în funcție de perioada zilei – în orele de vârf și, respectiv, în afara orelor de vârf –, a fost necesară aplicarea unui gradient orar la tariful mediu al serviciilor de interconectare aferent intervalului de 24 de ore, în vederea adăugării unei marje de profit rezonabile pentru traficul din orele de vârf, precum și pentru traficul din afara orelor de vârf.

Actualul proiect de decizie vizează stabilirea, pentru fiecare nivel de interconectare cu rețeaua S.C. Romtelecom S.A., a unei valori unice a plafonului maxim, care să se aplice tarifului mediu de terminare.

ANRCTI consideră că menținerea obligației de a percepe tarife diferențiate pe paliere orare nu este proporțională cu natura problemelor identificate, întrucât în prezent ofertele tarifare de pe piața cu amănuntul sunt mult mai variate și mai flexibile, atât în ceea ce privește S.C. Romtelecom S.A. cât și în ceea ce privește ofertele operatorilor alternativi (ex. convorbiri gratuite în toate rețelele fixe, în afara orelor de vârf).

În cazul în care S.C. Romtelecom S.A. optează pentru stabilirea unor tarife diferențiate în funcție de palierele orare aferente perioadei orelor de vârf și, respectiv, perioadei din afara orelor de vârf, tariful mediu practicat pentru furnizarea serviciilor de terminare nu trebuie să depășească, în medie⁴¹, nivelul maxim reglementat al tarifului de interconectare. De asemenea, tarifele de terminare ale S.C. Romtelecom S.A., inclusiv în cazul în care aceasta optează pentru stabilirea unor tarife diferite în funcție de palierele orare aferente perioadei orelor de vârf și, respectiv, perioadei din afara orelor de vârf, vor fi oferite în mod nediscriminatoriu tuturor furnizorilor de rețele publice de comunicații electronice care beneficiază sau solicită interconectarea cu rețeaua sa.

Este important de menționat faptul că, în măsura înregistrării unor evoluții semnificative la nivelul rețelei de transport, în ceea ce privește platforma, tehnologia și arhitectura utilizate preponderent pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în România, ANRCTI va putea analiza oportunitatea revizuirii modului de implementare a obligației de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, eventual prin realizarea unui nou model de cost care să reflecte aceste evoluții. De asemenea, pentru îndeplinirea obiectivului său privind contribuția la dezvoltarea pieței interne a Comunității Europene, prin cooperarea într-o manieră transparentă cu autoritățile naționale de reglementare cu atribuții similare din străinătate, precum și cu Comisia Europeană, în vederea dezvoltării unei practici de reglementare coerente și a aplicării concertate a legislației naționale armonizate cu normele adoptate la nivelul Uniunii Europene⁴², ANRCTI va avea în vedere armonizarea principiilor și metodelor utilizate pentru calcularea costurilor eficiente cu cele care vor fi elaborate în cadrul Grupului Reglementatorilor Europeni⁴³, precum și cu cele care vor fi stabilite de către Comisia Europeană⁴⁴.

4.4.3. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina operatorilor alternativi

ANRCTI propune menținerea în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. a obligațiilor de transparență și de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate. În plus, ANRCTI propune impunerea în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. a obligației de nediscriminare și modificarea obligației de control al tarifelor.

De asemenea, ANRCTI propune impunerea în sarcina celorlalți operatori alternativi a obligațiilor de transparență, nediscriminare, de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate și de control al tarifelor.

Impunerea acestor obligații este justificată de necesitatea de a asigura că operatorii nu își vor utiliza puterea de piață la nivel de gros în detrimentul competitorilor, atât pe piețele de gros, cât și pe piețele cu amănuntul, cu afectarea intereselor utilizatorilor finali. Obligațiile propuse urmăresc înlăturarea problemelor concurențiale pe piețele de terminare, reprezintă setul minim de mijloace prin care se poate atinge acest obiectiv și sunt proporționale cu problemele identificate. În acest context, ANRCTI consideră că impunerea de obligații privind evidența contabilă separată în sarcina acestor operatori alternativi nu ar fi proporțională și, de asemenea, că unele dintre obligațiile impuse în sarcina S.C. Romtelecom S.A. sau gradul de detaliere al acestora pot fi prea împovărătoare pentru ceilalți operatori identificați ca având putere semnificativă. Impunerea diferențiată a setului de remedii este justificată și prin prisma următoarelor considerații referitoare la poziția relativă a fostului monopolist și a operatorilor alternativi:

⁴¹ Media tarifelor de terminare pe fiecare interval orar pentru care S.C. Romtelecom S.A. practică tarife diferențiate, ponderată cu volumele traficului de terminare aferente fiecărui interval orar.

⁴² Art. 45 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002.

⁴³ Programul de activități al Grupului Reglementatorilor Europeni pentru anul 2008 (ERG (07) 65rev2) include elaborarea unei Poziții Comune asupra remediilor pe piețele de terminare, care va aborda inclusiv relația dintre tarifele bazate pe costuri și posibila aplicare a unor condiții simetrice și/sau asimetrice între operatorii de rețele fixe, și, respectiv, între operatorii de rețele mobile, în cadrul aceluiași stat (http://www.erg.eu.int/doc/work_prog_2008/erg_07_65rev2_work_programme_2008.pdf).

⁴⁴ Comisia Europeană va pregăti o Recomandare privind tarifele de terminare în prima parte a anului 2008, a arătat Comisarul european pentru Societate Informațională și Media, Viviane Reding, într-un discurs susținut la Budapesta, în data de 27 noiembrie 2007 (<http://www.europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/07/75&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>)

1. Controlul unei infrastructuri care nu poate fi ușor duplicată: Rețeaua de acces a S.C. Romtelecom S.A., care acoperă 98% din populație, utilizată inclusiv pentru terminarea apelurilor la puncte fixe în propria rețea, nu este, din punct de vedere economic, duplicabilă de către ceilalți operatori. Întinderea și capilaritatea rețelei S.C. Romtelecom S.A. sunt considerabil mai mari decât în cazul celorlalți operatori, ceea ce reprezintă un important avantaj concurențial al S.C. Romtelecom S.A. Chiar dacă există operatori care și-au dezvoltat propriile rețele de acces, acestea nu sunt foarte extinse, cu excepția rețelelor S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L.;

2. Volumul traficului terminat în rețeaua S.C. Romtelecom S.A.: În absența obligației de control al tarifelor, operatorii interconectați ar fi expuși într-o măsură mult mai mare riscului de a plăti tarife excesive S.C. Romtelecom S.A., datorită volumelor de trafic asimetrice, decât invers (chiar în condițiile în care există obligația de acces);

3. Puterea pe piața cu amănuntul exercitată de S.C. Romtelecom S.A., în calitate de fost titular al unor drepturi exclusive în ceea ce privește furnizarea serviciilor de telefonie la puncte fixe: O eventuală subvenție încrucișată între activitatea de terminare a apelurilor în propria rețea și activitățile de pe piețele cu amănuntul ar avea un impact negativ semnificativ asupra pieței, în timp ce același gen de subvenție încrucișată efectuată de un operator alternativ ar avea un impact nesemnificativ asupra pieței cu amănuntul, datorită cotei reduse de care dispune acesta pe piața cu amănuntul.

4.4.3.1. Obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate

După cum s-a precizat în capitolul anterior, una dintre principalele probleme identificate pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor este refuzul furnizării accesului, ca rezultat la practicilor de întârziere în negocierea sau implementarea acordurilor de interconectare sau prin propunerea unor condiții și tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor.

În aceste condiții, impunerea în sarcina operatorilor a obligației de a furniza servicii de terminare a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile, este o măsură strict necesară în vederea asigurării interoperabilității serviciilor și a conectivității între utilizatorii finali.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 12 alin. (2) lit. i) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI propune impunerea în sarcina operatorilor ce vor fi desemnați ca având putere semnificativă pe piață a obligației de interconectare a rețelelor publice de telefonie pe care le operează, în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, în măsura în care solicitările sunt rezonabile și fezabile din punct de vedere tehnic.

Pentru clarificare, precizăm că refuzul unui operator de a face demersurile necesare pentru implementarea modificărilor tehnice necesare și posibile pentru a respecta o obligație impusă nu poate avea nici justificare tehnică, nici justificare economică. Doar în cazul în care caracteristicile tehnice ale unui echipament nu permit instalarea nici unei alte componente hardware sau software achiziționate, care să fie adecvate unei soluții tehnice prin care s-ar putea respecta o obligație impusă, se poate considera că ne aflăm în prezența unei „imposibilități tehnice” de realizare a interconectării.

Obligația de terminare la puncte fixe a apelurilor în propriile rețele se va aplica în ceea ce privește toate categoriile de apeluri, indiferent de originea națională sau internațională a acestora (originale de la un punct terminal de pe teritoriul României sau provenite din afara României și tranzitate către destinație de un operator român), chiar dacă sunt originare de la numere care nu au fost alocate de autoritatea de reglementare operatorului care solicită servicii de interconectare (de exemplu, pentru apeluri originare din rețeaua unui terț operator sau pentru apelurile originare prin intermediul selectării sau preselecției transportatorului etc.). Refuzul operatorului trebuie să fie temeinic justificat și va fi comunicat în scris solicitantului și ANRCTI.

De asemenea, având în vedere necesitatea achiziționării anumitor servicii conexe interconectării, operatorul va oferi solicitanților accesul la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată exploata în

condiții normale interconectarea cu rețeaua publică de telefonie a operatorului în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, pentru furnizarea propriilor servicii de comunicații electronice. Pentru reducerea riscului apariției unor probleme determinate de tarifarea excesivă de către anumiți operatori a serviciilor conexe, ANRCTI consideră necesară impunerea unei obligații privind interzicerea practicării unor tarife excesive cu privire la aceste servicii.

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (3) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI poate atașa obligației de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate condiții referitoare la echitatea, rezonabilitatea și celeritatea îndeplinirii acesteia.

Astfel, având în vedere problemele concurențiale identificate în ceea ce privește interconectarea cu rețeaua operată de S.C. RCS & RDS S.A., ANRCTI propune menținerea în sarcina acestui operator a obligației de a respecta anumite termene maxime pentru negocierea, respectiv pentru implementarea acordurilor de interconectare.

De asemenea, ANRCTI propune menținerea în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. a obligației de a transmite ANRCTI o copie de pe fiecare dintre cererile de interconectare și, respectiv, de pe fiecare dintre cererile ulterioare, de modificare, completare sau retragere a cererii inițiale, în termen de 2 zile de la data primirii acestora.

În ceea ce privește punctele de acces, S.C. RCS & RDS S.A. va permite interconectarea la toate punctele rețelei unde acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic. Pentru a asigura obiectivitatea și proporționalitatea acestei măsuri, S.C. RCS & RDS S.A. va oferi servicii de interconectare la toate punctele de acces la care se realizează sau se poate realiza interconectarea, în măsura în care solicitările sunt rezonabile, iar orice refuz trebuie să fie temeinic justificat. S.C. RCS & RDS S.A. va comunica în scris solicitantului și ANRCTI motivele refuzului, expuse într-o manieră detaliată și clară, în cel mult 20 de zile de la data primirii cererilor de interconectare.

În ceea ce privește problemele legate de oferirea unor soluții de interconectare neviabile în condițiile date, având în vedere că nu există indicii că S.C. RCS & RDS S.A. nu va refuza în continuare oferirea interconectării la un punct intermediar, ANRCTI propune menținerea în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. a obligației de a furniza servicii de interconectare la un punct intermediar, în măsura în care există o legătură fizică între spațiul S.C. RCS & RDS S.A. și acel punct intermediar. Din documentele solicitate de ANRCTI, a rezultat că S.C. RCS & RDS S.A. este interconectat atât în spațiul său, precum și la puncte intermediare (în spații aparținând S.C. NXDATA S.R.L. și S.C. Metrorex S.A.).

De asemenea, având în vedere problemele concurențiale identificate, ANRCTI consideră că există posibilitatea ca și S.C. UPC Romania S.R.L. să abuzeze de poziția dominantă de pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în vederea influențării concurenței de pe piața cu amănuntul în același mod ca și S.C. RCS & RDS S.A. și propune impunerea acelorași obligații privind asigurarea celerității interconectării ca și în cazul S.C. RCS & RDS S.A.

4.4.3.2. Obligația de transparență

Impunerea obligației de transparență este absolut necesară în scopul informării corespunzătoare a operatorilor care doresc să se interconecteze, într-o manieră clară, precisă și detaliată, pentru ca aceștia să poată decide în cunoștință de cauză, să poată alege în mod eficient punctele de acces unde să realizeze interconectarea și să își poată planifica dezvoltarea propriilor rețele sau servicii.

Mai mult, ANRCTI consideră că, prin impunerea obligației de transparență, termenele de negociere a acordurilor de interconectare vor fi reduse, operatorii urmând a dispune de un minim de informații relevante chiar și anterior inițierii negocierii directe cu alți operatori.

În conformitate cu prevederile art. 9 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI propune impunerea în sarcina operatorilor alternativi a obligației de a publica, inclusiv pe pagina proprie de internet informații referitoare la punctele de acces (numărul și adresele tuturor comutatoarelor unde se poate realiza interconectarea), precum și tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate

interconectării, iar, în cazul modificării sau completării ofertei comerciale, cu cel puțin 15 zile înainte de intrarea în vigoare a noilor tarife.

Respectarea acestei obligații nu reprezintă un efort substanțial din partea operatorilor, publicarea acestor informații pe o pagină de internet presupunând costuri relativ scăzute. În același timp, publicarea acestor informații va permite ANRCTI urmărirea modului în care sunt respectate obligațiile referitoare la controlul tarifelor și nediscriminare.

4.4.3.3. Obligația de nediscriminare

În conformitate cu prevederile art.10 lit. a) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002, ANRCTI propune ca toți operatorii identificați ca având putere semnificativă să aibă obligația de a aplica condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează.

Impunerea acestei obligații este necesară pentru a nu permite operatorilor să abuzeze de poziția dominantă pe care aceștia o dețin pe piață și să influențeze condițiile concurențiale prin stabilirea unor condiții de interconectare discriminatorii.

În absența obligației de nediscriminare, operatorii cu putere semnificativă pe piață vor practica în continuare tarife diferențiate în relația cu operatorii interconectați, variațiile fiind semnificative și neputând fi justificate de existența unor diferențe în condițiile de furnizare a serviciului de interconectare.

4.4.3.4. Obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor

Datorită aplicării principiului „partea apelantă plătește”, operatorii cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în rețelele publice de telefonie nu au suficiente stimulente pentru a stabili tarifele de terminare la un nivel eficient. Prin urmare, pentru a proteja interesele utilizatorilor finali, este necesar ca aceste tarife să fie supuse reglementării.

ANRCTI propune impunerea de obligații privind controlul tarifelor în sarcina tuturor operatorilor desemnați ca având putere semnificativă de piață. Luând în considerare aspectele legate de implementarea unei astfel de obligații, ANRCTI recunoaște necesitatea asigurării unei proporționalități a remediilor impuse în raport cu deficiențele identificate la nivelul fiecărui furnizor cu putere semnificativă. Principiul proporționalității presupune ca remediile impuse să contrabalanseze deficiențele identificate, adresându-li-se în mod specific, fără a conduce la obligații excesive în raport cu beneficiile potențiale urmărite. Astfel, în impunerea obligației de control al tarifelor, în special în cazul operatorilor mici, se poate lua în considerare utilizarea metodei *benchmarking*, care presupune stabilirea tarifelor în raport cu nivelul tarifelor practicate de operatorii cărora le-a fost impusă obligația de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor, premisa fiind că tarifele acestora, rezultate în urma reglementării, corespund tarifelor unor operatori eficienți.

Continuarea practicării unor tarife de terminare asimetrice poate acționa, pe termen lung, în sensul limitării eficientizării economice, prin încurajarea intrărilor ineficiente pe piață și permanentizarea aplicării unor tarife ridicate inclusiv pe piața cu amănuntul. În condițiile în care tarifele serviciilor omogene tranzacționate pe o piață concurențială tind spre un nivel unic de comercializare, scopul reglementării, acela de promovare a concurenței în cadrul tuturor segmentelor sectorului de comunicații electronice, implică stabilirea tarifelor la nivelul unui tarif unic, corespunzător costurilor înregistrate de un operator ipotetic eficient. Prin urmare, ANRCTI propune ca toți operatorii desemnați cu putere semnificativă pe piețele analizate să tindă spre tarife simetrice, care să corespundă nivelului costurilor eficiente. Această măsură urmărește maximizarea bunăstării sociale, prin minimizarea ineficiențelor productive și în alocarea resurselor, în paralel cu stimularea investițiilor și inovațiilor care să permită

atingerea nivelului de eficiență la care costul de producție este inferior sau cel mult egal cu tariful reglementat la nivelul costului eficient⁴⁵.

ANRCTI consideră că impunerea unor obligații de control al tarifelor prin dezvoltarea unor modele de cost ar putea reprezenta un consum de resurse mult prea mare în raport cu beneficiile așteptate pentru majoritatea operatorilor alternativi și chiar pentru Autoritate. Pe de altă parte, varianta construirii unui singur model de calculație a costurilor eficiente pentru operatorii alternativi, în condițiile în care există o gamă largă de platforme, tehnologii și arhitecturi de rețea utilizate, precum și o mare varietate de modele de afaceri, ar reprezenta un exercițiu arbitrar, al cărui rezultat ar fi foarte dificil de validat (datorită faptului că, în realitate, modelul de calculație al costurilor nu ar modela rețeaua niciunui dintre operatorii existenți). Mai mult, conform principiului neutralității tehnologice, chiar dacă o mare parte a operatorilor furnizează servicii utilizând tehnologia IP sau migrează spre astfel de soluții tehnice, definirea unui model unic pentru toți operatorii alternativi ar reflecta un punct de vedere ce ar avea ca premisă faptul că tehnologia IP este cea mai eficientă tehnologie pentru operatori.

Astfel, ANRCTI propune ca nivelul tarifului țintă pentru operatorii alternativi desemnați cu putere semnificativă să fie stabilit pe baza metodei *benchmark*, nivelul de referință fiind costul eficient de interconectare la nivel regional al S.C. Romtelecom S.A., calculat pe baza modelului hibrid de calculație a costurilor⁴⁶, ce reprezintă costul unui operator eficient. ANRCTI consideră că măsura de utilizare a costului de interconectare la nivel regional al S.C. Romtelecom S.A. drept țintă pentru reglementarea tarifelor de terminare ale celorlalți operatori este proporțională cu obiectivul simulării condițiilor unei piețe concurențiale.

În plus, modelul de cost realizat, și implicit rezultatele acestuia, rămân reprezentative și pentru orizontul de timp vizat de prezenta analiză de piață, întrucât nu au apărut modificări semnificative în ceea ce privește rețeaua de transport utilizată pentru furnizarea celui mai mare volum de servicii de terminare la puncte fixe în rețelele din România. Prin urmare, ANRCTI consideră că tarifele fundamentate în funcție de costuri aplicabile S.C. Romtelecom S.A. reflectă în continuare nivelul costurilor eficiente de interconectare pentru furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe în România.

În al doilea rând, în condițiile în care atingerea economiilor de scară și de scop sunt endogene fiecărui operator, fiind rezultatul propriilor disponibilități investiționale și politici de marketing, operatorii alternativi pot, de asemenea, să aleagă ariile de furnizare cele mai profitabile, care să le permită realizarea unor niveluri de eficiență similare cu cele ale operatorului fost monopolist, chiar și la o scară mai redusă sau în contextul unui alt pachet de servicii.

Este important de menționat și în acest context faptul că, în măsura înregistrării unor evoluții semnificative la nivelul rețelei de transport, în ceea ce privește platforma, tehnologia și arhitectura utilizate preponderent pentru furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe, ANRCTI va putea analiza oportunitatea revizuirii modului de implementare a obligației de control al tarifelor, eventual prin realizarea unui nou model de cost care să reflecte aceste evoluții. Relevant este și faptul că ANRCTI va avea în vedere armonizarea principiilor și metodelor utilizate pentru calcularea costurilor eficiente cu cele care vor fi stabilite de Grupul Reglementatorilor Europeni și Comisia Europeană.

Având în vedere faptul că operatorii pot practica tarife de terminare diferențiate pe intervale orare, ANRCTI va monitoriza îndeplinirea obligației de a nu practica tarife de interconectare medii peste nivelul reglementat și va solicita operatorilor care practică tarife de interconectare diferite pe intervale orare să transmită, anual, volumele de trafic aferente intervalelor orare pentru care diferențiază tariful de terminare, precum și valoarea tarifului practicat pe fiecare interval orar, pentru a stabili dacă media ponderată a tarifului practicat nu depășește nivelul stabilit de ANRCTI.

Obligația de control al tarifelor este justificată și proporțională, întrucât, pe de o parte, va permite operatorilor cumpărători să achiziționeze servicii de terminare la tarife competitive, ce le vor oferi

⁴⁵ *Poziția Comună a Grupului Reglementatorilor Europeni cu privire la simetria tarifelor de terminare la puncte fixe și simetria tarifelor de terminare la puncte mobile* (http://www.erg.eu.int/doc/publications/erg_07_83_mtr_ftr_cp_12_03_08.pdf), pag. 5-6.

⁴⁶ Costurile serviciilor de interconectare rezultate din modelul LRIC sunt costurile medii aferente unui interval de 24 de ore, exprimate în eurocenți/minut.

posibilitatea de a dezvolta servicii competitive pe piețele cu amănuntul, în beneficiul utilizatorilor finali, și, totodată, va permite operatorilor cu putere semnificativă reglementați să realizeze o rată a rentabilității capitalului angajat ce oferă suficiente stimulente de a investi.

În ceea ce privește situația serviciilor de terminare la puncte fixe oferite de operatorii de rețele publice de telefonie mobilă⁴⁷, pentru care tarifele percepute de operatorii în cauză sunt în prezent mai mari decât cele ale S.C. Romtelecom S.A., ANRCTI consideră că soluțiile tehnologice diferite alese în mod individual de fiecare operator nu reprezintă un motiv pentru recunoașterea unor costuri – și implicit a unor tarife – mai mari prin măsurile de reglementare adoptate. În opinia ANRCTI, în situația în care un operator consideră că serviciile de terminare la puncte fixe pe care le furnizează presupun, datorită tehnologiei utilizate, costuri mai mari decât nivelul costurilor eficiente de interconectare pentru furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe, reflectat de nivelul tarifelor reglementate de ANRCTI, asemenea costuri nu pot fi recunoscute de Autoritate prin acceptarea unor tarife mai mari, întrucât ele nu ar corespunde unui operator eficient pe piața serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor.

Panta de ajustare a tarifelor

*Poziția Comună a Grupului Reglementarilor Europeni privind remediile adecvate potrivit cadrului de reglementare al rețelelor și serviciilor de comunicații electronice*⁴⁸ recomandă să se permită noilor intrați să practice într-o primă etapă tarife pentru serviciile de terminare mai mari decât cele reglementate în cazul operatorului fost monopolist și, ulterior, să se aplice o pantă de ajustare pe o perioadă de timp rezonabilă pentru a ajunge la un nivel eficient al tarifului – nivelul țintă.

ANRCTI consideră justificată această măsură deoarece, în cazul operatorilor nou-intrați, avantajele semnificative ale economilor de scară nu pot fi atinse în primele etape ale intrării pe piață. Această realitate poate justifica existența unor tarife de terminare mai mari la început, care însă trebuie reduse de-a lungul unei perioade de tranziție până la un nivel la care economiile de scară pot fi considerate atinse. Astfel, pe termen lung, toți operatorii trebuie să beneficieze de același tratament, în așa fel încât să se asigure o utilizare eficientă a resurselor.

Pe de altă parte, dreptul operatorilor nou-intrați de a-și recupera costurile trebuie reconciliat cu obiectivul maximizării eficienței în cazul furnizării serviciilor la tarife reglementate, astfel încât tarifele asimetrice nu trebuie să rămână în vigoare pentru o perioadă prea lungă de timp.

Având în vedere faptul că tarifele practicate în prezent de operatorii alternativi pentru serviciile de interconectare sunt, în medie, mai mari decât tariful mediu de interconectare la nivel regional al S.C. Romtelecom S.A., și, în plus, variază semnificativ chiar în cazul contractelor încheiate de același operator cu diverși operatori, ANRCTI propune reducerea treptată a tarifelor actuale practicate de operatorii cu putere semnificativă până la nivelul tarifelor simetrice, în două etape, de-a lungul unei perioade de tranziție, până la jumătatea anului 2009. Orizontul de timp propus pentru atingerea simetriei (jumătatea anului 2009) are în vedere fluiditatea ridicată înregistrată la nivelul pieței cu amănuntul, faptul că S.C. Romtelecom S.A. practică deja tarife la nivelul costurilor eficiente, precum și diferențele între tarifele medii actuale ale operatorilor alternativi și nivelul țintă. De altfel, în Raportul de activitate privind piața unică europeană a comunicațiilor electronice 2007 (al 13-lea raport), recent publicat de Comisia Europeană, se menționează cu privire la România că „în 2007, cota de piață a operatorului fost monopolist s-a redus considerabil. Operatorul fost monopolist a avut o cotă de piață de 80% exprimată în număr de minute de voce pentru toate tipurile de apeluri naționale (93% în 2006) și 42% pentru apeluri internaționale (57% în 2006)”⁴⁹, ceea ce demonstrează fluiditatea ridicată a pieței cu amănuntul. Reducerea graduală a tarifelor asigură predictibilitate, oferind operatorilor alternativi posibilitatea de a-și

⁴⁷ Ex. Vodafone Acasă.

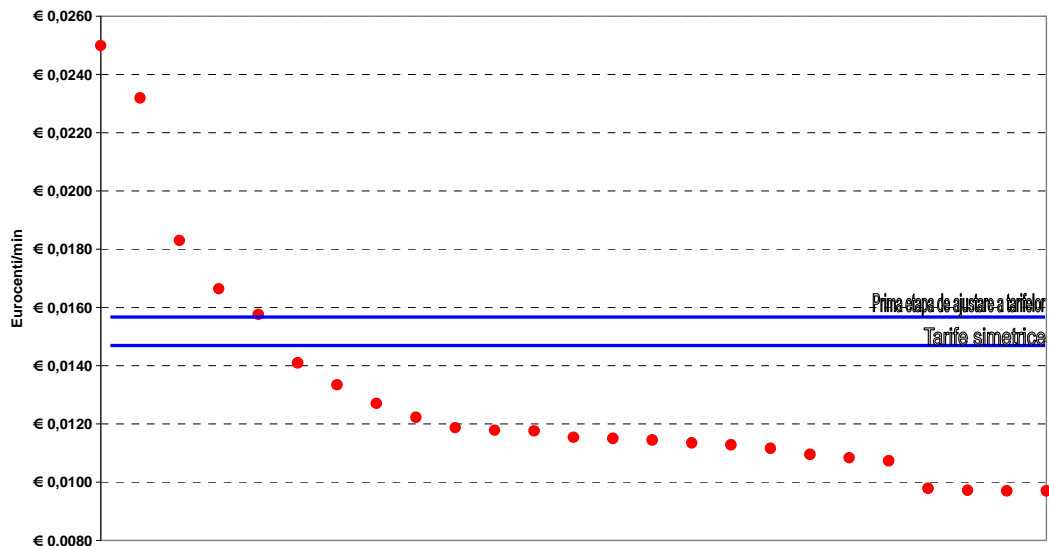
⁴⁸ http://www.erg.eu.int/doc/meeting/erg_06_33_remedies_common_position_june_06.pdf

⁴⁹ Romania Factsheet, http://ec.europa.eu/information_society/doc/factsheets/13thimplementation/9-22-ro.pdf

ajusta progresiv planurile de afaceri, și, în același timp, o armonizare a nivelului tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor în perioada de tranziție către tarife simetrice.

Pentru a răspunde acestor obiective, ANRCTI propune aplicarea metodei pantei ajustate, prin reducerea nivelului tarifelor serviciilor de interconectare actuale, într-o primă etapă (de la data comunicării deciziilor până la data de 30 iunie 2009) până la nivelul de 1,15 eurocenți/minut, urmând ca, în a doua etapă (începând cu 1 iulie 2009) acestea să fie reduse până la nivelul de 0,97 eurocenți/minut, conform principiului simetriei (până la nivelul tarifelor medii pentru serviciile de terminare la nivel regional ale S.C. Romtelecom S.A.). ANRCTI consideră că măsura de ajustare a tarifelor la nivelul maxim de 1,15 eurocenți/minut este rezonabilă. Acest nivel reprezintă mediana (mijlocul) valorilor medii ponderate ale tarifelor de terminare percepute de operatorii alternativi din România (Figura nr.13), marja aplicată de ANRCTI fiind comparabilă cu valorile aplicate de autoritățile de reglementare din alte state membre UE.

Fig. nr. 13 Tarifele medii de terminare încasate de operatorii alternativi

Urmărind aplicarea principiului proporționalității în ceea ce privește remediile impuse, ANRCTI consideră că stabilirea primei etape de ajustare la jumătatea intervalului tarifelor medii percepute de operatorii alternativi reprezintă, pentru ansamblul pieței, o tranziție cât mai lineară ce asigură armonizarea nivelului tarifelor practicate. Obligația impusă presupune ca operatorii care practică tarife superioare nivelului de 1,15 eurocenți/minut să reducă nivelul tarifelor odată cu comunicarea deciziilor individuale de impunere a acestei obligații, în timp ce operatorii care ofereau servicii de terminare la tarife situate sub acest nivel vor putea menține aceleași tarife în prima etapă, urmând să reducă nivelul acestora până nivelul tarifului simetric de 0,97 eurocenți/minut, începând cu 1 iulie 2009.

4.4.3.5. Obligația de evidență contabilă separată

În impunerea măsurilor de reglementare, ANRCTI trebuie să țină seama de principiul proporționalității. Astfel, având în vedere volumul de trafic scăzut care se termină în rețelele operatorilor

alternativi și natura problemelor concurențiale identificate, impunerea unor obligații legate de implementarea unui sistem de evidență contabilă separată ar impune un efort considerabil pentru cei mai mulți dintre aceștia. Costurile implementării unor sisteme de evidență contabilă separată (pentru operatorii alternativi), precum și costurile monitorizării și verificării informațiilor cuprinse în evidențele contabile separate (pentru ANRCTI) exced beneficiile potențiale. De asemenea, Autoritatea consideră că obligația privind controlul tarifelor este suficientă pentru a preveni eventualele abuzuri de poziție dominantă pe piețele de terminare ale operatorilor alternativi. În plus, obligațiile de transparență și nediscriminare vor asigura posibilitatea de a monitoriza cu ușurință manifestarea unor eventuale comportamente discriminatorii pe piață. În concluzie, ANRCTI consideră că nu se justifică impunerea obligației de evidență contabilă separată în sarcina operatorilor alternativi.

4.5. Concluzii cu privire la obligațiile specifice impuse operatorilor cu putere semnificativă

1. În ceea ce privește S.C. Romtelecom S.A., ANRCTI propune menținerea următoarelor obligații:
 - obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate;
 - obligația de transparență;
 - obligația de nediscriminare;
 - obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri, la nivelul tarifelor medii pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor determinate pe baza modelului LRIC;
 - obligația de evidență contabilă separată.

2. ANRCTI propune impunerea în sarcina operatorilor alternativi a următoarelor obligații:
 - obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și ale infrastructurii asociate;
 - obligația de transparență;
 - obligația de nediscriminare;
 - obligația de control al tarifelor prin stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la nivelul tarifelor medii pentru serviciile de interconectare la nivel regional în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor practicate de S.C. Romtelecom S.A.

3. În plus față de obligațiile prevăzute la pct. 2, ANRCTI propune impunerea în sarcina S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. a unor obligații referitoare la termenele maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare, precum și de interconectare la un punct intermediar, în condițiile în care există o legătură fizică între operator și acel punct.